

KADUT TANSSIEN IHMISILLE

**Aura Yliselä
Pro gradu-tutkielma
Sosiologia
Yhteiskuntatieteiden
ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2006**

TIIVISTELMÄ

KADUT TANSSIEN IHMISILLE

Aura Yliselä

Sosiologia

Pro gradu-tutkielma

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Ohjaaja: Esa Konttinen

Syksy 2006

114 sivua + 1 liite

Pro graduni käsittelee Reclaim the Streets -liikehdintää Suomessa sen 10-vuotisen historian ajalta, vuodesta 1997 vuoteen 2006. Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää Reclaim the Streets –liikkeen ominaispiirteitä sekä tarkastella suomalaisessa protestiliikehdinnässä tapahtuneita muutoksia käyttäen Reclaim the Streets –liikettä esimerkkitapauksena.

Tutkimusmenetelmäni ovat hermeneuttisia, ja olen käyttänyt liikeaktivistien omia dokumentteja tutkimusaineistoni. Lisäksi aineistoni koostuu haastatteluista ja havainnoinnista. Analysoin aineistoani kuvailemalla, teemoittelemalla ja tyypittelemällä.

Reclaim the Streets -tapahtumat eli kadunvaltausjuhlat ovat kaupungin kaduilla järjestettäviä poliittisia kaupunkikarnevaaleja, protestivaaleja. Liikkeen ideana on ottaa joku kaupungin kaduista päiväksi ihmisten haltuun, pois moottoriliikenteeltä, ja järjestää kadulla juhlat. Liikkeen toiminnan muoto on väkivallaton kansalaistottelemattomuus, ja toiminnan sisältönä on ollut pitkään yksityisautoilun ja kapitalismin kritiikki. Myöhemmin toimintaan on tullut mukaan laajempia sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kysymyksiä. 2000-luvulla toiminta on hajaantunut, mutta se on jatkunut kuitenkin aktiivisena koko historiansa ajan Suomessa.

1990-luvun puolella välissä Englannissa syntynyt kadunvaltausliike tuotiin Suomeen vuonna 1997. Liike liittyy ympäristöprotestin neljänneksi aalloksi kutsuttuun kansalaistoiminnan aktiiviseen kauteen, mutta tutkimustulokseni osoittavat liikkeen olevan erikoistapaus ympäristöprotestin neljännen aallon liikkeiden parissa. Kadunvaltausten suosio on pysynyt tasaisena ympäröivän protestiliikehdinnän aktiivisuuden aaltoilusta huolimatta. Kadunvaltaus on postmoderni, symbolisen ja konkreettisen toiminnan tason yhdistävä yhteiskunnallisen protestin muoto. Vaikka liike tuotiin Suomeen Englannista, se on muokattu suomalaiseen rauhanomaiseen ja järjestelmälliseen protestiperinteeseen sopivaksi. Kadunvaltausliike on rikastuttanut suomalaista protestiperinnettä lisäämällä kadunvaltaamisen protestiliikkeiden keinovalikoimaan, ja tuomalla suomalaiseen protestikulttuuriin siitä puuttunutta karnevalismia ja juhlan tuntua. Kadunvaltauksia voidaan pitää toimijoiden määrältään suurimpina suomalaisina kansalaistottelemattomuusaktioina.

Avainkäsitteitä: kadunvaltaus, kansalaistottelemattomuus, kansalaistoiminta, karnevaali, toiminnan tyyli, uudet yhteiskunnalliset liikkeet, ympäristöaktivismi

SISÄLLYS

1 SUOMALAINEN PROTESTI JA RECLAIM THE STREETS.....	2
2 TUTKIMUSTEHTÄVÄT.....	5
3 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS.....	7
4 RECLAIM THE STREETS –LIIKKEEN SYNTY.....	8
5 TEOREETTINEN NÄKÖKULMA PROTESTIIN.....	14
5.1 Yhteiskunnallisen protestin aallot.....	14
5.2 Toiminnan tyyli.....	16
5.3 Kulttuurinen lähestymistapa.....	18
6 SUOMI LIIKKEESSÄ.....	21
6.1 Suomalaisen protestin pitkä linja.....	21
6.2 Uudet ja vanhat liikkeet.....	23
6.3 Ympäristöprotestin aallot.....	26
7 AINEISTOT JA METODIT.....	32
7.1 Haastatteluaineisto.....	32
7.2 Havainnointiaineisto.....	35
7.3 Aktivistidokumentit.....	37
7.4 Aineistojen analyysi.....	38
8 KADUT TANSSIEN IHMISILLE.....	40
8.1 Kadunvaltausten historia Suomessa.....	40
8.2 Kadunvaltausten luonne Suomessa	53
8.3 Toiminnan tyyli.....	54
8.4 Kadunvaltauksen anatomia.....	64
8.5 Musatyytit ja aktivistityypit.....	75
8.6 Yhteydet ja erot.....	87
8.6.1 RTS ja suomalaisen protestin pitkä linja.....	87
8.6.2 RTS ja ympäristöprotestin neljäs aalto.....	88
8.6.3 RTS ulkomailla ja Suomessa.....	92
8.6.4 RTS ja talonvaltaus.....	94
8.6.5 RTS ja metsäbileet.....	95
8.7 Muutoksen näkökulma.....	96
9 REIVATEN VALLANKUMOUKSEEN.....	102
10 LÄHTEET.....	107
11 AINEISTOT.....	111
12 LIITE.....	115
Teemahaastattelurunko.....	115

1 SUOMALAINEN PROTESTI JA RECLAIM THE STREETS

1700-luvulta hiljalleen kehkeytynyttä suomalaista protestiperinnettä on pitkään leimannut järjestelmällisyys, lainkuuliaisuus ja vakavamielisyys. Protestit ovat olleet yhdistysperustaisesti organisoituja ja perustuslaillisesti suuntautuneita. Jopa ensimmäisen ja toisen maailmansodan välisen kauden terroristitoiminta oli, väkivaltaisuudestaan huolimatta, yhdistyspohjaisesti organisoitua. (Siisiäinen 1990, 78; Siisiäinen 1998.) Vuosituhannen lopun lähestyessä suomalaisen protestiperinteen pitkä linja alkoi kuitenkin murtua, liikkeiden keinovalikoimat monipuolistua ja yhdistysmuotoinen organisoitumisperusta muuttua. Liikkeet ja niiden toimintatavat ovat myös radikalisoituneet ja tulleet entistä mediatietoisemmiksi. (Konttinen & Peltokoski 2004.) Minua kiinnostaa, kuinka protestien muodoissa tapahtuneita muutoksia voidaan selittää ja ymmärtää. Pro graduni lähtökohtana on selvittää ja ymmärtää suomalaisessa protestiliikkehinnässä tapahtuneita muutoksia.

Tietyn ajankohdan kollektiivisen toiminnan ymmärtäminen edellyttää sen tarkastelua suhteessa yhteisön kollektiivitajuntaan ja sen muutoksiin (Konttinen 1998; Siisiäinen 1998, 221). Tässä gradussa sidon protestien muodoissa tapahtuneet muutokset ”uusien yhteiskunnallisten liikkeiden” teoretisointiin ja postmodernisaatioon liittyvään ajattelutapaan. Alberto Meluccin (1985) mukaan uudenlaiset protestiliikkehinnän muodot merkitsevät siirtymää materiaalisista päämääristä symbolisen, kulttuurisen määrittelykamppailun alueelle.

Protestiliikkehinnällä tarkoitan kansalaisyhteiskunnassa, valtiollisen politiikan ulkopuolella tapahtuvaa yhteiskunnallista protestia. Protestointi tapahtuu usein sosiaalisten yhteenliittymien, kansalaisliikkeiden, muodossa. Koska protestoinnin muodot ovat moninaiset, käytän ”yhteiskunnallisesta liikkeestä” hyvin laajaa määritelmää. Kaj Ilmosen (1998) mukaan yhteiskunnallinen liike ei ole valmis sosiaalinen muodostuma, vaan liikkeen käsite toimii pikemminkin analyttisenä kategoriana. Käsite viittaa sellaisiin kollektiivisen toiminnan muotoihin, jotka ”a) pyrkivät edistämään tai jarruttamaan

sosiaalista muutosta (yhteiset tavoitteet) ja niin tehdessään saavat aikaan yhteiskunnallisia konflikteja, b) jakavat kohtalaisen yhtenäisen käsityksen siitä, miten tavoitteisiin päästään (yhteiset keinot) ja c) herättävät ja pitävät yllä solidaarisuuden tunteja sekä ovat sikäli ”organisointuneita”, että niillä on ajallista jatkuvuutta” (Ilmonen emt., 15—16). Sidney Tarrow'n (1998) mukaan yhteiskunnalliset liikkeet ovat valtiovallan ulkopuolisia toimijoita jotka toimivat itseään voimakkaampaa vastustajaa, kuten valtiota, vastaan. Toimijoita yhdistää yhteinen toimintaan kannustava haaste, yhteiset päämäärät ja keskinäinen solidaarisuus. Lisäksi yhteiskunnallisella liikkeellä on oltava ajallista jatkuvuutta, mellakkaa ei voida useimmiten pitää yhteiskunnallisena liikkeenä. (Tarrow emt., 3—10.)

Tarkastelen yhteiskunnallisten liikkeiden keinovalikoimissa tapahtuneita muutoksia käyttäen tapaustutkimuksen omaisena esimerkkitapauksena Reclaim the Streets -liikettä, kadunvaltausliikettä, joka rantautui Suomeen Englannista 1990-luvun puolivälissä; juuri samaan aikaan, kun suomalainen ympäristöliikehdinnän kenttä kävi kuumana, Pohjanmaalla oli juuri tehty ensimmäiset turkistarhaiskut ja uusia kansalaisjärjestöjä, kuten Oikeutta Eläimille -yhdistys ja Maan Ystävät, oli syntynyt nopeassa tahdissa ja osittain uusista lähtökohdista. Reclaim the Streets -liikettä ei voida erottaa tästä ympäristöprotestin neljänneksi aalloksi nimetystä viitekehuksesta (Konttinen & Peltokoski 2004).

Näen kuitenkin, että Reclaim the Streets -liikettä voidaan eräiden erityispiirteidensä vuoksi pitää erikoistapauksena neljännen protestiaallon liikkeiden keskuudessa. Kuten Alapuro (1997, 53) näkee Vanhan valtauksen suomalaista protestikulttuuria muokanneena, kulttuurisesti ”tiheänä” tapahtumana, myös minä näen Reclaim the Streets -liikkeen kiteyttävän mielenkiintoisella tavalla suomalaisessa protestikulttuurissa tapahtuneita ja yhä edelleen tapahtuvia muutoksia. Yritän siis ymmärtää protestikulttuurin muutosta käyttäen Reclaim the Streets -liikettä työkalunani, näkökulmana kansalaisprotestin tarkasteluun. Selvitän, mistä suomalaisessa Reclaim the Streets -liikkeessä oikein on kyse. Lisäksi tarkastelen, miksi Reclaim the Streets -liikettä voidaan pitää erikoistapauksena ympäristöaktiivisuuden neljänneksi aalloksi kutsutun protestiliikehdinnän kentässä. Väitteeni on, että Reclaim the Streets -liike eroaa muista 1990-luvulla Suomessa syntyneistä kansalaisliikkeistä sen poliittisen toiminnan tyylin, protestivaalin, perusteella. Lisäksi

Reclaim the Streets -tapahtumat ovat säilyttäneet suosionsa tasaisesti koko suomalaisen historiansa aikana vuosina 1997—2006; niihin ei ole näyttänyt vaikuttavan sama aktiivisuuden aaltoilu joka luonnehtii ympäristö- ja globalisaatiokriittisiä liikkeitä.

Reclaim the Streets –tapahtumat ovat kaupunkien kaduilla järjestettäviä poliittisia karnevaaleja, joiden tarkoituksena on vallata yksi kaupungin kaduista pois autoliikenteeltä ja tuottaa avattuun tilaan toisenlaista kaupunkikulttuuria. Sanakirjan mukaan ‘reclaim’ tarkoittaa takaisin hakemista tai vaatimista, takaisin voittamista tai jälleen oikealle tielle saattamista (Hurme, Pesonen & Syväoja 2003). Reclaim the Streets -liike (myöhemmin tekstissä myös RTS -liike ja kadunvaltausliike) valikoitui tutkimuskohteekseni siksi, että olen itsekin ollut järjestämässä RTS-tapahtumia Jyväskylässä. Tapahtumat ovat olleet ilmapiiriltään positiivisia ja niiden osanottajamäärä on ollut tasainen (Jyväskylässä 100-500 osallistujaa). Kadunvaltaukset ovatkin olleet ehkä eniten osallistujia keränneitä kansalaistottelemattomuustempauksia Suomessa. Kadunvaltausliikettä ei kuitenkaan aikaisemmin olla tutkittu Suomessa. Siihen on viitattu useissa tutkimuksissa ja artikkeleissa (Castrén 2002; Konttinen & Peltokoski 2004; Lindholm 2005b; Lähteenmaa 2005; Stranius 2005), mutta kokonaista tutkimusta tästä Suomen mielenosoituskulttuuria rikastuttaneesta ilmiöstä ei olla tähän mennessä tehty. Tästä syystä tämän innovatiivisen ja omintakeisen protestin muodon tutkimus on tärkeää. Tämä tutkimus käsittelee kadunvaltaustoimintaa sen suomalaisen historian alusta, vuodesta 1997 vuoteen 2006 saakka.

2 TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tutkimustehtäväni on kaksiosainen. Ensimmäinen tutkimustehtäväni on selvittää Reclaim the Streets -liikkeen luonnetta Suomessa; mistä liikkeestä oikein on kysymys. Koska kadunvaltaustoiminnasta ei ole Suomessa tähän mennessä tehty kattavaa tutkimusta, graduni tärkein anti on tämän sosiaalisen ilmiön kartoittaminen. Selvitän miten liike toimii, millaista toiminnan tyyliä se käyttää, sekä ketkä liikkeessä toimivat. Kartoitan, missä ja milloin kadunvaltauksia on järjestetty ja paljonko niissä on ollut osallistujia. Kysyn myös, miten ja mistä liike tuli Suomeen. Lisäksi tarkastelen liikkeen toiminnan muodon ja sisällön muutoksia Suomessa vuodesta 1997 vuoteen 2006. Tarkoitukseni on hahmotella suomalaisen Reclaim the Streets -liikkeen ominaispiirteitä ja luoda liikkeestä kattava yleiskuva.

Tutkin Reclaim the Streets -liikettä tapaustutkimuksen omaisesti. Tapaustutkimuksesta voidaan puhua silloin, kun ollaan kiinnostuneita jostakin tietystä ajallisesti rajatusta tapahtumasta, josta kerätään monipuolista ja monilla eri tavoilla hankittua tietoa. Tapaustutkimuksessa kiinnostuksen kohteena ovat nimenomaan ne merkitykset, joita tutkittava itse antaa toiminnolleen, tutkimusmenetelmät ovat siis hermeneuttisia ja tutkittavien oma ääni saa kuulua. Lisäksi tutkija ja tutkittava ovat vuorovaikutuksessa keskenään; tutkija on mukana tutkittavan ilmiön piirissä omine subjektiivisine kokemuksineen. (Syrjälä 1994.) Tapaustutkimuksenomaiseen otteeseeni tukeutuen olen kerännyt tutkimusaineistoa kolmella eri metodilla: teemahaastatteluilla, osallistuvalla havainnoinnilla sekä aktivistien tuottamia dokumentteja tarkastelemalla. Tutkimukseni koskee Suomessa tapahtunutta kadunvaltaustoimintaa vuodesta 1997 vuoteen 2006 saakka. Tuona aikana Suomessa on järjestetty yli neljäkymmentä kadunvaltaustapahtumaa.

Toinen tutkimustehtäväni on ensimmäistä laajempi. Edellisessä kohdassa saamani aineiston perusteella tarkastelen Reclaim the Streets -liikettä suhteessa suomalaisen kansalaistoiminnan perinteisiin. Teesini on, että Reclaim the Streets -liike heijastaa tiettyjä suomalaisessa kansalaistoiminnassa tapahtuneita muutoksia. Toisessa tutkimustehtävässä

tarkoitukseni on siis selvittää, millaisia jatkuvuuksia ja katkoksia voidaan nähdä Reclaim the Streets -liikkeen toiminnan tyyllissä verrattuna suomalaiseen protestiperinteeseen.

Asemoin Reclaim the Streets -liikkeen ympäristöprotestin neljänneksi aalloksi kutsuttuun viitekehykseen, ja tarkastelen liikkeen yhteyksiä ympäröiviin kulttuurisiin ilmiöihin.

Mielenkiintoinen kysymys on lisäksi, millaisia piirteitä suomalainen Reclaim the Streets -liike on omaksunut kansainvälisestä liikehdinnästä ja millä tavalla toiminta on suhteutettu suomalaiseen protestiperinteeseen.

3 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS

Tutkimuksen reliabelius ja validius liittyvät tutkimustulosten luotettavuuden arviointiin. Tutkimuksen reliabelius tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta, toisin sanoen mittauksen kykyä tuottaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Validius puolestaan tarkoittaa mittarin tai käytetyn metodin kykyä mitata juuri sitä ominaisuutta, jota on tarkoitus mitata. Tutkimuksen validius on kvalitatiivisessa tutkimusotteessa ongelmallinen asia. Tapaustutkimuksen tekijä saattaa ajatella, että kaikki ihmistä ja kulttuuria koskevat kuvaukset ovat ainutlaatuisia, joten perinteiset luotettavuuden mittarit eivät ole päteviä. On kuitenkin oltava jokin keino arvioida tutkimuksen pätevyyttä. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (1997) mukaan tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta. Tässä gradussa olen selostanut mahdollisimman tarkasti ja totuudenmukaisesti tutkimuksen teon vaiheista. Tutkimuksen luotettavuutta voidaan parantaa myös käyttämällä useita eri tiedonkeruumenetelmiä eli menetelmätriangulaatiota. Keräämällä kolmenlaisia aineistoja ja käyttämällä erilaisia tiedonkeruumenetelmiä olen halunnut kiinnittää huomiota tähän ja lisäksi luoda riittävän moniulotteisen kuvan tutkittavasta ilmiöstä. (Hirsjärvi et al. emt., 213—215.)

Tärkeä asia tutkimuksen validiutta pohdittaessa on myös tutkimuksen sisäinen rakennevalidius. Se liittyy kysymykseen, heijastavatko tutkimuksessa käytetyt käsitteet tutkittavaa ilmiötä. Rakennevalidius liittyy tulkinnan ongelmaan; laadullisessa tutkimuksessa on loppujen lopuksi kyse tutkijan tulkinnasta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 186—190.) Tästä syystä olen nojautunut tutkimuksessani ennen kaikkea tutkittavien liikeaktivistien omiin tulkintoihin toiminnastaan. En myöskään tutkijana koe voivani irtautua kauas liikeaktivistien merkitysmaailmasta, sillä olen itse ollut heidän toiminnassaan mukana ja siten heidän tulkintansa ovat jo arkikokemukseni pohjalta osittain tuttuja. Toisaalta oma osallisuuteni kadunvaltaajien toimintaan saattaa tuoda myös tulkintojen subjektiivisuuteen liittyviä ongelmia. Näitä ongelmia välttääkseni olen tukeutunut päättelyssäni mahdollisimman tarkasti aktivistien tuottamiin teksteihin ja haastatteluissa esiin tulleisiin tietoihin.

4 RECLAIM THE STREETS –LIIKKEEN SYNTY

Reclaim the Streets -tapahtumat, joita on kutsuttu myös Street Partyiksi (myöhemmin tekstissä myös RTS-tapahtuma, kadunvaltaus ja kadunvaltausjuhla) ovat poliittisia karnevaaleja, joiden tarkoituksena on eristää yksi tai useampi kaupungin kaduista liikenteeltä. Ideana on vallata katu pois autoliikenteeltä ja ”antaa se takaisin ihmisille” parin tunnin tai yhden päivän ajaksi. Kadulla järjestetään juhlat; dj:t soittavat enimmäkseen elektronista musiikkia kadulle tuodun äänentoistojärjestelmän kautta, ihmiset tanssivat, juovat, juttelevat, jonglööraavat, piirtävät ja kirjoittavat katuun katuliiduilla tai spraymaalilla, skeittaavat tai pelaavat jalkapalloa, footbagiä tai capoeiraa. Kadulla on usein kansalaisjärjestöjä esittelemässä toimintaansa, katuteatteriesityksiä ja myytävänä kasvisruokaa. Kadunvaltaukset järjestetään yleensä viikonloppuisin tai muina vapaapäivinä, kuten vappupäivänä.



Kuva 1. Istuskelua, jonglöörausta ja katumaalauksia Turun kadunvaltauksessa 11.6.2005.

Kadunvaltaustoiminnassa on kolme toimintaa määrittävää ulottuvuutta: (kaupunki)tilan haltuunotto, väkivallaton kansalaistottelemattomuus sekä poliittisen karnevaalin, protestivaalin, järjestäminen tässä haltuunotetussa tilassa. Timo Kopomaa (1997) on pohtinut kaupunkitilan ominaisuuksia. Hänen mukaansa avoin kaupunkitila (urban open space) voidaan määritellä rakentamattomaksi ulkotilaksi kaupunkimaisella alueella. Avointa tilaa luonnehtii, että tila tai paikat ovat kaikkien saavutettavissa ja kaikkien yhdessä käytettävissä. Kaupunkitilan kulutuksella on kuitenkin myös rajansa, sillä kaupunkitilaan liittyy myös vallankäyttöä. Ei-toivotut pyritään sulkemaan pois, ja valvontakamerat ja vartijat tuovat järjestystä avoimen kaupunkitilan moninaisuudelle. Tämä kaupunkitilaan liittyvä ambivalenssi, avoimuuden ja järjestyksen vuorottelu, on keskeinen tekijä myös kadunvaltauskonfliktissa. (Kopomaa 1997, 21—22; 29—30; 35—36; 93.)

Avoin kaupunkitila ei ole vain fyysinen ympäristö, vaan myös sosiaalinen tila symbolisine merkityksineen. Näitä merkityksiä tiloille antavat käyttäjät ja heidän toimintansa muodot. Kaupungin avoimet tilat ovat käyttöympäristöjä, toiminta-areenoja, jotka ovat ajallisesti ja tilallisesti jäsentyneitä. Katujen liikennejärjestelyt jäsentävät julkisten tilojen käyttöä tilallisesti. Liikennöinnin aikataulut, kauppojen aukioloajat ja esimerkiksi kulkuneuvojen käyttöön liittyvät ikäraajat puolestaan jäsentävät toimintaa ajallisesti. Avoimesta kaupunkitilasta ja sen määrittelystä käydään yhteiskunnallista kamppailua. Joukkomielenosoitus on kaupungin konkreettista valtaamista sen esimerkiksi tukkiessa liikenteen. Tällöin tilan avoimuus saavutettavuutena ei toteudu kaikkien osalta. Myös joukkona esiintyminen on kaupungin symbolista valtaamista. Kaupunkitila voidaan ottaa hallintaan joukkovoimalla, osallistujien määrällä, tai aktiivisella toiminnalla. Valitun toiminnan vaikuttavuutta vahvistaa esimerkiksi toiminnan näyttävyys. Näin mielenosoitus juhlanäyttämönä saa uhman tai kapinan piirteitä. Mielenosoitukselliseen juhlintaan liittyy kaupungin vakiintuneen julkisen järjestyksen vastaisesti toimiminen. Työväen 1800-luvun loppupuolelta alkaen järjestämät vappumarssit ovat olleet avoimen kaupunkitilan merkittävin toistuva poliittinen mielenilmaus. (Emt., 32—33; 87—89.)

Julkisesta kaupunkitilasta käytävän määrittelykamppailun lisäksi kadunvaltausliikkeen

toiminnan muoto on väkivallaton kansalaistottelemattomuus. Kansalaistottelemattomuus tarkoittaa tarkoituksellista lakien, käskyjen tai määräysten rikkomista tai noudattamatta jättämistä väkivallattomalla tavalla. Usein kansalaistottelemattomuusprotestissa rikotaan vastustuksen kohteena olevaa lakia (esim. kutsuntoihin liittyvät kansalaistottelemattomuustempaukset), tai sitten voidaan rikkoa muita lakeja, esimerkiksi liikennemääräyksiä, huomion herättämiseksi ja julkisuuden hankkimiseksi ajettavalle asialle. (Suber 1999.) Kadunvaltausprotestissa rikotaan liikennemääräyksiä sulkemalla kohteena oleva katutila mielenosoittajien kehoilla, äänentoistolaitteilla, banderolleilla ja äänentoistolaitteilla. Olli Tammilehto (1989) huomauttaa, että kansalaistottelemattomuus (engl. *civil disobedience*) sisältää jo määritelmällisesti sen, että toiminnan harjoittajat toimivat kansalaisina, toisin sanoen yhteiskunnan jäseninä, eivätkä yritä toimia yhteiskunnan sääntöjen ulkopuolella, kuten monet rikolliset.

Kansalaistottelemattomuudella halutaan siis vahvistaa eikä heikentää kansalaisyhteiskunnan eettisiä normeja. Jo tästä määritelmästä seuraa, että ihmisten tappaminen tai vahingoittaminen kansalaistottelemattomuuden keinona on poissuljettu. (Tammilehto emt.)

Kolmas kadunvaltausprotestiin oleellisesti liittyvä elementti on toiminnan karnevalistinen luonne. Tämä ulottuvuus liittyy liikkeen syntyhistoriaan. Liike alkoi kehittyä Englannissa 1990-luvun alussa. Britannian suuret tiehankkeet synnyttivät vastarintaa, kuten ”Carmageddon”-kampanjan 1991, sekä suuria moottoriteitä vastustavia tienvaltauksia Hampshiren Twyford Downissa 1991-1992 ja Lontoon East Endin Claremont Roadilla 1994. Liikkeen juuret ovat Graham St Johnin (2004) ja Christopher Smithin (2004) mukaan Englannin 1980-luvun anarkisti- ja punk-liikkeissä (joista monet polveutuivat 1960-lukujen ”uusista liikkeistä”, kuten ympäristö-, feministi- ja rauhanliikkeistä), sekä eurooppalaisessa avant garde -liikkeessä Kansainväliset Situationistit (Internationale Situationniste). Situationisti- ja anarkistijuurien lisäksi liikkeen syntymiseen vaikutti merkittäväällä tavalla politisoitunut rave-kulttuuri. Vuonna 1994 Brittein saarilla voimaan tullut poliisin valtaoikeuksia laajentanut lakiuudistus Criminal Justice Act uhkasi sekä laittomia teollisuushalliraveja järjestäneitä reivaajia että ympäristöaktivisteja. (Smith 2004; St John 2004.)

Moottoritie M11:n vastainen protesti Claremont Roadilla oli vedenjakaja liikkeen historiassa, kun joukko ympäristöaktiiveja, politisoituneita reivaajia ja talonvaltaajia kokoontui tielle pelastaakseen moottoritien alle jäävän asuinalueen. Tien vastustajat leiriytyivät Claremont Roadille kuukausiksi, kehitellen uusia menetelmiä moottoritien vastustamiseksi. Claremont Roadin konfliktin jälkeen aktivistit valjastivat rave-kulttuurin *ekstasiksen* oman protestinsa keinovalikoimaan. Ensimmäinen Reclaim the Streets -tapahtuma järjestettiin toukokuussa 1995 Lontoon Camden Townissa, jossa ideana oli valloittaa kadut autoliikenteeltä ja palauttaa ne ihmisille; vallata takaisin julkinen tila, jonka autoliikenne (tai kapitalistinen pääoma) oli kaapannut. Alusta alkaen aktivistit käyttivät hyväkseen rave-kulttuurin mukanaan tuomia innovaatioita – esimerkiksi vuoden 1996 M41-moottoritietä vastustaneessa kadunvaltaustapahtumassa aktivistit porasivat reikiä moottoritiehen istuttaakseen niihin taimia – sloganinaan ”asfaltin alla on metsä”, mukaillen situationistien iskulausetta ”katukivien alla on ranta”. Poliisi ei kuullut poranterien ääntä äänentoistolaitteiden tuottaman kovaäänisen konemusiikin alta. (Ghazvinian 2000; Smith 2004; St John 2004.)

RTS-protesti on yhtä aikaa taktinen, käytännöllinen ja karnevalistinen. Sydneyläinen aktivisti on kutsunut tätä yhdistelmää ”protestivaaliksi” (*protestival*) (St John 2004). Protestivaali on luovan vastarinnan tila, karnevaali bakhtinilaisessa mielessä, hetkellinen vapautuminen ympäröivästä sosiaalisesta järjestyksestä. Bakhtinilainen karnevaali ei ole performanssi, vaan se on hetkellinen elämänmuoto, jolla ei ole Bakhtinin mukaan jakoa esiintyjiin ja katsojiin. Karnevaalia ei katsota, sitä eletään. Karnevaali on yleismaailmallinen: sillä ei ole rajoja tilassa. Karnevaali ei tässä mielessä ole taiteellisen teatteriesityksen muoto, vaan se on elämän toinen, vapaa ja omaehtoinen muoto, jossa yhdistyvät reaali- ja ideaalinen maailma. St John näkee kadunvaltausten olevan myös karnevaalien takaisinvaltaamista. Perinteisistä karnevaaleista on hänen mukaansa tullut ennustettavia, kalenteriin merkittyjä, viranomaisten kontrolloimia kaupallisia tapahtumia. (Bakhtin 1995, 9—10; St John 2004.)

Suomeen RTS rantautui vuonna 1997. Sen jälkeen Suomessa on järjestetty n. 44 RTS-

tapahtumaa, eri kaupungeissa ympäri maata. Ensimmäiset kadunvaltausjuhlat järjestettiin Helsingissä Esplanadilla 17.5.1997. Se oli ensimmäinen Iso-Britannian ulkopuolella järjestetty RTS-tapahtuma. Sen jälkeen Suomessa on järjestetty RTS-tapahtumia joka vuosi Suomen suurimmissa kaupungeissa. Tapahtumia on järjestetty ainakin Helsingissä, Tampereella, Turussa, Jyväskylässä, Lahdessa, Joensuussa, Savonlinnassa, Mikkelissä, Lappeenrannassa, Rovaniemellä ja Torniossa. Suomalaiset protestit ovat olleet englantilaisia pienempiä osallistujien ja vallattujen katujen määrältään. Suurin kadunvaltaus järjestettiin Helsingissä vuonna 1999, jolloin yhdeksän kaistaa ja tasoristeys vallattiin Sörnäisten rantatiellä. (History of RTS in Finland 2005, Rautiainen 1999.)

Reclaim the Streets -liike rantautui Suomeen säilyttäen monia alkuperäisistä piirteistään. Kuten Britanniassa, myös Suomessa protestin pääteemat ovat olleet (yksityisen) moottoriliikenteen ja tähän kytketyn markkinatalouden kritiikki. 1990-luvulla järjestetyt suomalaiset tapahtumat kulkivat Street Party ("katubile") -nimellä, eikä niiden poliittinen sisältö ollut aina ilmeinen. Tämä aiheutti kritiikkiä aktivistien keskuudessa (Helsinki Street Party 24th July 1999; Oinaala 2002d). Protestivaalit muuttivat nimensä poliittisvaikutteisemmaksi Reclaim the Streets:iksi ("valtaa kadut takaisin") vuonna 2001 (The history of... 2005). Myös protestin teemat alkoivat laajentua liikennepoliittisista kysymyksistä yleiseen globaalin kapitalismin kritiikkiin. Liikennepoliittiset kysymykset kytkettiin laajempiin kaupunkisuunnitteluun liittyviin ongelmiin, kuten paikallismiljöiden puolustamiseen. Autokulttuurin ekologinen kritiikki yhdistettiin kaupunkitilan kaupallistumisen ongelmiin, kuten kaupunkien ulkopuolelle ilmestyneisiin automarketteihin, bioteknologian ongelmiin ja geenimuuntelun vastustamiseen. 2000-luvulla aktivistien huomio on kiinnittynyt myös ihmisoikeuskysymyksiin, kuten kansainväliseen solidaarisuuteen, yksilönvapauksien puolustamiseen ja työelämän oikeudenmukaisuuden kysymyksiin. RTS-liikehdinnän tärkeimmät teemat ovat kuitenkin liittyneet, niin Suomessa kuin kansainvälisestikin, kapitalismiin kytketyn yksityisautoilukulttuurin kritiikkiin sekä "väliaikaisen autonomisen alueen" ("temporary autonomous zone") avaamiseen urbaaniin kaupunkitilaan; alueen, joka on suljettu autoliikenteeltä ja kaupallisilta toimijoilta, mutta avoin epäkaupallisille kulttuurimuodoille. Liikkeen sisällä vastakkainasettelu epäkaupallisen, "aidon" kaupunkikulttuurin ja

kaupallisen, ”epäaidon” kulttuurin välillä nähdään vahvana. (St John 2004.)

Suomalainen RTS-liike on kuitenkin omaksunut kansainvälisestä liikehdinnästä poikkeavan rauhanomaisen toimintamallin. Englannissa tai naapurimaassa Ruotsissa katujuhlat ovat usein päättyneet väkivaltaisiin yhteenottoihin poliisin ja aktivistien välillä (Poliisi nuiji katujuhlijoita Tukholmassa 2000; Rauhamäki 1999; Reclaim the City – tahattomia reaktioita ja harkintaa 2003). Suomessa suhteet poliisiin ovat olleet rauhalliset, poliisin kanssa on neuvoteltu ja aktivistit ovatkin kommentoineet suomalaisen poliisin olevan ”vientikelpoinen” (Global Street Party 16 May 1998). Poliisi on jopa auttanut aktivisteja sulkemaan kadun ja huolehtinut heidän turvallisuudestaan, ohjaten liikennettä ja tuoden puomeja ja ajokieltoimerkkejä kadun päihin (Oinaala 2002f; Lähteenmaa 2005, 381—382). Aktivistit ovat myös siivonneet vallatut kadut protestivaalin jälkeen, ja kaduille on järjestetty kierrätyspisteitä juhlijoiden roskia varten (havainnointi 5.6.2005; Rautiainen 1999). Protestin tyyli on kuitenkin koko ajan säilynyt laittomana kansalaistottelemattomuusaktiona.

5 TEOREETTINEN NÄKÖKULMA PROTESTIIN

5.1 Yhteiskunnallisen protestin aallot

Graduni ydinajatuksena on protestiaallon tai -syklin käsite (mm. Tarrow 1998; Siisiäinen 1990). Tämän ajatuksen mukaan yhteiskunnallinen liikehdintä tapahtuu kausittaisina tiheämmän aktiivisuuden sykleinä, protestiaaltoina. Protestiaallot ovat yhteiskunnallisen dynaamisuuden kausia, joiden alkuunpanijoina ja kannattelijoina toimivat ympäröivää yhteiskuntaa haastamaan pyrkivät protestiliikkeet. Seuraa yhteiskunnallisen aktiivisuuden kausi, kunnes toimintaa uudistavat keksinnöt imaistaan mukaan olemassaolevaan järjestelmään, ne tukahdutetaan tai hylätään, ja protestiaalto heikkenee. Tarrow'n ja Siisiäisen ajatuksena on kuitenkin, että jokainen koettu protestiaalto rikastuttaa yhteiskuntaa, lisäten toimintatapansa ja innovaationsa yhteiskunnalliseen repertuaariin. (Siisiäinen 1990, 22—23; Tarrow 1998, 142.)

Siisiäisen mukaan tästä perspektiivistä nähtynä Suomessa vuosina 1905, 1944 ja 1966 alkaneet yhteiskunnallisen protestin jaksot ovat selviä protestiaaltoja, sillä ne rikastuttivat olemassaolevaa järjestelmää ja vallinnutta kollektiivisen toiminnan repertuaaria. ”1920- ja 30 -lukujen reaktiivinen 'sykli' puolestaan erosi niistä, koska se ainakin tietyiltä osin köyhdytti yhdistyslaitoksen kokonaisuutta ja rikkautta vaikeuttamalla tai estämällä laajan kansanosan järjestäytymisen” (Siisiäinen 1990, 23).

Tarrow'n mukaan yhteiskunnalliset liikkeet syntyvät poliittisten mahdollisuusrakenteiden muuttuessa. Mahdollisuusrakenteet (*opportunity structures*) ovat pysyviä yhteiskunnallisia rakenteita, jotka kannustavat toimijoita toimimaan tietyllä tavalla. Kun ihmiset ryhtyvät toimimaan, he toimivat strategisesti myös luoden uusia mahdollisuusrakenteita, kunnes syntyy laajempi toimijoita yhteenliittävä konflikti. Tarrow'n mukaan poliittisissa

mahdollisuusrakenteissa on viisi elementtiä. Ensinnäkin muutokset poliittisen kentän avoimuudessa, esimerkiksi vaalit, kannustavat protestiliikkeitä. Toiseksi poliittisten liittoutumien epävakaus tuo mahdollisuuksia protestiin, esimerkiksi hallituksen ja opposition voimasuhteiden muuttuessa. Kolmanneksi eliittiryhmien epäyhtenäisyys luo tilaa protestille. Neljänneksi vaikutusvaltaiset liittolaiset eliittiryhmien joukossa kannustavat protestiliikkeitä toimintaan. Myös poliittisen järjestelmän repressiivisyys vaikuttaa protestiliikkeiden mahdollisuuksiin. Näillä elementeillä ei kuitenkaan ole merkitystä, jos toimijat eivät havaitse niitä. Tämän vuoksi liikehdintä leviää ryhmästä toiseen; haastamalla vastustajansa protestin ”etujoukot” avaavat uusia mahdollisuusrakenteita perässä tuleville ryhmille. Näin protestiaallot alkavat kehkeytyä ja leviävät koko yhteiskuntaa koskeviksi aktiivisuuden kausiksi. (Tarrow 1998, 2; 20; 76—90.)

Mahdollisuusrakenne ei sinänsä tarkoita toimijoiden organisaatiorakennetta tai (taloudellisia) resursseja toiminnalle. Sen sijaan toiminnalle suotuisa mahdollisuusrakenne voi antaa vastustajansa resursseiltaan heikommalle liikkeelle mahdollisuuden voittaa konflikti. Tarrow määrittelee kansalaisliikkeet valtiovallan ulkopuolisiksi, valtiollisiin poliittisiin eliitteihin nähden alistetussa asemassa oleviksi toimijoiksi. Esimerkkinä tarrow'laisen mahdollisuusrakenteen tarkastelusta voidaan mainita Marja Ylösen gradussaan tutkima Äänekosken puunjalostusteollisuuden vesistö päästöjä koskenut kiista 1980-luvun alussa, joka päättyi vesistönvarren asukkaiden eduksi, vaikka heillä oli vastassaan resursseiltaan ylivoimainen Metsäliitto-yhtymä. Vesistönvarren asukkaiden eduksi konfliktin käänsi muun muassa vallalla ollut environmentalismin ja elämän laadun painotuksen kulttuurinen ilmapiiri, protestiliikkeen toiminnalle suotuista mahdollisuusrakenne. (Tarrow 1998, 3; 76—77; Ylönen 1996.)

5.2 Toiminnan tyyli

Pertti Lappalainen (2002, 19—20) määrittelee toiminnan rutinoituneesta käyttäytymisestä poikkeavaksi uuden aloittamiseksi. Lappalaisen mielestä poliittisen toiminnan tyyli on näkökulma toimintaan kekseliäänä ja uutta luovana toiminnan muodon ja sisällön yhdistämisen tapana. Tyyliä ei tule tarkastella pelkkänä retoriikkana, pinnallisesti, vaan huomioida myös toiminnan sisältö ja toimijoiden ajamat asiakysymykset. Tätä Lappalainen nimittää toiminnan muotosisällöksi. Tyylitutkijan mielenkiinnon kohteena on poliittisen puheen lisäksi myös puheeton toiminta, esimerkiksi erilaiset kansalaistottelemattomuustempaukset. Näissäkin uuden luominen tai siihen pyrkiminen on Lappalaisen mukaan keskeistä. Lappalainen nimeää tämän käännteeseen tai uuden luomiseen pyrkivän toiminnan tropopoliittiseksi toiminnaksi. (Lappalainen emt., 25—27; 184—187.)

Lappalainen näkee poliittisen toiminnan tyylin korostumisen kytkeytyneenä tapahtuneisiin poliittisen toimintakentän muutoksiin. Poliittiset aukoriteetit eivät enää yhdistä kansaa kuten ennen. Usko parlamentaariseen vaikuttamiseen hiipuu äänestysaktiivisuuden mukana. Elinkeinoelämän muutos kohti palvelukeskeistä yhteiskuntaa ja uusliberalistinen, globalisoitua markkinatalous ovat heikentäneet perinteisten yhteiskunnallisten vaikuttajien, kuten työväenliikkeen, toimintamahdollisuuksia. Perinteisten auktoriteettien menettäessä merkitystään uusille yhteiskunnallisille liikkeille on avautunut uudenlaisia toimintatiloja. Lappalainen selittää uusien toimintatyylien syntyä suomalaisen poliittisen järjestelmän muutoksella ja perinteisten kollektiivisten identiteettien, kuten luokkaidentiteetin, hajoamisella. (Emt., 9—15; 192—195.)

Myös Michel Maffesoli (1995) kytkee tyylin postmoderniin yhteiskuntaan. Hän näkee, että teollisen yhteiskunnan rationaalinen ja päämäärätietoinen poliittinen toiminta on korvautunut uudella tyylitietoisella yhteisöllisyyden muodolla, jolle yhteisyyden tunne, esteettinen nautiskelu sekä orgiamaiset rajojen ylittämisen ja yhteenliittymisen tunteet ovat tärkeitä. Tyyli on tämän uuden yhteisöllisyyden tärkeä piirre; tyyli synnyttää yhteiskunnan

erilaiset representaatiot ja olemisen tavat. Tyyli ei siis vain merkitse olemassaolevaa identiteettiä; tyyli on itsessään postmoderni identiteetti, habituksen kaltainen yksilöitä yhteisöön yhdistävä tekijä. Nietzscheä mukaillen Maffesoli toteaa, että postmodernissa yhteiskunnassa ”syvyys löytyy pinnalta”. (Sulkunen 1995, 5; 9; Maffesoli 1995, 35; 59.) Myös Sidney Tarrow'n mukaan yhteiskunnallisen liikkeen kollektiivinen identiteetti ei ole pysyvä tai ulkoisten vaikutteiden ulottumattomissa. Hän näkee että toimijoiden identiteetit ovat melko notkeita ja voivat muokkautua poliittisten mahdollisuusrakenteiden muutosten, strategisten tarpeiden ja resurssien mukaan. Lundbom ja Rinne (2003) kuitenkin toteavat, että analyttisesti on mahdollista erottaa toimijan tyyli ja identiteetti. Tämän näkemyksen mukaan identiteetti viittaa toimijaan itseensä, kun toiminnan tyyli viittaa toimintaan sinänsä. Tyyli on toimijan tapa esittää itsensä yksilönä tai kollektiivin osana. (Lundbom & Rinne emt., 187; Tarrow 1998, 120.)

Poliittisen tyylin tutkimus merkitsee Lappalaisen (2002) mukaan yksilökeskeistä näkökulmaa sosiaaliseen toimintaan. Seuraten Maffesolia Lappalainen argumentoi että tyyli luo jotain uutta, se on muutoksen merkki yhteiskunnassa. Poliittisen tyylin taito merkitsee persoonallista, innovatiivista toiminnan muodon ja sisällön yhdistämisen tapaa. Poliittisen tyylin analyysi ei merkitsekään vain toiminnan pinnan, vaan poliittisen muotosisällön tarkastelua. Poliittisen tyylin analyysi on ongelmakeskeistä. Lappalaisen mukaan analysoitaessa toiminnan tyyliä ”kysytään, miten ongelma määritellään, millaisia ratkaisuja esitetään, ja miten ongelmien ratkaisemiseksi konkreettisesti toimitaan. Tärkeä kysymys tyylin havaitsemisen kannalta on myös se, mitä asioita määritellään ongelmiksi.” (Lappalainen emt., 29.)

Tyylin valinta liittyy poliittisen arvioinnin prosessiin. Lappalaisen mukaan toimijat käyttävät poliittisen arvioinnin taitoa tuottaessaan uusia toimintatiloja olemassaolevissa mahdollisuusrakenteissa. Arviointi tarkoittaa reflektioprosessia, jossa toimijat määrittelevät jonkun tilanteen ongelmaksi ja pyrkivät ratkaisemaan sen. Samalla he päättävät toimintatyylistä, eli arvioivat, mitkä ovat parhaita keinoja toimia kyseisessä tilanteessa. Lappalainen puhuu mahdollisuusrakenteita mieluummin rakennemahdollisuuksista, kun uutta luovat poliittiset toimijat löytävät uusia merkityksiä ja toiminnan tiloja

repressoivistakin rakenteista. Myös Tarrow'n mukaan poliittiset mahdollisuusrakenteet paljastuvat toimijoille refleksiivisessä arviointiprosessissa. (Lappalainen emt., 21—18; 62—68; 76—77; Tarrow 1998, 77.)

5.3 Kulttuurinen lähestymistapa

Lappalaisen lähestymistapa jättää kuitenkin teoretisoimatta, mikä saa liikkeiden toimijat valitsemaan tietynlaisen toiminnan tyylin tietyssä tilanteessa. Myöskään poliittiset mahdollisuusrakenteet eivät selitä, kuinka uudet, innovatiiviset toiminnan tyylit muodostuvat tietynlaisissa rakenteellisissa olosuhteissa. Tarrow näkee, että innovaatioita tapahtuu usein silloin kun protestoijat ovat avoimessa konfliktissa vastustajansa, esimerkiksi valtion kanssa (Tarrow 1998, 102—104). Tämä selitys ei kuitenkaan kerro, mistä syntyy tarve kehittää uudenlaisia toimintatapoja. Yksi tärkeä osatekijä protestin tyylin valinnassa on media. Julkisuus on haaste protestiliikkeille, ja medially on oma roolinsa liikkeiden toimijoiden tehdessä poliittista arviointia tehokkaista toimintatavoista. Kaj Ilmonen (1998) kritisoi Tarrow'ta median roolin aliarvioimisesta liikeanalyysissään (Tarrow käsittelee aihetta lyhyesti, ks. Tarrow 1998, 114—116). Ilmonen käyttää toimintatilan käsitettä kuvaillaessaan tarrow'laista mahdollisuusrakennetta, johon hän on lisännyt julkisuuden vaikutuksen. Myös Konttinen ja Peltokoski näkevät julkisuusorientoituneisuuden tärkeänä protestiliikkeiden toimintaa määrittävänä tekijänä, kun julkisuushakuisuus on saanut aktivistit käyttämään yhä speaktaakkelinomaisempia toimintamuotoja median huomion kiinnittämiseksi. (Ilmonen 1998, 17; Konttinen & Peltokoski 2004, 164.)

James Jasper (1997) on painottanut yhteiskunnallisten liikkeiden analyysissään liikkeiden kulttuurista luovuutta ja moraalisuutta. Hän lisää protestiliikkeiden tarkasteluun kulttuurisen konstruktivismiin näkökulman. Konstruktivistisen näkökulman mukaan ihmismaailman kaikki ilmiöt ovat kulttuurisesti konstruoituja, koska ihmiset luovat uskomuksensa ja maailmankatsomuksensa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa toistensa

kanssa. Protesti syntyy kun nämä sosiaalisesti rakennetut merkitysjärjestelmät törmäävät ja ovat vaarassa, koska niillä on kulttuurisesti konstruoituja vihollisia joita vastaan on hyökättävä. Emotionaalisesti latautuneiden moraalisten arvojen muodostuminen on tärkeä osa merkitysjärjestelmien rakentamisessa. Jasper näkee moraaliset arvot yhtä aikaa yksilöllisinä ja yhteisöllisesti muodostuneina. Hänen mukaansa ihmiset ovat tiukasti juurtuneita omaan kulttuuriinsa, eivätkä pysty koskaan täysin pakenemaan sitä. Kulttuuri ei kuitenkaan määrittele yksilöiden toimintaa täysin, vaan kulttuuria voidaan muuttaa, ja yksilöt toimivatkin luovasti taivuttaen kulttuurisia sääntöjä ja leikkien kulttuurisilla normeilla. Jasperin mukaan tämä innovatiivisuus kumpuaa toimijoiden yksilöllisistä elämänhistorioista. (Jasper emt., 9—11.)

Jasperin (emt.) mukaan moraalisen protestin elementit voidaan jakaa analyttisesti neljään toisistaan riippumattomaan ulottuvuuteen: kulttuuri, strategiat, resurssit ja biografiat. Vaikka nämä ulottuvuudet vaikuttavat toinen toisiinsa, ne eivät ole kuitenkaan toisiinsa palautuvia. Kulttuuri sisältää yhteisöjen sosiaalisesti määrittyneet yhteiset merkityksenannot, jotka voivat olla emotionaalisia, kognitiivisia tai moraalisia, sekä niiden ilmenemismuodot. Kulttuuri koostuu tiedosta, prosesseista ja lopputuotteista, kun ajatukset johtavat toimintaan ja toiminta puolestaan luo tiedon kohteena olevat objektit. Jasper näkee kulttuurin kahtalaisena; kulttuuri yhdistää yksilöt institutionalisoituneisiin symboleihin, ja se tuottaa näille symboleille merkitykset. Kulttuurin dualistinen luonne tarkoittaa, että vaikka yksilöt elävät kulttuurin asettamissa rajoissa, he voivat myös muuttaa niitä, taivuttaen olemassaolevia kulttuurisia rajalinjoja. Strategiaulottuvuus tarkoittaa yksilöiden tekemiä strategisia valintoja. Juuri strateginen toiminta muuttaa ja muokkaa kulttuurisia merkityksenantoja. Yksilön elämänhistoria vaikuttaa hänen tekemiinsä strategiaan valintoihin. Toimijat valikoivat strategioita myös ennakoiden muiden ihmisten reaktioita. Lappalaisen idea poliittisen arvioinnin prosessista on lähellä Jasperin strategisen toiminnan kategoriaa. Jasper haluaa erottaa toimijoiden fyysiset resurssit kulttuurista ja biografioista, vaikka myöntääkin näiden olevan yksilön psyykkisiä resursseja. Ulkoiset resurssit, kuten raha, tuovat usein valtaa mukanaan. Mutta kuten Tarrow'kin on todennut, resurssit eivät välttämättä takaa menestystä konfliktissa; monissa tapauksissa resursseiltaan heikompi osapuoli on onnistunut päihittämään vahvemman vastustajan, strategisista, kulttuurisista tai

biografiaan liittyvistä syistä. Biografia, yksilöllinen elämänhistoria, merkitsee Jasperille niitä yksilön mentaalaisia konstruktioita, joita hän ei jaa muiden kanssa. Biografia tarkoittaa niiden kaikkien yksilöllisten elämäkokemusten summaa, joka muodostaa yksilön ”itsen”. Biografinen ulottuvuus sisältää myös yksilön persoonan ja identiteetin, hänen käsityksensä itsestään. Koska jokaisella yksilöllä on ainutlaatuinen biografia, jokainen toimija käsittelee ympäröivän kulttuurin elementtejä eri tavoin. Tästä ainutlaatuisesta kokemusten kirjosta nousee Jasperin mukaan protestiliikkeiden innovatiivisuus. Jokaisella protestin yksilötoimijalla on omat näkemyksensä ja kokemuksensa maailmasta. Kun nämä arvostukset ja elämäkokemukset kohtaavat ryhmässä, niitä arvioidaan yhteisesti strategisien perusteiden. Uusien toimintamallien on osoittaututtava niin olemassaoleviin resursseihin ja protestikulttuuriin soveltuviksi, kuin myös käytännössä strategisesti toimiviksi. Nämä ehdot läpäisevät innovaatiot voivat levitä nopeasti protestiyhteisössä, tulla jopa niin sanotusti muotiin. Koska näkökulmia toimintaan on yhtä monta kuin yksilöllisiä toimijoitakin, protestin tavoitteita ja päämääriä on vaikea ennustaa. Päämäärät voivat myös muuttua toiminnan aikana toimijoiden strategisen suunnittelun ja ongelmien uudelleenkehystämisen prosesseissa. Nämä protestiliikkeiden ennakoimattomat ja luovat elementit tekevät liikkeistä Jasperin mukaan tärkeitä yhteiskunnan osia, sillä ne muokkaavat yhteisön arvoja ja kulttuurisia normeja. (Emt., 12—14; 45—58; 66—67; 320.)

Jasperin mukaan protestiliikkeiden luova toiminta on taktista (*artful*). Aktivistit toimivat taktisesti luodessaan uusia merkityksiä ja toimiessaan innovatiivisesti päämääriensä saavuttamiseksi. Moraalisen protestin taito (*art of moral protest*) siis tarkoittaa eri yksilöiden elämänhistorioiden kohdatessa tapahtuvaa vaihtoa ja tässä yhteentörmäyksessä syntyviä uusia ideoita ja toimintatapoja, joita sovelletaan strategisesti kyseessäolevassa tilanteessa ja vallitsevien resurssien rajoissa. (Emt., 64—67.) Pertti Lappalaisen ajatus poliittisen tyylin taidosta on lähellä Jasperin ajatusta moraalisen protestin taidosta. Suosin kuitenkin Lappalaisen tyylin käsitettä mieluummin kuin Jasperin taktisuuden (*artfulness*) ajatusta, sillä Lappalaisen poliittisen tyylin taito innovatiivisena toiminnan muodon ja sisällön yhdistämisenä on analyyttisesti mielenkiintoisempi.

6 SUOMI LIIKKEESSÄ

6.1 Suomalaisen protestin pitkä linja

”Mennyttä aikakautta on tarpeen pohtia, sillä se on yhä meissä” (Alapuro 1997, 8).

Suomalaiselle kollektiiviselle toiminnalle on ollut tyypillistä yhdistysmuotoinen organisoituneisuus. Tällä on ollut seurauksia liikkeiden keinovalikoimiin. Toiminta on ollut väkivaltaa karttavaa, lainkuuliaista ja formaalia. Siisiäisen mukaan liikkeet ja yhdistykset ovatkin molemmat sosiaalisia muodostelmia, jotka eroavat toisistaan lähinnä organisoitumisensa ja hallinnollisen rakenteensa järjestäytyneisyyden perusteella. (Siisiäinen 1998, 219—220.)

Suomalaisten yhdistysten historia ulottuu 1700-luvulle, jolloin vapaamuurariloosit levisivät Suomeen. Suomessa vallitsi tällöin ”salainen julkisuus”. Sivistysseurat alkoivat muodostua 1700-luvun lopulla. 1800-luvulla yhdistyksenmuodostusta alkoi hallita patriotismi ja kansallisen yhdentymisen ideologia. Ensimmäiset joukkojärjestöt alkoivat muodostua 1860- ja 1870-luvuilla, näistä merkittävimpänä vapaapalokuntien verkosto. 1800-luvun loppupuoliskolla joukkojärjestäytymistä leimasi fennomania, jonka avainyhdistyksiä olivat raittiusliike, nuorisoseurat ja aluksi sivistyneistön luotsaama työväenliike. 1900-luvun taitteessa työväenliike itsenäistyi ja syntyi perusta luokkapohjaiselle järjestäytymiselle. (Siisiäinen 1990, 24—26.)

Suomalaisen mielenosoitusperinteen voidaan katsoa alkaneen 1800-luvun puolen välin ylioppilasliikkeestä. Alapuron (1997) mukaan mielenosoitukset ovat joukkomarsseja tai -kokouksia sekä rakennusten tai muiden tilojen valtauksia. Mielenosoitukset ovat osa nykyaikaista joukkopolitiikkaa; ne ovat vastaus uudenlaisen julkisen tilan syntyyn ja siinä toimimisen tapoihin. Mielenosoitukset representoivat tiettyjä ryhmiä, ja ne ovat myös

performansseja, voimannäyttöjä, jotka luovat tiloja transgressiiviselle valtasuhteiden nurinpäinkääntämiselle ja karnevalistiselle ilonpidolle. Tässä suhteessa suomalainen perinne ei tosin ole ollut erityisen rikas. Ensimmäisistä joukkomarsseista lähtien mielenosoitukset olivat rauhanomaisia ja perustuslaillisesti suuntautuneita. Alusta pitäen myös 1890-luvulla alkaneet työväenliikkeen vappumarssit olivat järjestäytyneitä. Suomalaiset pyrkivät Venäjän keisarivallan aikana ennakoimaan venäläisten reaktioita, ja yrittivät välttää venäläisten kiistanalaisina pitämiä mielenosoitusten muotoja, jotka yritettiin poistaa jo etukäteen kaikessa hiljaisuudessa. Suomalaisessa protestikulttuurissa alkoi toteutua ilmiö, jossa toimintavaihtoehtojen valinnat suuntautuivat aikaisemman kokemuksen perusteella riskittömimpään vaihtoehtoon. Sama periaate oli läsnä protestikulttuurissa aina 1980-luvulle asti. Alapuro liittää tämän ennakoinnin kulttuurin Suomen ambivalenttiin asemaan idän ja lännen välissä. Ennakoinnin perusteena oli suomalaisten oman liikkumatilan lisääminen. (Alapuro 1997, 28—32; 194; Siisiäinen 1998, 223.)

1900-luvulla luokkatekijöistä tuli kielellisiä ja kulttuurisia tekijöitä tärkeämpiä organisoitumisen perustoja. Luokkajako ja kansalaissota ovat vaikuttaneet voimakkaasti suomalaiseen protestiperinteeseen. Toisen maailmansodan jälkeinen vasemmistolainen kausi nousi työväenluokkaiselta perustalta ja on Siisiäisen mielestä ymmärrettävä vain kansalaissodan ja 1920- ja 30-lukujen äärioikeistolaisen ilmapiirin taustaa vasten. Myös 1960- ja 70-lukujen protestointi voidaan ymmärtää luokkatraditioiden kontekstissa. Suomalaista yhteiskuntaelämää leimasi toisen maailmansodan jälkeen eräänlainen pakotettu pluralismi. Kommunisteja ei enää voitu pitää maan alla, eikä heidän yhteyksiään Neuvostoliiton kanssa kontrolloida. Konsensus pyrittiin saavuttamaan tietoisella suvaitsevaisuudella ja pluralismilla. (Alapuro 1997, 195—196; Siisiäinen 1998, 222.)

1900-luvun alun kansanliikkeet olivat sivistyneistön johtamia, ja niillä oli kansaa valistava rooli. Siisiäisen mukaan tämä holhoava perusasenne oli vallalla vielä 1960-luvun liikkeissä. Myös vahvan valtiosuuntautuneisuuden juuret ovat historiallisesti suomalaisen eliitin tai älymystön vahvassa roolissa liikkeiden organisoitumisessa suomalaisen kapitalismin nousun kaudella 1800-luvun lopulla.

Suomalaiset liikkeet ovat luottaneet enemmän valtion tai kunnan edustajien kanssa käytyihin neuvotteluihin, kuin valtiota vastaan suunnattuun toimintaan. Liikkeet ovat pyrkineet toimimaan laillisesti ja välttämään yhteenottoja viranomaisten kanssa. Tämä pitää Siisiäisen mukaan paikkansa 1960-luvulle saakka kansalaissodan ja 1920- ja 30-lukujen verisistä yhteenotoista huolimatta. Tuolloinkin toiminta oli järjestäytyneitä ja ei-spontaania. Liikkeiden toiminnassa on vältetty myös yksityisomaisuuden tuhoamista. Toimijat ovat pyrkineet tuottamaan mahdollisimman vähän aineellista vahinkoa, esimerkiksi vallatut talot on siivottu valtauksen päättyessä. Kaiken kaikkiaan suomalaiset liikkeet ovat nähneet itsensä valistajina ja tiedonvälittäjinä, joiden toiminnan on täytynyt olla vakavasti otettavaa ja asiallista. Tämä on Siisiäisen mielestä suomalaista kollektiivista toimintaa luonnehtinut piirre. Karnevalistisen juhlatradition puuttumisen lisäksi mielenosoitukset on ymmärretty valistuksen ja tiedonvälityksen kanavina. Suomalaisten liikkeiden juhlat taas on sidottu yhdistysten perinteisiin juhlakaavoihin. (Siisiäinen 1998, 221—227.)

6.2 Uudet ja vanhat liikkeet

1960-luvun jälkeen syntyneitä uudentyypisiä yhden asian liikkeitä on sosiologiassa usein nimitetty uusiksi yhteiskunnallisiksi liikkeiksi. Uusien yhteiskunnallisten liikkeiden synty kytketään usein postmodernisaatiokehitykseen ja yleiseen yhteiskunnalliseen rakennemuutokseen, siihen että tuotannossa ollaan siirrytty materiaalisesta tuotannosta symboliseen merkitysten tuottamiseen (Melucci 1985). Myös Lappalainen (2002) kytkee liikkeiden toiminnan tyyllissä tapahtuneet muutokset rakennemuutokseen. Ilmonen (1998, 18—20) mainitsee tällaisina rakennemuutokseen liittyvinä tekijöinä elinkeinoelämän muutoksen viime vuosikymmeninä, poliittisten rakenteiden purkautumisen mikrotasolta lähtien, (uus)liberalismin läpimurron talouspolitiikassa, traditionaalisten sosiaalisten rakenteiden, kuten luokkayhteiskunnan, murentumisen sekä yleisen yksilöllistymisen tendenssin. Kaikki nämä tekijät ovat osaltaan olleet vaikuttamassa siihen, että moderniin

yhteiskuntaan liittyneet rajoitteet ovat purkautumassa. Tämä on tuottanut myös yhteiskunnallisille liikkeille uuden, entistä vapaamman toimintatilan. Informaatiovirtojen kasvu on puolestaan tuottanut entistä suuremman julkisen liikkumavapauden, sekä luonut uusia mahdollisuuksia erilaisten sosiaalisten merkitysten luomiseen. (Ilmonen 1998, 21.)

Ilmonen (emt.) luonnehtii uusia yhteiskunnallisia liikkeitä sosiaalisten identiteettien puolustajina ja vaihtoehtoisten merkitysten korostajina, joiden keinoina ovat kehystäminen, toimintatilojen luominen niin arjessa kuin metapolitiikassakin, sekä uudenlaiset organisatoriset piirteet, kuten solumainen rakenne. Uusia yhteiskunnallisia liikkeitä on määritelty paitsi vaihtoehtoisten merkitysten tuottajiksi, myös uudenlaisen yhteisöllisyyden ja ”uuden sosiaalisen turvaympäristön” tuottajiksi (emt., 29). Ilmonen kritisoi Tarrow'n teoretisointiin liittyvää perinteistä politiikkakäsitystä, joka kytkee politiikan valtioon ja siihen liittyviin voimaryhmittymiin. Tästä näkökulmasta ei ole mahdollista ymmärtää uusia poliittisia liikkeitä, jotka ovat politisoineet perinteisessä mielessä vain vähän poliittisia yhteiskunnallisen elämän osa-alueita, ja tehneet ”henkilökohtaisesta poliittista”. (Emt., 17—18.)

Arkielämän politisoituminen on merkinnyt, että uudet yhteiskunnalliset liikkeet kritisoivat laajentunutta kuilua julkilausutun moraalin ja arjen elämismaailman välillä. Nyky-yhteiskunnassa vallitsee uusi yksilöllistymisen paine, samaan aikaan kun talouden ja politiikan epävarmistuminen heikentävät ihmisten perusturvallisuutta. Perinteiseen institutionalisoituneeseen tukiverkoston, kuten koulutukseen ja ammattiin, ei voi enää luottaa. Tähän avautuneeseen toimintatilaan ovat syntyneet uudet yhteiskunnalliset liikkeet. Uusien yhteiskunnallisten liikkeiden sanotaan tuottavan sosiaalisia identiteettejä, ei sosiaalisia reformeja. Ilmonen kuitenkin kritisoi tätä näkemystä sanoen, että uudet yhteiskunnalliset liikkeet liittyvät ennemminkin osaksi kulttuurista jatkumoa; uusien ja vanhojen yhteiskunnallisten liikkeiden eroa on sosiologisessa liiketutkimuksessa korostettu kenties liikaa. (Emt., 21—22; 29). Myös Siisiäinen (1998, 227) näkee vanhojen ja uusien liikkeiden toimintatavoissa jatkuvuutta. Suuri osa hänen mainitsemistaan kollektiivisen toiminnan tavoista jatkui 1980- ja 90-lukujen uusissa liikkeissäkin.

Suomessa 1960-luku oli voimakkaan rakennemuutoksen aikaa. Suomi modernisoitui hyvin nopeasti pienviljelijävaltaisesta maaseutumaisesta yhteiskunnasta teolliseksi ja myöhemmin palveluvaltaiseksi yhteiskunnaksi. Yhteiskunnalliseen murrokseen liittyi myös muuttoliike maaseudulta kaupunkiin, Etelä-Suomeen sekä ulkomaille, erityisesti Suomesta Ruotsiin. Yhteisökehityksessä tämä johti paitsi vinoutuneisiin aluerakenteisiin, myös entistä heterogeenisempään urbaaniin kaupunkiväestöön. Kulttuurisella tasolla murrokseen vaikuttivat opiskelijoiden ja oppikouluikäisten nuorten määrän kasvu sekä Suomeen rantautuneet kansainväliset nuorisokulttuurin vivahteet underground-kulttuureineen. Myös poliittisella kentällä tapahtui muutoksia vasemmistoenemmistöisen eduskunnan astuessa valtaan 1966. 1960-luku merkitsikin kaikkien Sidney Tarrow'n (1998) kuvailemien poliittisen mahdollisuusrakenteiden tekijöiden muutoksia: poliittinen kenttä muuttui avoimemmaksi, poliittisissa liittoutumissa tapahtui muutoksia, eliittiryhmät olivat epäjärjestyksen tilassa ja protestiliikkeillä oli vaikutusvaltaisia liittolaisia. 1960-luvun protestiliikkeet nostivat julkisuuteen uudentyypisiä kysymyksiä sukupuoliroolien, liikenteen, seksuaalisuuden, kolmannen maailman ja kontrollipolitiikan alueilta. Myös toiminnan repertuaarit alkoivat uudistua. Martti Siisiäinen (1998, 227—229) toteaa 1960-luvun liikkeiden olleen Suomessa välittäjiä vanhojen ja uusien liikkeiden välillä. 60-luvulla Suomeen syntyi useita yhden asian liikkeitä ja yhdistyksiä, kuten ympäristöliike, feministisiä liikkeitä, pasifismia, kolmatta maailmaa ja liikennekysymyksiä käsitteleviä liikkeitä. Siisiäisen (1990) mukaan ”uudet” yhteiskunnalliset liikkeet rantautuivat Suomeen kuitenkin vasta 1970-luvun lopussa. Hän näkee Kojjärvi-liikkeen kansalaistottelemattomuuden vuonna 1979 suomalaista järjestökenttää pysyvästi muokanneena ilmiönä. Uusien liikkeiden sosiaalisen perustan muodostavat alle 30-vuotiaat, hyvin koulutetut ihmiset; niiden sosiaalinen perusta muistuttaakin 1960-luvun protestijakson radikalismia opiskelijavaltaista toimijajoukkoa. (Siisiäinen emt., 63—65; 70—72; 90—96.)

Vaikka monet uusien liikkeiden keinoista pysyivät Siisiäisen mukaan vanhojen liikkeiden kaltaisina, uudet liikkeet uudistivat toimintakeinojen repertuaaria, esimerkiksi soveltamalla uudenlaista passiivista vastarintaa, kuten kahliutumalla työkoneisiin tai kiipeämällä kaadettaviin puihin. Myös suomalaista talonvaltausliikettä tutkinut Anne Eronen (1991)

toteaa, että vaikka 70-luvulla alkaneet talonvaltaukset uudistivat suomalaisen protestiperinteen repertuaaria, valtaukset toteutettiin suomalaiselle perinteelle tyypillisessä väkivallattomassa ja valtiollisesti suuntautuneessa hengessä. Siisiäisen mielestä suurimmat muutokset liikkeiden keinovalikoimissa liittyivät kuitenkin niiden tapaan hyödyntää julkisuutta toiminnassaan. Uusissa yhteiskunnallisissa liikkeissä julkisuudesta on tullut tietoinen tapa välittää omia näkemyksiä ja rekrytoida uusia jäseniä, pitäen yllä liikkeen toimintamahdollisuuksia. Toinen vanhojen liikkeiden keinovalikoimista poikkeava toiminnan muoto on Siisiäisen mukaan 1990-luvun eläinoikeusliikkeen anarkistisuus ja toiminnan keinot, kuten yksityisomaisuuden vahingoittaminen ja kaupankäyntitapahtumien hankaloittaminen. Myös eläinoikeusliikkeen kannattajien nuoruus ja naisten suuri osuus ovat Siisiäisen mukaan uusia piirteitä. Kolmas muutos aikaisempaan kulttuuriin on eläinoikeusaktivistien tehokas median ja tietoverkkojen käyttö. Aktivistit hyödyntävät mediaa tavoitteidensa ajamisessa, mutta pysyvät samanaikaisesti nimettöminä. Myös epäformaali, verkostomainen toimintatapa erottaa eläinoikeusliikkeen vanhoista liikkeistä. (Siisiäinen 1998, 227—229; 234—235; 241.)

Osa uusista liikkeistä, kuten ympäristöliike, on pyrkinyt universalisoimaan ajamiaan arvoja. Tässä prosessissa ne ovat Ilmosen mukaan työväenliikkeen tapaan vaarassa menettää kykynsä toimia identiteettiilikkeinä, jolloin tavoitteiden saavuttamisen hintana voi olla liikevoiman tyrehtyminen. Toiset liikkeet puolestaan eivät yritäkään universalisoida tavoitteitaan, vaan tyytyvät luomaan uudenlaisia merkitysavaruuksia. Tällöin toimintaa määrittää pyrkimys kiinnittää dramatisoimalla huomio haluttuihin asioihin. (Ilmonen 1998, 37—38.) RTS-liike sijoittuu tässä kahtiajaossa jälkimmäiseen, *avant garde* -tyyppiseen poliittisen liikkeen kategoriaan.

6.3 Ympäristöprotestin aallot

Sodanjälkeisen ympäristöliikkeen historiassa on Suomessa esiintynyt useita ympäristöprotestin tihentymäkausia, aaltoja, joilla on ollut sekä samankaltaisuuksia että

eroja keskenään. Näkökulmana ympäristöliikkeen protestiaallot viittaavat jatkuvuuteen; Tarrow'n (1998) ja Siisiäisen (1990) näkemysten mukaisesti seuraavan protestiaallon toimijat ovat ottaneet edellisen tuottamat toimintakeinot omaan repertuaariinsa. Suomessa ensimmäinen ympäristöprotestin aalto, ympäristöherätys, sijoittui noin vuosiin 1967—70, toinen aalto noin vuosiin 1979—82, kolmas aalto vuodesta 1987 1990 -luvulle, ja neljäs ympäristöaktiivisuuden aalto sijoittui noin vuosiin 1995—98. (Konttinen & Peltokoski 2004, 174.)

1960-luvulla suomalainen kansallisromanttinen alkuperäisten kansallismaisemien suojeluun keskittynyt luonnonsuojeluaate alkoi muuttua yhä enemmän ympäristönsuojeluksi. Kehitys liittyy kansainväliseen ympäristöheräämiseen, jonka yhtenä käännekohtana pidetään saastekeskustelun aloittajaa, vuonna 1962 julkaistua Rachel Carsonin teosta *Silent Spring* (suom. Hiljainen kevät). Huomio alkoi kiinnittyä luonnonvarojen ehtymiseen ja luonnon saastumiseen teollistuneissa yhteiskunnissa. Suomessa oltiin erityisen huolissaan tehometsätalouden vaikutuksista metsäluonnolle ja teollisuuden vesistö päästöistä, sekä kaupungistumisen aiheuttaman autoistumisen saasteista. Kritiikki laajeni protestiaalloksi 1960-luvun lopulla ja 1970-luvun alussa, mutta varsinaisia institutionaalisia muutoksia se ei saanut aikaan. (Konttinen & Peltokoski 2004, 175.)

Toinen ympäristöprotestin aalto sijoittui 1970-luvun loppuun ja 1980-luvun alkuun. Toista aaltoa luonnehtivat paikallisten ympäristöjen puolesta käytävät kamppailut, teollistumisen vastustaminen ja arkielämän laadun puolustus. Toisen aallon symboliksi nousi Kojjärvi-kamppailu Kojjärven lintujärven kuivattamista vastaan keväällä 1979, jota seurasi useita paikallisia ympäristökamppailuja ympäri maata. Kojjärvi-kamppailussa Suomeen tuotiin myös uusi suoran toiminnan muoto, väkivallaton kansalaistottelemattomuus.

Ympäristöliikkeen toinen aalto kuvasti luottamuksen murenemista modernisaatioon. Konttisen (1998) mukaan juuri modernisaatiouskon hiipuminen erottaa 1960-luvun radikalismia ja 1970-luvun lopun liikehdintää toisistaan. Konttinen kytkee muutokset radikalismissa laajempiin kollektiivisen kulttuuri-ilmaston muutoksiin. Konttisen nimeämä subjektiviteetin puolustamisen kulttuuri-ilmasto alkoi saada valtaa 1970-luvun

loppupuolella. Pehmeät arvot, yksilöllisyyden ja yksilöllisen elämänlaadun kysymykset alkoivat syrjäyttää 1960-luvun ja 70-luvun alun rakenneradikalismia. Alettiin puolustaa yksilön arkimaailmaa kaikkialle ulottuvalta yhdyskuntasuunnittelulta ja modernisaatiokoneiston repressoivalta vaikutukselta. Ympäristökysymykset nousivat sellaiseksi yhteiskunnalliseksi kysymykseksi, jota poliittiset päättäjät eivät enää voineet sivuuttaa. Vihreä liike lähti mukaan parlamentarismiin ja instituioitui puolueeksi. Ympäristöministeriö perustettiin 1983. Myös toinen aalto oli osa kansainvälistä kehitystä; ympäristöliike voimistui kaikkialla länsimaissa 1970-luvulla. (Konttinen 1998, 197—202; Konttinen & Peltokoski emt., 175—176.)

Kolmas ympäristöliikehdinnän aalto sijoittuu vuodesta 1987 1990-luvulle. Pinnalle nousivat jälleen perinteiset luonnonsuojeluarvot, kuten alkuperäisluonto, mutta tällä kertaa biodiversiteetin viitekehyksessä. Protesteissa turvauduttiin Kojjärvi-liikkeen keinoihin, julkiseen ja väkivallattomaan kansalaistottelemattomuuteen, esimerkiksi kiipeämällä kaadettaviin puihin. Protestointia aiheutti kokemus, ettei 1980-luvulla syntynyt ympäristöhallinto toteuttanut tehtäviään. Kamppailut käytiinkin Konttisen ja Peltokosken mukaan tässä mielessä juridisessa kehyksessä. Aalto keskittyi tieteelliseen argumentointiin ja pyrki vaikuttamaan virallisten instituutioiden kautta hakkuupäätösten estämiseksi. (Konttinen & Peltokoski emt., 176—177.)

1990-luvulla kehkeytnyt ympäristöprotestin neljäs aalto, jonka keskeisimmiksi tapahtumiksi nousivat vuonna 1995 Pohjanmaalla ”kettutyttöjen” tekemät vapautusiskut, syntyi uusista lähtökohdista. Protestiaaltojen asiasisällöt ovat vaihdelleet, mutta niissä, kuten myös keinovalikoimissa, on havaittavissa jatkuvuutta. Myöhemmät aallot ovat ottaneet käyttöönsä aiempien liikkeiden keinoja, mutta myös kehittäneet uusia. Voimistuva tendenssi on ollut julkisuushakuisuus ja siihen liittyvä suora toiminta. (Emt., 177—178.)

Ympäristöprotestin neljännen aallon keskeisenä kysymyksenä olivat juuri eläinten oikeudet. Ympäristökysymykset ja eläinten oikeudet kuuluivat liikehdinnän ytimeen; radikaali ympäristöliike ja eläinoikeusliike olivat Konttisen ja Peltokosken mukaan 1990-luvulla läheisessä yhteydessä keskenään. Protesti ei kuitenkaan rajoittunut vain

ympäristökysymyksiin. Neljännen protestiaallon tunnuspiirteenä voidaan pitää sen asiakysymysten laajuutta. Suuri osa liikkeen aktivisteista toimi myös ihmisoikeus- ja rauhanjärjestöissä, kehitysumaayhdistyksissä, anarkistiliikkeessä, eläinsuojelujärjestöissä tai naisliikkeessä. Neljättä aaltoa ei voida pitää järjestöjen liikkeinä. Järjestöt toimivat yksittäisten aktivistien keskustelufoorumeina, toimintaa koordinoivina eliminä ja liikerintaman solmukohtina resurssien kokoamisen tarkoituksessa. Suuri osa toiminnasta oli kuitenkin järjestöistä suhteellisen itsenäistä ja organisoitui kampanjoiden ja tempausten kautta. Aktivistit osallistuivat useisiin eri liikkeisiin ja kampanjoihin, yhden asian aktivismi oli vähäistä. Protesti oli siis olennaisesti ”yksilötoimijoiden moniasialiikettä”. (Emt., 168—169.)

Neljäs aalto nosti julkisuuteen uusia teemoja, joista tärkeimmäksi nousivat eläinten oikeudet ja veganismi. Lisäksi 1970-luvun taitteessa julkisuuteen nousseet kysymykset suuryhtiöiden vallasta politisoitiin uudelleen. Neljännen aallon temaattisen ytimen muodostivat ”oikeudenmukaisuusetiikan laajennus ja ympäristöajattelun radikalisointi markkinoiden globalisaation viitekehyksessä” (emt., 169; kursivointi poistettu). Yhteinen yleiskehys yhdisti liikehdinnän kentän suhteellisen autonomisia osia. Neljännen aallon aktivistien toiminta ei anarkistisen aatemaailman vuoksi suuntautunut vakiintuneiden valta-asemien valtaamiseen, toisin kuin esimerkiksi työväenliikkeen ja vielä 1980-luvun vihreän liikkeen toiminta (ks. Siisiäinen 1998, 228). Neljännen aallon muutospyrkimykset liittyivät julkisuuteen, elämäntapakysymyksiin ja rakenteellisiin muutoksiin. Julkisuuden ja julkisuushakuisten tempausten avulla pyrittiin herättämään huomiota ja vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen. Yhteiskunnallisia (erityisesti kaupallisia) käytäntöjä pyrittiin muuttamaan suoran toiminnan ja oman elämäntavan (kasvissyönnön ja veganismi) politisoinnin avulla. Aallon järjestämällä tapahtumilla, kuten kadunvaltausjuhlilla, oli myös julkisuushakuisuutta laajempi tehtävä: ne toimivat omaehtoisten ja omaperäisten toimintatilojen avaamisen väylinä. (Konttinen & Peltokoski emt.,169—172.)

Neljännen aallon toiminnalliset asenteet olivat vakiintunutta ympäristöliikettä radikaalimpia. Konttisen ja Peltokosken mukaan neljännen aallon ympäristöradikalismissa oli kysymys kansallisen mielenosoituskulttuurin 1800-luvulta alkaneen perinteen

särkymisestä. Neljännen aallon aktivistit siirsivät sallitun suoran toiminnan rajan kansalaistottelemattomuudesta omaisuuden vahingoittamisen alueelle. Uusi rajalinja vedettiin ihmisten ja eläinten fyysisen loukkaamattomuuden eteen. (Emt., 139; 143; 172.)

Konttinen ja Peltokoski (emt., 137) kutsuvat suoraksi toiminnaksi aktivistien harjoittamaa epätavanomaista politiikkaa, jolla pyritään vaikuttamaan virallisten parlamentaaristen väylien ohi. Konttinen ja Peltokoski jakavat ei-parlamentaarisen toiminnan karkeasti kahtia yhteiskunnan sallimaan eli lailliseen ja yhteiskunnan kieltämään eli laittomaan toimintaan. Länsimaisessa demokratiassa laillista toimintaa edustavat julkiset luvalliset mielenosoitukset, sekä kansalaisten vapaaseen mielipiteenilmaisuun perustuvat vaikuttamisen muodot. Laillisenä toimintana voidaan pitää myös ns.elämäntapaliikkeiden vaikutuskeinoja elämäntapojen kautta. Laittoman suoran toiminnan alaa voidaan Konttisen ja Peltokosken mukaan jaotella toiminnan väkivaltaisuuden mukaan. Lievin muoto on kansalaistottelemattomuus, jossa vaikutetaan yhteiskunnan määräysten vastaisesti, mutta avoimesti ja väkivallattomasti halutun asiantilan puolesta tai ei-toivottua asiantilaa vastaan. Luvaton julkinen mielenosoitus on kansalaistottelemattomuutta.

Kansalaistottelemattomuuteen voi liittyä myös omaisuusvahinkoja, mutta ne eivät ole itsetarkoituksellisia. Kansalaistottelemattomuuden tunnetuin esimerkki on vuoden 1979 Kojjärvi-liike, jossa mielenosoittajat kytkeytyivät ketteillä kaivinkoneisiin estääkseen järven pintaa laskevan laskuojan syventämisen. Kojjärvi-liike toi tämältyyppisen vaikuttamisen Suomeen. Konttinen ja Peltokoski kutsuvat seuraavaa poliittisen vaikuttamisen astetta aktivistien oman nimityksen mukaan ekotaaseiksi. Ekotaasit ovat suoraa ympäristötoimintaa, jotka eivät kunnioita fyysisen omaisuuden koskemattomuutta. Ekotaasit voivat olla avoimia tai maanalaisia. Ekoterrorismiksi Konttinen ja Peltokoski nimeävät sellaiset teot, jotka suuntautuvat tietoisesti ihmisten fyysistä koskemattomuutta vastaan. (Emt., 137—138.)

Neljännessä protestiaallossa toimintaan on tullut mukaan myös uudenlaista speaktaakkelimaisuutta, ja suomalaisesta protestiperinteestä puuttunutta juhlan tuntua (vrt. Siisiäinen 1998, 227). Hyvä esimerkki uudenlaisista karnevalistisista toimintamuodoista ovat juuri Reclaim the Streets -tapahtumat kaupunkien kaduilla. Konttisen ja Peltokosken

(2004, 164) mukaan speaktaakkelimaisuutta on ollut mukana myös geenimanipuloinnin vastaisessa kampanjoinnissa sekä vuoden 1999 Tampereen EU-huippukokouksen mielenosoituskulkuessa. Teesini on, että nämä speaktaakkelimaiset protestoinnin muodot vakiintuivat Suomessa kadunvaltausliikkeen saavuttaman suosion myötä.

7 AINEISTOT JA METODIT

7.1 Haastatteluaineisto

Haastatteluaineistoni koostuu kuudesta eri puolilla Suomea tehdystä haastattelusta, joiden aikana haastattelin seitsemää henkilöä. Haastattelujen muoto oli puolistrukturoitu teemahaastattelu, ja niiden kesto vaihteli puolesta tunnista 1,5 tuntiin. Minulla oli käytössä kysymysmuotoinen teemahaastattelurunko (liite 1), mutta en käynyt sitä läpi kohta kohdalta, vaan pyrin vain käsittelemään kaikki aihealueet. Haastatteluista tuli tämän vuoksi hieman erilaisia, toisissa painoutuivat eri asiat kuin toisissa, ja jotkut asiat saattoivat jäädä kokonaan käsittelemättä. En kuitenkaan näe tätä ongelmana graduni kannalta, sillä koen, että pystyn muodostamaan liikkeestä riittävän koherentin kuvan kolmen erilaisen aineistoni perusteella.

Haastateltavat ovat järjestäneet Reclaim the Streets -tapahtumia Suomen suurimmissa kaupungeissa. Haastateltavista yksi asuu Jyväskylässä, yksi Tampereella, yksi Turussa, kaksi Lahdessa ja kaksi Helsingissä. Valitsin kyseiset kaupungit sen vuoksi, että näissä kaupungeissa on Suomessa järjestetty useampi kuin yksi kadunvaltaus. Kun valtauksia on ehditty järjestää enemmän kuin yhden kerran, järjestäjille on oletettavasti ehtinyt jo muodostua jonkunlainen ajatus valtauksen tavoitteista ja toimintatavoista. Myös Tarrow'n (1998) teesin mukaan kansalaisliikkeellä tulee olla ajallista jatkuvuutta; esimerkiksi mellakkaa ei useimmiten voida pitää kansalaisliikkeenä.

Halusin etsiä haastateltavakseni henkilöitä, jotka olisivat toimineet liikkeessä jo hieman pitempään. Oletukseni oli, että tällaiset henkilöt ovat ehtineet kehittää jo jonkunlaisen kokonaisnäkömyksen kadunvaltausliikkeestä, sen tavoitteista ja toiminnasta. Lisäksi olin kiinnostunut liikkeen toimintatyötylien mahdollisista muutoksista vuosien varrella.

Haastattelin kahta henkilöä sekä Helsingistä että Lahdesta. Mielestäni oli perusteltua

haastatella kahta henkilöä Helsingistä, sillä Helsingissä kadunvaltauksia on järjestetty pisimpään, joka vuosi jo vuodesta 1997 asti. Haastateltavistani toinen on toiminut liikkeessä aktiivisemmin sen alkupuolella ja jättäytynyt jo toiminnasta pois, toinen puolestaan on tullut toimintaan mukaan 2000-luvulla ja ollut järjestämässä viime vuosien tapahtumia. Näin ajattelin saavani mielenkiintoisen näkökulman liikkeessä mahdollisesti tapahtuneisiin muutoksiin.

Lahdesta haastattelin kahta henkilöä puhtaasti sattuman kautta. Olin sopinut haastattelusta yhden henkilön kanssa, ja hän oli kutsunut haastattelutilanteeseen tuekseen toisen RTS-liikkeessä toimineen henkilön. Koin, että tämä yllätys oli positiivinen ja avasi uudenlaisen näkökulman haastattelutilanteeseen. Ryhmähaastattelutilanteessa on enemmän tilaa haastateltavien keskinäiselle vuorovaikutukselle, ja haastateltavani toimivat toistensa muistin tukena. Kahden henkilön haastattelemisen yhtä aikaa sopi myös hyvin tutkimusasetelmalleni, sillä olen nimenomaan kiinnostunut haastateltavieni omista näkemyksistä ja merkityksenannoista. Myös Pekka Sulkunen (1990) on todennut ryhmähaastattelun olevan joissakin tilanteissa yksilöiden teemahaastatteluja parempi tutkimusmenetelmä, varsinkin silloin, kun kiinnostuksenkohteena ovat haastateltavien mielipiteet ja kulttuuriset merkityksenannot. Yksilöhaastattelutilanteessa haastattelijan vaikutus esille tuotuihin asioihin saattaa olla liian suuri, ja haastateltavien tutkijaan kohdistamat odotukset voivat vaikuttaa haastattelun kulkuun tavalla, jota analyysissä on vaikea huomioida. Ryhmähaastattelutilanteessa haastateltavat kontrolloivat toinen toisiaan. (Sulkunen emt., 264—265.)

Haastateltavien löytäminen oli helppoa. Koska olen itse toiminut Reclaim the Streets -liikkeessä Jyväskylässä, tunsin muutamia liikkeen toimijoita. Yhden haastattelun sain henkilökohtaisten kontaktieni kautta. Lisäksi käytin informanteja, jotka tunsivat toisissa kaupungeissa toimivia RTS-aktiiveja. Sain aktiivien yhteystietoja myös haastateltaviltani; kaksi haastattelua järjestyi siten että haastateltavat antoivat toisten kaupunkien aktiivien puhelinnumeroita tai sähköpostiosoitteita. Haastateltavat suhtautuivat haastatteluihin positiivisesti. Haastattelut toteutettiin nauhoittamalla, useimmiten kahviloissa ja baareissa, kaksi haastattelua myös ulkona puistossa. Tunnelma haastattelujen aikana oli rento ja koin

sen tasa-arvoisena tilanteena, olivathan haastateltavat suunnilleen ikäisiäni. Haastateltavien ikä vaihteli 19 vuodesta 29 vuoteen. Kokemukseni mukaan heidän ikäjakaumansa vastaa aika hyvin kadunvaltausliikkeen aktiivien ikäjakaumaa.

Haastateltavat:

Haastattelu 1, Jyväskylä 26.4.2005 (H1): Mies, 29, Jyväskylä.

Haastattelu 2, Turku 12.6.2005 (H2): Nainen, 25, Turku.

Haastattelu 3, Helsinki 13.7.2006 (H3): Mies, 29, Helsinki.

Haastattelu 4, Helsinki 15.7.2006 (H4): Mies, 19, Helsinki.

Haastattelu 5, Tampere 2.3.2006 (H5): Mies, 25, Tampere.

Haastattelu 6, Lahti 13.3.2006 (H6): Nainen, 27, Lahti.

Haastattelu 6, Lahti 13.3.2006 (H7): Nainen, 24, Lahti.

Halusin varjella haastateltavien yksityisyyden suojaajaa, joten en kerännyt heiltä muita taustatietoja kuin iän, paikkakunnan, sukupuolen ja ammatin. Eräs haastateltava kuitenkin toivoi, ettei hänen ammattiaan tuotaisi julkisuuteen. Koska halusin varjella haastateltavieni anonymiteettiä mahdollisimman hyvin, jätin ammatti-muuttujan kokonaan taustatiedoista pois. Kadunvaltaustoiminnassa on kuitenkin kysymys periaatteessa laittomasta kansalaistottelemattomuustoiminnasta, enkä halunnut aiheuttaa haastateltavilleni tunnistetuksi tulemisen kautta minkäänlaisia ongelmia. Kaikki haastateltavani asuivat haastatteluhetkellä kaupungissa; heistä 4 asui haastatteluhetkellä yli 100 000 asukkaan kaupungissa ja 3 asui 50 000-100 000 asukkaan kaupungissa.

Haastattelujen purku tapahtui ääninauhalta litteroimalla sana sanalta. En kiinnittänyt huomiota vuorovaikutukseen haastattelujen aikana, kuten taukojen pituuksiin, päällepuhumiseen tai sanojen painotuksiin, koska kiinnostuksenkohteenani ovat haastattelujen sisällöt. Tarjouduin lähettämään litteroidun haastattelun sähköpostitse kullekin haastateltavalleni, jotta he voisivat korjata mahdollisia epäselviä ilmauksia ja lisätä jotain unohtunutta. Kolme haastateltavaa toivoikin minun lähettävän litteroidun haastattelun heille; heistä yksi teki vastauksiinsa korjauksia ja lähetti ne minulle

sähköpostitse. Lisäksi yksi haastateltava lähetti sähköpostitse lisäyksen vastauksiinsa haastattelun jälkeen. Yksi haastateltava toivoi minun lähettävän hänelle valmiin gradun.

7.2 Havainnointiaineisto

Havainnointiaineistoni koostuu kolmesta kadunvaltaustapahtumasta kevään ja kesän 2005 aikana. Vappuna 30.4.2005 Jyväskylässä järjestettiin Reclaim the City -nimellä tapahtunut liikkuva kadunvaltaus. Helsingissä osallistuin 5.6.2005 järjestettyyn Reclaim the Streets -tapahtumaan. Videoin nämä kaksi tapahtumaa, ja videoaineiston (Jyväskylän tapahtumasta 50 min ja Helsingin tapahtumasta 30 min videomateriaalia tallennettuna dvd-levyille) lisäksi minulla on muistini tukena nauhurille sanellut ja sana sanalta litteroidut havainnointimuistiinpanot. Kolmas tapahtuma johon osallistuin, oli kadunvaltaus Turussa 11.6.2005. Kolmannessa kadunvaltauksessa olin vain osallisena, en taltioinut tapahtumia mitenkään kummemmin. Näiden havainnoimieni kadunvaltaustapahtumien lisäksi osallistuin myös kesällä 2006 kahteen kadunvaltaukseseen, 10.6.2006 Helsingissä sekä 19.8.2006 Jyväskylässä. Kahdesta viimeisestä kadunvaltauksesta minulla ei ole havainnointimuistiinpanoja.

Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija osallistuu tutkittavien ehdoilla heidän toimintaansa. Tutkija pyrkii pääsemään havainnoitavan ryhmän jäseneksi, ”astumaan” heidän kulttuuriseen ja symboliseen maailmaansa. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (1997, 203) jakavat osallistuvan havainnoinnin kahtia täydelliseen osallistumiseen ja osallistujaan havainnoijana. Täydellinen osallistuminen, jossa tutkija pyrkii pääsemään täydellisesti ryhmän jäseneksi, aiheuttaa eettisiä ongelmia tutkijan suhtautumisesta tutkimuskohteeseensa; kuinka tutkija pystyy toimimaan luonnollisena ryhmän jäsenenä, mutta kuitenkin keräten tietoa tieteellisiä tarkoituksia varten. Vaihtoehtona edelliselle on tutkimus, jossa tutkittaville tehdään heti alussa selväksi, että tutkija on ryhmässä havainnoimassa. Tutkija osallistuu ryhmän toimintaan, mutta hän voi esittää havainnoitaville myös kysymyksiä. (Hirsjärvi et al. emt., 203—204.)

Oma osallistuva havainnointini oli kahden ääripään välissä, sisältäen elementtejä molemmista tutkimustavoista. Havainnoidessani kadunvaltaustapahtumia videokameran kanssa asetuin tutkimuskohteeni ulkopuoliseksi tarkkailijaksi. Ennen kuvauksen aloittamista pyysin lupaa kuvausta varten tapahtuman järjestäjiltä. Kerroin, mitä tarkoitusta varten keräsin aineistoa, ja lupasin olla käyttämättä videoaineistoani muihin tarkoituksiin. Tutkittavat suhtautuivat kuvaukseeni myönteisesti. Eettinen ongelma mielestäni muodostui siitä, etten voinut kysyä kaikilta tapahtumien osanottajilta heidän suostumustaan kuvaukseen. Toisaalta molemmissa videoimissani tapahtumissa oli paikalla myös muita henkilöitä video- ja valokuvakameroiden kanssa, joten kuvaukseeni ei kiinnitetty juurikaan huomiota. Olen käyttänyt tässä gradussa havainnollistamistarkoituksessa joitakin kadunvaltaustapahtumissa otettuja valokuvia, mutta olen tarkoituksellisesti valinnut sellaisia, joissa kadunvaltaajien kasvoja ei pysty tunnistamaan.

Peter Loizos'n (2000) mukaan videoinnin käyttöön aineistonkeruumenetelmänä liittyy muutamia huomioitavia seikkoja. Ensiksikin videoinnin kohteilta tulisi saada kirjallinen suostumus videon käyttöön. Minulla ei tällaista suostumusta ole, mutta käsittelen aineistoani luottamuksellisesti enkä julkaise sitä tai anna mitään osaa videomateriaalista muuhun käyttöön. Videokameran käyttö saattaa myös muuttaa tutkittavien käyttäytymistä. Mielestäni tämä ei ole minun kohdallani ongelma, sillä tapahtumissa oli muitakin henkilöitä videokameroiden kanssa, ja lisäksi videointi käsitti vain osan havainnointiani, suurimman osan ollessa ryhmän toimintaan osallistuvaa havainnointia ilman kameraa. Loizos huomauttaa myös, että videoaineisto on aina vain kaksiulotteinen representaatio kolmiulotteisesta elävästä elämästä, eikä sellaisenaan täydellinen kuvaus tapahtumien kulusta. Olen ottanut tämän huomioon analyysissäni; tutkijana olen tehnyt valintoja siitä, mitä olen kuvannut. Sen vuoksi käsittelen videomateriaaliani vain muistin tukena, en autenttisenä kuvauksena kadunvaltaustilanteesta. Videoaineistoani ei ole myöskään kerätty systemaattisella tavalla, esimerkiksi kuvaamalla systemaattisesti yhtä pitkiä ajanjaksoja. Olen halunnut kuvata sitä, mitä kadulla tapahtuu, joten olen valikoinut kuvattaviksi itseäni kiinnostavat tapahtumat, esimerkiksi kadun valtaustapahtuman katujuhlien alussa, konfrontaatiot poliisin kanssa jne. (Loizos 2000.)

Havainnointini sisälsi videokuvauksen lisäksi myös elementtejä täydellisestä havainnoinnista: kun en kuvannut, osallistuin ryhmän toimintaan ryhmän jäsenenä. Kuljin mielenosoittajajoukon mukana ohjatulla reitillä, tanssin musiikin tahdissa muiden mukana, juttelin tuttavien kanssa ja jonglöörasin. Koska olen aikaisemminkin osallistunut kadunvaltaustapahtumiin sekä järjestäjänä että osallistujana, en voi asettua ulkopuoliseen asemaan tutkimuskohteeseeni nähden. Olen paitsi tutkija, myös kadunvaltaaja, ja siten väistämättä ”sisällä” kadunvaltaajien kulttuurisessa ja symbolisessa merkitysmaailmassa.

Havainnointimenetelmiä käytettäessä on tärkeää, että tutkija pitää erillään havainnot ja omat tulkintansa näistä havainnoista (Hirsjärvi et al. 1997, 204). Koin tämän haasteeksi ollessani itse kadunvaltaajaryhmän jäsen. Sen vuoksi valitsin havainnointiaineistoni analyysitavaksi kuvailun: kuvailen, mitä tapahtumissa tapahtui muistini mukaan ja videonauhojeni perusteella. En esitä havainnointiaineistostani syvempiä tulkintoja, vaan annan tulkintojen muodostua haastatteluaineistoni ja aktivistidokumenttien avulla, aktivistien omasta puheesta.

7.3 Aktivistidokumentit

Kirjallisina lähteinäni käytin aktivistien itsensä tuottamia dokumentteja. Näitä keräsin internetistä sekä Muutoksen Kevät -lehdistä yhteensä 55 kappaletta (26 internetdokumenttia sekä 29 artikkelia Muutoksen Kevät -lehdestä, numeroista 1—26 vuosilta 1996—2002).

Muutoksen Kevät on ympäristövallankumouksellinen aikakauslehti, joka ilmestyi vuosina 1996—2003. Muutoksen Kevät -lehden artikkelit valikoituivat aineistokseni lehden aseman vuoksi ympäristökriittisessä liikkeessä 1990-luvulla. Muutoksen Kevät oli ympäristöprotestin neljännen aallon aktivistien kentässä eräänlainen kokoava voima, joka uutisoi aktivistien toiminnasta laidasta laitaan: eläinoikeusaktivismista,

ympäristöaktivismista, globalisaatiokriittisestä liikehdinnästä ja anarkismista. Muutoksen Kevään sisältämät artikkelit ovat aktivistien itsensä kirjoittamia, ja koen niiden tarjoavan aktivistien oman näkökulman toiminnastaan. Muutoksen Kevään valinta aineistoksi puolustaa paikkaansa myös siksi, että useat haastateltavani mainitsivat lehden erikseen nimeltä kuvatessaan RTS-liikkeen syntyyn vaikuttaneita tekijöitä. (Konttinen & Peltokoski 2004, 28.)

Keräsin Muutoksen Kevät -lehdistä kaikki kadunvaltauksia käsittelevät artikkelit. Kadunvaltauksia käsitteleviä juttuja ilmestyi lehdessä vuosina 1996—2002 seuraavasti:

1996: 2 kpl

1997: 2 -”-

1998: 5 -”-

1999: 5 -”-

2000: 3 -”-

2001: 2 -”-

2002: 10 -”-

Yhteensä 29 artikkelia, joista yksi kadunvaltaustapahtuman mainos.

Internetlähteet löysin Reclaim the Streets -liikkeen historiaa käsittelevän sivun kautta (History of RTS in Finland 2006). Tälle sivulle on linkitetty suomalaisten kadunvaltaustapahtumien kotisivuja vuodesta 1997 vuoteen 2006.

7.4 Aineistojen analyysi

Havainnointiaineistoni analyysimenetelmänä on kuvailu. Aineiston kuvailu on analyysin perusta. Kuvailussa pyritään kartoittamaan henkilöiden, tapahtumien tai kohteiden ominaisuuksia. Kuvailussa pyritään vastaamaan kysymyksiin kuka, missä, milloin, kuinka

paljon ja kuinka usein. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 145.)

Kirjallisia aktivistidokumentteja lähdin tarkastelemaan Pertti Lappalaisen (2002) ongelmakeskeisen mallin mukaan. Lappalaisen mukaan analysoitaessa toiminnan tyyliä ”kysytään, miten ongelma määritellään, millaisia ratkaisuja esitetään, ja miten ongelmien ratkaisemiseksi konkreettisesti toimitaan. Tärkeä kysymys tyylin havaitsemisen kannalta on myös se, mitä asioita määritellään ongelmiksi.” (Emt., 29.) Lähdin tarkastelemaan aineistojani näiden kysymysten nojalla. Muodostin Lappalaisen kysymysten pohjalta seuraavat tutkimuskysymykset, joita lähdin aineistolta kysymään: 1. Mitä asioita määritellään ongelmiksi? 2. Miten ongelmia määritellään? 3. Millaisia ratkaisuja etsitään? 4. Miten ongelmien ratkaisuksi konkreettisesti toimitaan? Etsin aineistosta vastauksia kysymyksiini, ja luokittelin löytyneet vastaukset niiden teemojen mukaan kategorioihin. Aineiston luokittelua voidaan pitää olennaisena osana analyysiä, sillä luokittelun aikana tutkittava ilmiö jäsentyy tutkijan verratessa aineiston eri osia toisiinsa (Hirsjärvi & Hurme 2000, 147).

Tulosten esittämisessä seuraan aluksi Pertti Lappalaisen (2002) poliittisen toiminnan tyylin analyysiä, ja tarkastelen RTS-protestin toiminnan muotoa ja sisältöä. Toiminnan sisällön esittelen ongelmakeskeisesti, tarkastelemalla liikkeen toimijoiden esiin nostamia ongelmia. Toiminnan muotoa käsittelen ongelmakeskeisen näkökulman lisäksi kuvailemalla erään helsinkiläisen kadunvaltauksen tapahtumia alusta loppuun saakka havaintojeni perusteella, minkä jälkeen tarkastelen kadunvaltauskuvausta toiminnan tyylin tyypillisten piirteiden näkökulmasta. Tämän jälkeen siirryn käsittelemään liikeaktivisteja ja heidän taustojaan James Jasperin (1997) biografianäkökulman mukaisesti; mitä kautta toimijat tulevat liikkeeseen mukaan ja mikä heitä motivoi toimintaan. Lisäksi asemoin kadunvaltausliikkeen paitsi 1990- ja 2000-lukujen liikevaiheeseen, myös kulttuuriseen kenttään ja pohdin kadunvaltausliikkeen yhteyksiä ja eroja suhteessa kansalaistoimintaan ja konemusiikkikulttuuriin. Tarkastelen liikkeen toimintaa myös muutoksen näkökulmasta ja selvitän, millaisia muutoksia toiminnan tyyliin on tapahtunut liikkeen kymmenvuotisen historian aikana. Aluksi esittelen kuitenkin suomalaisten kadunvaltausten historian kronologisessa järjestyksessä.

8 KADUT TANSSIEN IHMISILLE

8.1 Kadunvaltausten historia Suomessa

Suomalaisten kadunvaltausten historia alkaa Helsingistä vuodesta 1997. Helsingissä lauantaina 17.5.1997 järjestetty kadunvaltaustapahtuma oli ensimmäinen Englannin ulkopuolella järjestetty Reclaim the Streets -aktio. Internet-raportin kirjoittaneen aktivistin mukaan ensimmäinen kadunvaltaustapahtuma oli Suomen Maan Ystävien organisoima. Aktivistin mukaan n. 400 ihmistä kokoontui Aleksis Kiven patsaalle klo. 11:30, josta kulkue lähti kohti vallattavaa Pohjoista Esplanadia. Poliisit saapuivat paikalle liian myöhään ja olivat täysin yllättyneitä tapahtumista. Poliisien kanssa neuvoteltiin ja aktivistit lupasivat olla vahingoittamatta kenenkään omaisuutta, joten poliisit luovuttivat ja jättivät juhlijat rauhaan. Esplanadin poikki ripustettiin valtavia banderolleja, joissa luki ”Street Party”, ”Streets Back To People” ja ”Less Cars More Parties”. Äänentoistolaitteista kaikuva dj:den soittama musiikki houkutteli paikalle myös sivullista yleisöä; aktivistin arvion mukaan paikalla kävi päivän aikana jopa 3000 ihmistä. Juhlat loppuivat klo. 17:30, kun aggregaateista loppui polttoaine. Virallisen tapahtuman loputtua n. 300 ihmistä valtasi kuitenkin vielä viereisen, n. 600 metrin mittaisen tienpätkän liikenteeltä päästäen vain bussit kulkemaan. Valtaajat jatkoivat tanssimista kadulla vielä ainakin tunnin käsiään taputtaen ja laulaen. (Raninen 1997.)

Suomen toinen kadunvaltaus järjestettiin samana kesänä, lauantaina 9.8.1997 Tampereella. Aktivistin arvion mukaan n. 1200 ihmistä katkaisi rautatien aseman lähellä sijaitsevan kadun kuuden tunnin ajaksi klo. 12-18, jonka jälkeen valtaajat siirtyivät läheiselle rannalle koko yön jatkuneisiin ”jatkobileisiin”. Aktivistin mukaan poliisit suhtautuivat valtaukseseen rauhallisesti, sillä Helsingin kadunvaltaus oli tapahtunut niin rauhanomaisissa merkeissä, ettei poliisin väliintulo ollut tarpeen. Tällä kerralla myös media huomioi tapahtuman; paikallislehti julkaisi siitä uutisen seuraavana päivänä. (”Ransu” 1997.)

Kolmas kadunvaltaus järjestettiin lauantaina 16.5.1998 Turussa, jossa osallistujille oli ilmoitettu kaksi kokoontumispaikkaa. Noin 400 ihmistä kokoontui klo.12 joko Gabriel Porthanin puistoon tai rautatieasemalle. Valtaajat seurasivat rummutusta vallattavalle kadulle, joka oli 300-400 metrin mittainen pätkä keskustassa sijaitsevasta kadusta sekä yksi Aurajoen ylittävä silta. Aktivistit lasi kadulla olleen klo. 17 aikoihin n. 750 ihmistä, ja kaikenkaikkiaan kadulla vieraili hänen mukaansa n. 2000 ihmistä. Sillan yli ripustettiin erilaisia punamustia ja mustavihreitä anarkisti- ja muita lippuja. Poliisin kanssa ei ollut ongelmia, ja aktivistin mukaan ”suomalainen poliisi kelpaisi vientiin”. Kaksi poliisia oli kommentoinut: ”Laittoman mielenosoituksen kanssa ei ole ongelmaa, mutta voisitteko laskea äänenvoimakkuutta”. Teknomusiikkia soitettiin kadulla klo. 20 saakka, jonka jälkeen sisätiloissa järjestettiin punk- ja ravejuhlat, jotka kestivät klo. 8 saakka aamulla. (Global Street Party, 16 May 1998 – report 1998.)

Neljännän kerran katu vallattiin jälleen Helsingissä, lauantaina 25.7.1998. Silloin vallattiin kaksi katua, Simonkatu ja sen poikkikatu Yrjönkatu. Raportin kirjoittaneen aktivistin mukaan paikalla oli ollut kerralla n. 1000 osallistujaa, joten yhteensä valtauksen aikana klo. 12-19 kadulla vieraili 2000-4000 ihmistä. Vallatulla alueella oli kaksi lavaa, joilla soitettiin elektronista musiikkia progressiivisesta teknosta hip hopiin ja drum&bassiin. Valtauksen aikana järjestettiin myös vallatulla katualueella sijainneen Meksikon lähetystön edessä mielenosoitus zapatistojen puolesta, minkä aikana Meksikon lippu haettiin lipputangosta ja poltettiin. Lisäksi keskelle katua istutettiin puu (joka tosin revittiin pois valtauksen päätyttyä – valtaajien itsensä toimesta). Jatkobileet kestivät aamukahdeksaan saakka. Tästä kadunvaltauksesta tehtiin rikosilmoitus ensimmäisen kerran Suomen Street Partyjen historiassa. (Rautiainen 1998; Helsinki, 25. heinäkuuta – puiden istutusta ja lipunpolttoa 1998.)

Viides kadunvaltaus järjestettiin Jyväskylässä MM-rallien aikaan lauantaina 22.8.1998. Valtauspäivänä satoi, joten muutama sata osallistujaa valtasi ensin Keljonkadulla sijaitsevan sillan alusen. Sateen lakattua kolmen aikaan iltapäivällä valtaus päätettiin siirtää alkuperäisen suunnitelman mukaan keskustaan, jossa vallattiin neljä kaistaa Yliopistonkadulta. Osanottajia oli aikaisempia tapahtumia vähemmän, aktivistin arvion

mukaan n. 450. Poliisien kanssa tuli ongelmia heidän uhattuaan sakottaa äänentoistolaitteita kuljettaneen pakettiauton kuljettajaa. Ongelmista kuitenkin selvittiin neuvottelemalla, ja dj:t saivat aloittaa soittonsa Yliopistonkadulla. Kadulla oli myös muuta ohjelmaa, didgeridoon soittoa, tulennielentää ja polkupyörätemppeja. Musiikki jatkui klo. 19 asti. Jyväskylässä tapahtuman poliittinen sisältö oli aiempaa selkeämmin esillä, ja valtauskulkuessa oli esillä ralleja ja autoilua kritisoivia banderolleja. Valtauksen päätyttyä läheisessä Kirkkopuistossa pidettiin Maan Ystävien järjestämä rallien vastainen neppiautokilpailu Pienajot. Illalla juhlinta jatkui rave- ja punkjatkooilla. (Hämäläinen 1998.)

Lauantaina 15.5.1999 vallattiin katu kuudennen kerran, tällä kertaa jälleen Turussa. Kokoontuminen järjestettiin klo.12 Rautatiepuistossa, josta muutama sata valtaajaa siirtyi kulkueessa Uudenmaankadulle. Vallattu katu on liikenteeltään Turun vilkkaimpia, myös joukkoliikenteen osalta, mikä aikaansai kritiikkiä aktivistien keskuudessa. Musiikki oli varsin monipuolista housesta reggaeen ja kadulla oli muutakin ohjelmaa, kuten jonglöörausta, footbagin peluuta, järjestöpöytiä, vegaanisia leivonnaisia sekä ruokaa. Kadulla oli myös speaker's corner -puhujapöytä mielipiteiden ilmaisua varten. Katujuhlat loppuivat klo. 19 aikaan, jonka jälkeen juhlijat siirtyivät jatkobileisiin. (Keiramo 1999.)

Seitsemännet katujuhlat juhlittiin Tampereella lauantaina 3.7.1999. Päivä oli sateinen, joten osallistujamäärä tapaamispaikassa Rautatienpuistossa oli pieni. Tällä kertaa vallattiin pätkä Hämeenpuistoa, joka on tärkeä yksityisautoliikenteelle, mutta jolla ei sijaitse bussireittejä. Sateesta huolimatta kadulle pystytettiin järjestöpöytiä ja juhlijat käynnistivät akustisen musiikkiesityksen. Illalla juhlia jatkettiin keikoilla ja rave-juhlilla. Kadunvaltauksen osallistujamäärästä tai valtauksen kestosta ei ole tietoa. (Lähde 1999.)

Kahdeksannet katujuhlat järjestettiin Helsingissä lauantaina 24.7.1999. Kohde oli kunnianhimoinen parin tuhannen valtaajan katkaistessa yhdeksän kaistaa ja yhden Helsingin oleellisista sisääntuloväylyistä Sörnäisten rantatieltä Hakaniemessä. Tällä kerralla juhlat kestivät koko yön aina aamuseitsemään saakka. Kello 00:30 tien ylittävältä sillalta pudotettiin Reclaim the Streets -banderolli äänentoistolaitteiden ylle. Sillalta pudotettiin myös kapitalismi/globalisaatiokriittinen banderolli. Musiikkitarjonta oli enimmäkseen

trance-musiikkia. Paikalla oli myös paljon järjestöpöytiä sekä uusi poliittisvaikutteinen ruokahuoltoryhmä Meijän keittiö. Aktivistit Juho Vuoren (1999) mukaan tapahtuman poliittinen sisältö alkoi olla jo vakiintunut, ja sanoma tuli hänen mukaansa julkisuudessakin selväksi. (Vuori emt.; Rautiainen 1999.)

Vappupäivänä, maanantaina 1.5.2000 järjestettiin Helsingissä kapitalismikriittinen marssi ja kadunvaltaus Mayday2000-nimellä. Ensimmäisen kadunvaltauksen tapaan Pohjois-Esplanadille päättynyt mielenosoituskulkue ja katukarnevaali oli ensimmäinen Suomessa, jossa kadunvaltausteemaan alettiin liittää kansainvälisen mallin mukaan liikennepoliittikkaa laajempia yhteiskunnallisia teemoja. Tämä ei tapahtunut ilman kriittistä keskustelua liikkeen sisällä. Tapahtumaan osallistui järjestäjien arvion mukaan n. 1000 ihmistä. Tapahtuman kestosta ei ole tietoa. (Oinaala 2000.)

Lauantaina 27.5.2000 vallattiin katu perinteisemmin Turussa. Kokoontuminen järjestettiin Rautatienpuistossa klo. 12. Valtauskohde oli tällä kertaa sama kuin ensimmäisissä katujuhlissa, Aurajoen ylittävä silta. Näiden katujuhlien kestosta tai osallistujamäärästä ei ole tietoa. Tapahtuma kritisoi perinteiseen tapaan yksityisautoilua, mutta tapahtuman filosofiaa pohtivalla sivullaan järjestäjät alkoivat jo ottaa esille muita, kansalaisoikeuksiin ja kapitalismikritiikkiin liittyviä teemoja (Street Party - ajatuksia kadunvaltauksesta 2000). Tapahtumasta raportoineen aktiivien mukaan Turun katujuhlissa jaettiin kadulla olleiden banderollien ja infotaulujen lisäksi lentolehtistä, jossa kerrottiin autoliikenteen terveys- ja ympäristöhaitoista ja niiden ratkaisukeinoista. Tapahtumaa edeltävänä päivänä järjestettiin liikenteen ongelmia käsitellyt keskustelutilaisuus. (Oinaala 2000.)

Yhdennentoista kerran katu vallattiin Joensuussa, Ilosaarirock-festivaalin aattona perjantaina 7.7.2000. Katujuhliin osallistui 200-300 osanottajaa. Katu vallattiin Joensuun keskustassa sijaitsevalta Rantakadulta. Tapahtuman teemat olivat perinteiseen tapaan yksityisautoilua kritisoivia; vaadittiin autoilun rajoittamista ja laajempia kävelyalueita. Valtaajat muistuttivat myös auto-onnettomuuksista. Kadulla oli tarjolla kasvisruokaa ja useat järjestöt pitivät infopöytiä. Tapahtuman kestosta ei ole tietoa. (Oinaala 2000.)

Lauantaina 12.5.2001 katu vallattiin edellisvuotista perinteisemmin Helsingissä Mannerheimintiellä. Tapaaminen oli klo. 12:30 modernin taiteen museo Kiasman edessä, josta valtaajat siirtyivät valtauspaikalle. Kadunvaltausjuhlat järjestettiin edellisvuosista poiketen Reclaim the Streets -nimellä, sillä valtaajat halusivat kiinnittää huomionsa autoistumisen lisäksi myös nollatoleranssipolitiikkaan, jota Helsingin kaupunki toteuttaa Stop töhryille -kampanjallaan. Valtaajat halusivat puolustaa ”ankeiden betonimuurien piristämistä korkeatasoisilla seinämaalauksilla, skeittaamista siihen soveltuvissa paikoissa, piknikluontoista päihteiden nauttimista julkisilla paikoilla ja ylipäättään vapaata, muita häiritsemätöntä oleskelua kadulla” (Reclaim The Streets - Kadunvaltaus viihtyisän ja ympäristöystävällisemmän kaupungin puolesta Helsingissä la 12.5. 2001). Valtaajat tavoittelivat myös laajaa kävelykeskustaa. Valtauksen kesto oli n. 7 tuntia ja osallistujia 1000-1200. Kadulla oli myös myytävänä kasvisruokaa Meijän keittiö -ruokaryhmän voimin. (Rauhamäki 2001.)

Kolmastoista kadunvaltaus järjestettiin Mikkelissä lauantaina 26.5.2001. Tästä tapahtumasta ei ole tietoja. (History of RTS in Finland 2006.)

Neljännentoista kerran katu vallattiin Turussa lauantaina 11.8.2001. Tästäkään tapahtumasta ei ole tietoja. (History of... 2006.)

Viidestoista kadunvaltaustapahtuma järjestettiin MM-rallien aikaan lauantaina 25.8.2001 Lappeenrannassa, jossa kritisoitiin liikenteen ympäristöhaittoja. Kadulle kokoontui parisataa ihmistä. Tapahtumalla pyrittiin kannustamaan Lappeenrannan kaupunkia päätöksenteossa kävelykadun pidentämiseksi. (Rauhamäki 2001.)

Tshernobylin muistopäivänä perjantaina 26.4.2002 Helsingissä järjestettiin ydinvoiman lisärakentamisen vastaisen suurmielenosoituksen päätteeksi kadunvaltaus, jossa muutama sata mielenosoittajaa valtasi pätkän Töölönkatua ydinvoimalahankkeen rakennuslupahakemuksen jättäneen Teollisuuden voima Oy:n pääkonttorin edestä. Valtaus kesti puolisoista tuntia, ja poliisi puuttui ainoastaan siihen, kun Teollisuuden voiman liput laskettiin alas ja lipputankoihin vedettiin niiden tilalle ydinvoimaa kritisoivat

banderolli. Aggregaatin ja pienen äänentoistojärjestelmän tuottama musiikki sai ihmiset tanssimaan, ja paikalla oli myös skeittausta. (Oinaala 2002c.)

Lahden ensimmäiset katujuhlat järjestettiin vapunpäivänä keskiviikkona 1.5.2002. Tällöin Lahdessa järjestettiin ensimmäisen kerran pitkän tauon jälkeen vappumarssi, jonka perässä kulki kadunvaltaajien joukko. Valtaajat erkanivat marssista lähellä vallattavaa kohdetta, yhtä keskustan kaduista. Konemusiikin lisäksi kadulla kuultiin rumpumusiikkia. Ruokaa tarjoili paikallinen Ruokaa, ei aseita -ryhmä. Tapahtuma oli järjestäjien tiedotteen mukaan ensisijaisesti kannanotto kävelykeskustan puolesta, mutta järjestäjät ilmaisivat myös huolensa Lahden nuorille suunnattujen tilojen puutteellisesta tarjonnasta ja vaihtoehtokulttuurien heikosta asemasta. Lisäksi kantaa otettiin epäkaupallisuuden puolesta valtaamalla tila, joka sulkee ulkopuolelleen kaiken taloudellista voittoa tavoittelevan toiminnan. Valtaus kesti lähes seitsemän tuntia. Poliisit suhtautuivat valtaukseseen rauhallisesti, ja jopa auttoivat valtaajia katkaisemaan koko kadun puomeilla ja ajokieltoimerkeillä. Valtauksen jälkeen satakunta ihmistä jatkoi juhlamista Salpausselän metsässä läpi yön. (Oinaala 2002a.)

Joensuussa vallattiin katu vuoden 2000 tapaan Ilosaarirockin aattona perjantaina 12.7.2002. Valtauksen kohteeksi valikoitui kaupungintalon edustan katu, joka vallattiin parin sadan ihmisen voimin reilun viiden tunnin ajaksi. Valtauksella kritisoitiin erityisesti Joensuun kehnoa joukkoliikennettä. Valtaajat olivat tyytyväisiä kaupungin kävelykeskustasuunnitelmaan ja siihen, että keskustan alle rakennettavan parkkitilan suunnittelusta oli luovuttu. (Oinaala 2002f.)

19. kerran kadulla juhlittiin Helsingissä lauantaina 20.7.2002. Tapaamispaikalta Senaatintorilta valtaajat etenivät kahtena kulkueena kohti meren rantaa katkaisten Pohjoisrannan liikenteen kahdesta kohdasta. Vallatuksi tuli Meritullintori sekä pätkät Pohjoisrannasta ja Aleksanterinkadusta. Myös presidentinlinnan päävartio sotilaineen jäi lähes kokonaan vallatulle alueelle. Vallattu katu on yksi keskustan merkittävimmistä ulosmenoteistä, mutta sitä pitkin ei kulje yhtään bussilinjaa. Paikalla oli raportioijan mukaan n. 1500 valtaajaa. Musiikkitarjonnasta vastasi dj:den lisäksi reggaeryhmä

Komposti Sound System. Tanssimisen lisäksi kadulla oli capoeiraa, skeittausta ja muuta vapaamuotoista ohjelmaa. Kadulle pystytetty järjestötori tarjosi monille järjestöille Aseistakieltäytyjäliitosta Animaliaan ja Vihreistä panttereista Vasemmistonuoriin. Myös Meijän keittiö -ruokaryhmä myi kasvisruokaa. Kadunvaltauksen periaate oli ”ei julistuksia”, sillä valtaajat ajattelivat että kadunvaltaus sinällään on poliittinen kannanotto. Ainoa määre jonka valtaajat antoivat, oli ”elävän kaupunkikulttuurin puolustaminen”. Valtaus kesti seitsemän tuntia, klo. 13-20. Poliisit suhtautuivat tapahtumaan myönteisesti, mutta virkavallan toimintakynnys ylittyi valtauksen viime hetkinä, kun yksi valtauksen osanottajista kiipesi päävartion katolle liehuttamaan Aseistakieltäytyjäliiton lippua vartiosotilaan yläpuolella. Valtaajan onnistui kadota poliisien käsistä tanssivaan väkijoukkoon. Valtauksen jälkeen järjestettiin useita jatkobileitä. (Oinaala 2002g; 2002d; Reclaim The Streets - Kadunvaltaus elävän kaupunkikulttuurin puolesta 2002.)

Jyväskylässä katu vallattiin jälleen MM-rallien aikaan lauantaina 10.8.2002. Noin 500 kadunvaltaajaa lähti klo. 12 kahtena kulkueena liikkeelle kokoontumispaikkana toimineesta Kirkkopuistosta. Vallatuksi tuli parinsadan metrin pätkä Puistokadusta. Valtaus jatkui klo. 19 saakka. Kadulla oli musiikin lisäksi järjestöpöytiä, ruoanmyyntikoju sekä poliittinen katuteatteriesitys, Teatteri Poleemin Globalisaatiosatu. Valtauksen jälkeen siirryttiin jatkobileisiin ylioppilastalo Ilokiveen. Valtaajat kritisoivat kaupallisen voitontavoittelun ehdoilla kaupungin valtaavaa rallibisnestä, ja totesivat rallien epäekologisuuden liittyvän ennen kaikkea niiden autokulttuuria edistävään ideologiseen vaikutukseen. Rallien kritisoimiseksi vallatun kadun vieressä sijainneessa puistossa järjestettiin perinteiseen tapaan Jyväskylän pienajot -neppiautokilpailu. (Oinaala 2002e; Reclaim the street – Kadunvaltaus 2002.)

Suomen 21. kadunvaltaustapahtuma järjestettiin perjantaina 16.8.2002 Savonlinnassa. Savonlinnan toimintaryhmän järjestämä valtaus otti kantaa viihtyisämmän kaupungin puolesta, ja valtaajat kritisoivat turhaa autoilua ja vaativat vaihtoehtoja yksityisautoilulle. Valtaajat toivoivat myös toimitiloja vaihtoehtoiselle kansalaistoiminnalle sekä nuorisoa aktivoivalle epäkaupalliselle toiminnalle. Valtaukseseen osallistui satakunta ihmistä. Kadulla järjestettiin myös asevarustelun vastainen Ruokaa, ei aseita -tapahtuma, jossa tarjoiitiin

ilmaista ruokaa. (Oinaala 2002h.)

Lahdessa järjestettiin jälleen vapunpäivänä kadunvaltaus torstaina 1.5.2003. Tästä tapahtumasta ei ole tietoja. (History of... 2006.)

Lauantaina 7.6.2003 katu vallattiin Helsingissä, Mannerheimintiellä ja postikadulla. Helsingin seitsemännen kadunvaltauksen tapaaminen järjestettiin perinteisesti Kiasman edessä klo. 12:30, josta valtaajat siirtyivät kulkueena kadulle. Juhlien ohjelmassa oli elektronisen musiikin lisäksi järjestöjä ja vegaaniruokan myyntiä. Järjestäjät halusivat kiinnittää huomiota erityisesti elävän, epäkaupallisen kaupunkikulttuurin puolustamiseen. Myös yksityisautoilun ja julkisen kaupunkitilan läpikaupallistumisen kritiikki oli esillä. Makasiinien purkamista ja Lapinlahden sairaalan sulkemista vastustettiin. Tapahtuman kestosta ja osallistujamäärästä ei ole tietoa. (Kadunvaltausjuhlat – Reclaim the Streets Helsingissä 7.6.2003.)

Elokuussa järjestettiin Jyväskylän perinteiset katujuhlat Neste Rally Finlandin aikaan lauantaina 9.8.2003. Valtauksella kritisoitiin rallien lisäksi julkisen tilan läpikaupallistumista sekä kansalaisliikkeiden kasvavaa kontrollia naamioitumiskiellon ja Göteborgin ja Genovan väkivaltaisuuksien muodossa. Valtaajat ohjattiin kokoontumispaikalta Kirkkopuistosta valtauspaikalle Yliopistonkadulle protestimielessä naamioituneiden järjestäjien johdattelemina. Kadulla esiintyi dj:den lisäksi myös norjalainen hiphop-duo. Teijän keittiö -ruokaryhmä myi kadulla kasvisruokaa ja Teatteri Poleemi järjesti poliittisen katuteatteriesityksen. Tapahtuman kestosta tai osanottajamäärästä ei ole tietoa. (Fight for your right... to party! 2003.)

Keväällä 2004 Lahdessa järjestettiin jälleen kadunvaltaustapahtuma vapunpäivänä lauantaina 1.5.2004. Tapahtumasta ei ole tarkempia tietoja. (History of... 2006.)

Samana päivänä 1.5.2004 Jyväskylässä, Helsingissä ja Torniossa järjestettiin Reclaim the City -nimellä pienimuotoisempia kadunvaltauksia ja mielenosoituskulkueita Mayday 2004 -nimellä. Mielenosoittajat halusivat kiinnittää huomiota työelämän epävarmistumiseen ja

perustulon puolustamiseen. Musiikista vastasivat hiphop- ja reggaedj:t. Jyväskylässä Reclaim the city –kulkueen päätteeksi vallattiin pätkä Väinönkatua Hannikaisenkadusta Vapaudenkadulle. Valtaajia oli paikalla 100-200, ja valtaus kesti useamman tunnin. Helsingin ja Tornion tapahtumista ei ole tarkempaa tietoa. (MAYDAY 2004, Jyväskylä 1.5.2004 - Reclaim the City 2004.)

Lauantaina 5.6.2004 vallattiin jälleen katu perinteisempään tapaan Helsingissä. Valtaajat kokoontuivat Sörnäisten metroaseman aukiolla klo. 12, josta he etenivät kulkueena vallattavalle Sörnäisten rantatielle. Tieltä vallattiin viisi kaistaa. Tapahtumalla otettiin kantaa kaupunkitilojen yksityistämistä, kaupallistumista ja autovaltaa vastaan. Paikalla oli dj-musiikin lisäksi järjestötori ja myytävänä kasvisruokaa. Osanottajamäärästä ja tapahtuman kestosta ei ole tietoa. (Reclaim The Streets – Kadunvaltausjuhlat Helsingissä 5.6.2004.)

Lauantaina 21.8.2004 katu vallattiin Tampereella. Tapahtumasta ei ole tarkempia tietoja. (History of... 2006.)

5.11.2004 Helsingissä järjestettiin Reclaim the City –nimellä liikkuva kadunvaltaus Helsingin Stop Töhryille –kampanjaa vastaan, katutaiteen puolesta. Aktivistien arvion mukaan tapahtumaan osallistui nelisensataa ihmistä. Kulkue lähti klo. 18 Kiasman edestä ja kulki Helsingin keskustan katujen läpi, päättyen Hakaniemen torille. Kulkueen aikana valtaajat liimailivat tarroja seiniin ja jopa kulkueita seuranneisiin poliisiautoihin. (RTC katutaiteen puolesta, Helsinki 5.11.2004.)

Vappuaattona lauantaina 30.4.2005 ainakin Jyväskylässä ja Helsingissä järjestettiin jälleen Mayday-nimellä kulkevia Reclaim the City -tapahtumia. Jyväskylässä satakunta ihmistä kulki äänentoistojärjestelmää kuljettaneen pakettiauton perässä mielenosoituskulkueena kohti Seppälän kaupunginosaa ja Lidl-päivittäistavarakauppaa, josta muutama mielenosoittaja kävi näpistämässä tavaraa osoittaakseen mieltä Lidlin työolosuhteita vastaan. Tapahtuma jatkui Kirkkopuistossa, jossa järjestettiin puistojuhlat klo. 16–20. Puistossa dj:t soittivat ja ihmiset tanssivat, jonglöörasivat ja istuskelivat. Paikalla oli myös

Oikeutta Eläimille -järjestön infopöytä. Helsingissä vastaavan tapahtuman vuoksi jouduttiin sulkemaan keskustassa sijaitseva Kämp-kauppakeskus muutaman tunnin ajaksi. (Havainnointi 30.4.2005.)

Vappupäivänä sunnuntaina 1.5.2005 Lahdessa järjestettiin perinteisestä kadunvaltauksesta poikkeava Reclaim the Space -tapahtuma, jossa vallattiin kadun sijasta eräs puisto ja kesäteatteri. Tapahtuman tavoitteet poikkesivat hieman edellisvuotisista, painotettiin yksityisautoilun kritiikin sijasta kaupunkisuunnitteluun liittyviä laajempia teemoja, joiden mukaan koko kaupunki tulisi suunnitella siten, että ihmisten on mukava kohdata siellä. Paikalla oli Reilun kaupan kahvia tarjoileva telta, jossa tarjottiin myös lettuja, ja kesäteatterin lavalla esiintyi bändi. Osallistujia oli järjestäjien arvion mukaan parisataa. (History of... 2006; haastattelu 13.3.2006.)

Tampereella järjestettiin Reclaim the Streets -tapahtuma perjantaina 20.5.2005 klo. 12—18 Tila haltuun -nimellä. Kokoonumispaikaksi ilmoitettiin Keskustori. Kadunvaltaus liittyi laajempaan kansalaisjärjestöjen Tila haltuun -tapahtumaan, jonka päätteeksi Reclaim the Streets -ryhmä valtasi kadun keskustasta. Kadulla oli musiikkia, tanssia ja teatteria sekä vaihtokirpputori, johon sai tuoda vanhoja vaatteitaan ja saada uusia tilalle. Tapahtuman osallistujamäärästä ei ole tietoa. (Tila haltuun 2005; haastattelu 2.3.2006.)

Rovaniemellä katu vallattiin 25.5.2005. Tästä tapahtumasta ei ole tarkempia tietoja. (History of... 2006.)

Helsingissä katu vallattiin perinteisellä tavalla sunnuntaina 5.6.2005. Valtauksen kohteena oli Runeberginkatu Kampin metroaseman vieressä. Valtaajia oli n. 500, ja tapahtuma kesti n. Klo. 13—20. Paikalla oli Oikeutta Eläimille -yhdistyksen järjestöpöytä, ja musiikkitarjontaa oli kahdessa eri pisteessä, toisella puolella katua elektronista musiikkia ja toisella reggaeta, ska-musiikkia, jazzia ja iskelmää. Teemana pyrittiin nostamaan esiin ilmastonmuutoksen vastustamista ja sitä, että Helsinki ”on muuttumassa vähitellen kiireiseksi läpikulkureittien verkostoksi, missä ihmisille varatut tilat painuvat maanalaisiin käytäviin ja kauppakeskusten sisään, yksityisten vartiointiliikkeiden ja voittoa

tavoittelevien yritysten kontrolloimiin paikkoihin, joissa vain kuluttavalla on oikeus oleskella” (Reclaim the streets - kadut markkinavoimilta elämälle 5.6.2005). Valtauksen päätyttyä monet juhlijat siirtyivät Kaisaniemestä vallattuun taloon jatkamaan juhlamista aamuun saakka. (Havainnointi 5.6.2005.)

Turussa vallattiin katu lauantaina 11.6.2005. Kokoon­tuminen oli klo. 12 Rautatieaseman puistossa, josta siirryttiin yhtenä kulkueena vallattavalle kadulle. Vallattu katuosuus oli Linnankadulla, Tuomiokirkkosillan ja pääkirjaston välissä, Aurajoen rannalla. Vallatun kadun pituus oli parisataa metriä, ja valtaajia oli paikalla muutamia satoja. Tapahtumassa oli myynnissä kasvisruokaa, ja paikalla oli Oikeutta Eläimille -järjestön sekä kadunvaltauksen infopöytä. Dj:t soittivat musiikkia, ihmiset tanssivat, jonglöörasivat ja istuskelivat. Paikalla oli myös skeittaajia. Kadunvalloituksen teemat liittyivät erityisesti kaupunkisuunnitteluun, ja tapahtuman aikana ohikulkijoilta ja tapahtumaan osallistuneilta kerättiin kommentteja, ehdotuksia ja mielipiteitä siitä, miten Turussa kaupunkitilaa kuuluisi käyttää ja miten kaupungin keskustaa voitaisiin kehittää. Kommentit julkaistiin myöhemmin internetissä ja ne myös luovutettiin kaupunginvaltuustolle. Tapahtuma kesti klo. 19 saakka. (Havainnointi 11.6.2005; Valloittavasti tiellä 11.6.2005.)

Lauantaina 6.5.2006 järjestettiin kadunvaltaus ja Ruokaa, ei aseita -tempaus Rovaniemellä. Tästäkään tapahtumasta ei ole tarkempia tietoja. (History of... 2006.)

Helatorstaina 25.5.2006 juhlittiin katujuhlissa Tampereella. Tästäkään tapahtumasta ei ole löytynyt tarkempia tietoja. (History of... 2006.)

Lauantaina 10.6.2006 järjestettiin Helsingissä perinteinen Reclaim the Streets -tapahtuma. Kokoon­tuminen oli perinteisesti Kiasmalla klo. 12, ja valtauksen kohteeksi valittiin Mannerheimintie Sokoksen edestä, sekä Postikatu Rautatieasemalta Mannerheimintielle saakka. Valtaajia oli paikalla useita satoja. Paikalla oli kaksi äänentoistojärjestelmää, yksi kummallakin kadulla. Tapahtuma kesti klo. 21 saakka. (Havainnointi 10.6.2006.)

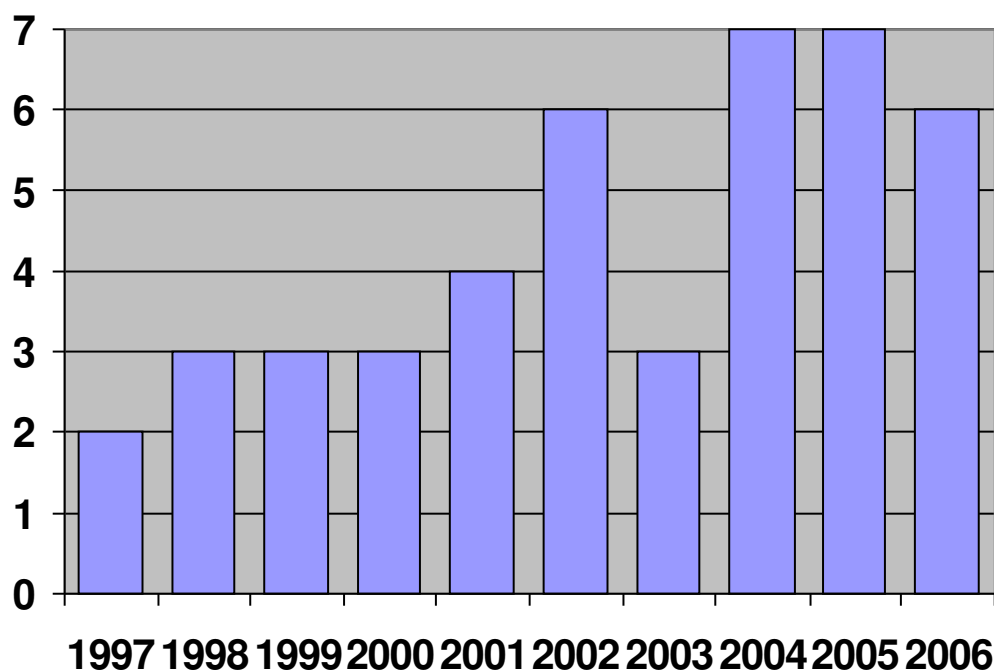
Lauantaina 15.7.2006 järjestettiin kadunvaltauksset Turussa. Tapahtumasta ei ole tarkempia

tietoja. (History of ... 2006.)

Lauantaina 22.7.2006 Lappeenrannan keskustassa järjestettiin Reclaim the Streets -tapahtuma klo.13 alkaen, jonka jälkeen klo. 20 järjestettiin bussikuljetus Taipalsaareen läheisille konemusiikkifestivaaleille. Tapahtuman osanottajamäärästä tai vallatusta kadusta ei ole tietoja. (Kaaospuhallus musiikkifestivaali 2006.)

Lauantaina 19.8.2006 katu vallattiin Jyväskylässä, tällä kertaa kolmen vuoden tauon jälkeen jälleen MM-ralliviikonloppuna. Valtaajia oli paikalla 100-200, ja tapahtuma kesti klo. 12-19. Valtaajat yrittivät aluksi katkaista Kalevankadun liikenteeltä, mutta koska valtaajia oli liian vähän ja poliisi vastusti keskeisen kadun sulkemista, juhlat siirrettiin Harjukadulle, jossa musiikki pääsi alkamaan klo. 15. Kadulla soitettiin lähinnä psy trance- ja reggaemusiikkia, siellä oli Oikeutta Eläimille -yhdistyksen ja Maan Ystävien järjestöpöytä ja myytävänä kasvisruokaa. Kadunvaltauksen teemat liittyivät ilmastonmuutokseen, yksityisautoilun ja rallien vastustamiseen. Tapahtuman yhteydessä järjestettiin myös Maan Ystävien perinteinen Pienajot-neppiralli. Juhlien päätyttyä valtaajat siirtyivät jatkobileisiin ylioppilastalo Ilokiveen. (Havainnointi 19.8.2006.)

Kadunvaltauksia on järjestetty tämän listauksen mukaan seuraavasti:



Kaavio 1. Kadunvaltaustapahtumien määrä 1997—2006. N=44.

Tässä listaamieni tapahtumien lisäksi Helsingissä on järjestetty Helsingin yliopiston Maan Ystävien organisoimana pienimuotoisempia kadunvaltaustapahtumia Helsingin yliopiston kampuksella, yliopiston lukuvuoden avajaisten aikaan ainakin 6-7 kertaa. (History of... 2006.)

Kadunvaltaustapahtumia on siis järjestetty Suomessa vuosina 1997—2006 yli 40, mahdollisesti jopa 50 kertaa. Ne on järjestetty useimmiten viikonloppuisin tai muina vapaapäivinä, kuten vapunpäivänä tai helatorstaina. Osanottajia on ollut muutamista kymmenistä useisiin tuhansiin, keskimääräinen osanottajamäärä on 100—1000 kadunvaltaajaa. Merkillepantavaa on, että kadunvaltauksia on järjestetty tasaisesti joka vuosi ympäri maata, Helsingistä Tornioon. Erityisesti Helsingissä kadunvaltaustapahtumia on järjestetty joka kesä vuodesta 1997 alkaen, vuosina 2002, 2004 ja 2005 useampia kesässä. Kadunvaltauksia on järjestetty määrällisesti eniten vuosina 2002, 2004, 2005 ja 2006, 6—7 kertaa. Tämä listaus ei varmastikaan ole kattava, vaan Helsingin yliopiston tapahtumien kaltaisia pienempiä aktioita on todennäköisesti jäänyt puuttumaan listasta.

Listattuina ovat kuitenkin suurimmat tapahtumat. Tästä listauksesta näkyy, miten laajamittaisesta ja koko maan kattavasta kansalaistoiminnasta kadunvaltausliikkeessä on kysymys.

8.2 Kadunvaltausten luonne Suomessa

Kadunvaltaukset on toteutettu Suomen suurimmissa kaupungeissa. Tämän listauksen mukaan kadunvaltauksia on järjestetty ennen kaikkea yli 100 000 asukkaan kaupungeissa (Helsinki, Tampere, Turku), useita kertoja myös 50 000-100 000 asukkaan kaupungeissa (Joensuu, Jyväskylä, Lahti, Lappeenranta, Rovaniemi) ja muutamia kertoja 20 000-50 000 asukkaan kaupungeissa (Mikkeli, Savonlinna, Tornio). Kadunvaltausliike näyttäytyy urbaanina ilmiönä, mikä on ymmärrettävää protestin teemojen liittyessä kaupunkitilaa ja sen hallintaa käsitteleviin kysymyksiin.

Kadunvaltausten järjestäminen alkoi suurimmissa kaupungeissa, pääkaupunki Helsingin ollessa ensimmäinen suomalainen kadunvaltauskaupunki. Ennen kaikkea 1990-luvun jälkeen tapahtumia on alettu järjestää entistä pienemmissä kaupungeissa. Tämä kehitys liittyy kadunvaltausliikkeen kehitystrendiin, jossa toiminta on muuttunut alkuperäisestä, suurten ja näyttävien tapahtumien tavoittelusta kohti pienempiä ja hajautetumpia aktioita. Kun ensimmäisissä kadunvaltauksissa oli paikalla jopa tuhansia valtaajia, ja paikalle järjestettiin bussikuljetuksia ympäri maata, 2000-luvulla aktivistien halukkuus matkustaa toisiin kaupunkeihin valtaamaan katuja on hiipunut ja tapahtumien osanottajamäärä on vakiintunut 100-500 valtaajan välille. Ilmiö voidaan selittää kadunvaltaustoimintamuodon vakiintumisella suomalaisten protestiliikkeiden toimintarepertuaariin. Toisaalta ilmiötä selittää myös protestiliikkeen aaltoilu 1990- ja 2000-luvulla. Myöhemmin tulen esittelemään kadunvaltausliikkeen yhteyksiä ympäristöprotestin neljänteen aaltoon. Kadunvaltaukset syntyivät Suomessa neljännen protestiaallon aallonharjalle, ja liike alkoi kehkeytyä ympäristöprotestin neljännen aallon järjestöjen muodostamassa verkostossa. Ensimmäinen kadunvaltaus oli Suomen Maan Ystävien järjestämä. Myöhemmin järjestöt

eivät ole sinänsä toimineet tapahtumien järjestäjinä, mutta liikkeen toimijat ovat tulleet suurelta osin järjestöjen piiristä. Käsittelen tätä ilmiötä tarkemmin kadunvaltausliikkeen yhteyksiä ja eroja tarkastelevassa luvussa. 2000-luvulla tapahtunutta toiminnan hajautumista voidaan selittää protestiliikkeiden aktiivisuuden aaltoilulla. Voidaan ajatella, että kadunvaltaukset muuttivat luonnettaan kohti pienimuotoisempia tapahtumia ympäröivän yhteiskunnan aktiivisuuden hiipumisen myötä. Toisaalta tätä päätelmää vastaan toimii se empiirinen havainto, että kadunvaltauksia on järjestetty vuoden 1997 jälkeen aktiivisesti joka vuosi; toiminnassa ei siis ole ollut havaittavissa hiipumista. Tarkastelen liikkeen kehitystrendejä seikkaperäisemmin muutoksen näkökulmaa käsittelevässä luvussa.

8.3 Toiminnan tyyli

Kadunvaltaustoiminnan määrittäviä piirteitä ovat väkivallaton kansalaistottelemattomuus, (kaupunki)tilan haltuunotto ja omaehtoisen poliittisen karnevaalin (protestivaalin) järjestäminen tässä tilassa. Nämä elementit toistuiivat kaikkien haastateltavieni puheessa. Heidän mielestään kadunvaltaukseseen kuuluu väkivallaton kansalaistottelemattomuus, katutilan ottaminen pois moottoriliikenteeltä ja vaihtoehtoisen kulttuurin luominen tähän tilaan.

Tässä luvussa tarkastelen RTS-liikkeen toiminnan tyyliä, eli sen muotoa ja sisältöä. Aluksi käsittelen RTS-liikkeen toiminnan sisältöä internet- ja lehtiaineistoni sekä haastattelujeni pohjalta. Lähestyn toiminnan sisältöä ongelmakeskeisesti Lappalaisen (2002) toiminnan tyylin analyysin mallin mukaisesti; selvitän, mitä asioita aktivistit määrittelevät ongelmiksi, miten näitä ongelmia määritellään ja millaisia ratkaisuehdotuksia ongelmiin esitetään. Toiminnan sisällön tarkastelun jälkeen siirryn käsittelemään toiminnan muotoa, ja luon näin kokonaiskuvan kadunvaltaustoiminnan tyylistä.

Millaisia asioita Reclaim the Streets -aktiivit määrittelevät ongelmiksi? Loin aineiston

perusteella 5 kategoriaa: liikennepolitiikkaan liittyvät ongelmat, laajempaan kaupunkisuunnitteluun liittyvät ongelmat, ekologiset ongelmat, kapitalismiin ja globalisaatioon liittyvät ongelmat sekä yksilönvapauksiin liittyvät ongelmat. Seuraavassa esitän taulukkomuodossa tyypittelyn esille nostetuista teemoista:

Taulukko 1. Mitä asioita RTS-aktiivit määrättelevät ongelmiksi?

Ongelmakenttä	Ongelmat
Liikennepolitiikka	-Kaupunkien autoistuminen -> kaupungista tulee ”autonki”-> melu, ympäristöhaitat -Autot vievät tilaa muilta liikkumismuodoilta -> julkisen ja kevyen liikenteen surkea tila
Kaupunkisuunnittelu	-Kaupunkisuunnittelu kaupallisuuden ja autoliikenteen ehdoilla -> automarketit, paikallismiljöiden tuhoutuminen (esim. Makasiinit Helsingissä) -Nuorille suunnattujen tilojen ja vaihtoehtokulttuurien heikko asema
Kapitalismi- ja globalisaatiokritiikki	-Markkinatalouden ehdoilla tapahtuva epäoikeudenmukainen globalisaatio -> työn epävarmistuminen, ”Kiina-ilmio” -Kaupallisen auto- ja rallibisneksen hegemonia -Yleinen kaupallisuuden ja kulutuskeskeisyyden kritiikki
Ekologinen kritiikki	-Autoistumisen aiheuttama ilmastonmuutoksen kiihtyminen, autourheilun tuottama autoilumyönteisyys, melu, saasteet, yksityisautoilua suosiva kaupunkisuunnittelu ympäristöhaitoista piittaamatta -Hupenevien luonnonvarojen ahne ja lyhytnäköinen käyttö, kulutuskeskeinen elämäntapa -Ydinvoiman vastustaminen
Yksilönvapauksien puolustaminen	-Nollatoleranssipolitiikka -> päihdeaineiden käyttökielto julkisilla paikoilla, kannabiksen laittomuus, Stop töhryille -kampanja -Kansainvälisen solidaarisuuden ongelmat: rasismi, fasismi, nationalismi (kansallisuuksien välinen kilpailu esim. ralleissa), homofobia, seksismi, vapaan liikkumisen rajoittaminen -Poliisin väkivalta (esim. Göteborg ja Genova)

Nämä ongelmakentät ovat osittain päällekkäisiä, ja RTS-aktiivit korostavatkin ongelmien yhteenkietoutuneisuutta. Esimerkiksi yksityisautoilun suosiminen kaupunkisuunnittelussa kytketään globaaliin markkinatalouteen, ja kulutuskeskeinen, autoilumyönteinen elämäntapa ekologisiin ongelmiin kuten ilmastonmuutokseen. Olen kuitenkin eritellyt ongelmakentät havainnollisuuden vuoksi eri teemoihin. Liikennepoliittikkaan liittyvät ongelmat ovat olleet liikkeen piirissä keskeisimmällä sijalla, varsinkin 1990-luvulla. Aktivistien mukaan kasvava yksityisautoilu muuttaa kaupungit ”autongeiksi”, joissa ihmisten sosiaalisella kanssakäymisellä ja vaihtoehtoisilla liikkumisen muodoilla ei ole tilaa:

Autoilusta aiheutuu selviä haittoja ympäristölle sekä ihmisen turvallisuudelle ja terveydelle. Liikenne on tutkitusti yksi suurimmista ilmansaastuttajista, energiankuluttajista, maankäyttäjistä, tapaturmanaiheuttajista ja jätteiden tuottajista. Liikenteen haittoja voidaan pienentää tehokkaasti vain yksityisautoilua vähentämällä. Nykyiset liikenneratkaisut ovat perustuneet vankkumattomaan uskoon yksityisautoilun kasvusta, vaikka suurin osa kansalaisista haluaa joukko- ja kevyttä liikennettä tuettavan jopa yksityisautoilun kustannuksella. (Street Party – liikenteestä 2000.)

Kaupunkisuunnitteluun liittyvä ongelmakenttä korostaa autoilumyönteisen kulttuurin lisäksi kaupunkitilan kaupallistumiseen liittyviä ongelmia. Aktivistien piirissä nähdään, että kaupunkitilan kaupallistuminen johtaa kaupunkilaisten eriarvoistumiseen ja paikallismiljöiden tuhoutumiseen. Myös nuorille ja epäkaupalliselle toiminnalle suunnattujen tilojen puute nähdään ongelmana.

Helsingin kaupunkielämän kehitys on huolestuttavaa. Julkinen tila haluttaisiin kaupallistaa äärimmilleen, maksukyvyttömät ajaa vartijoiden väkivaltapalveluiden avulla pois silmistä, Makasiinit purkaa, Lapinlahti sulkea, skeittaus kieltää ja tappaa demokratian pienimmätkin versot. Valtaamalla katu takaisin ihmisille halutaan poliittinen ja sosiaalinen toiminta murtaa ulos taloudellisen voitontavoittelun tukahduttavan kapeista marginaaleista. (Kadunvaltausjuhlat – Reclaim The Streets Helsingissä 7.6.2003.)

Läpikaupallistuminen on nykyaikaisen kaupunkitilan silmiinpistävimpiä

piirteitä. Ihmisistä tulee ensisijaisesti asiakkaista ja jopa oleskelusta maksullista. Kaupankäynnissä ei ole mitään vikaa, vika on siinä, minkä aseman kapitalistinen voitontavoittelu on saavuttanut. Kaupunkitila on muuttumassa valtavaksi kauppakeskukseksi, jonka alueelta poliisit ja vartijat ovat alati valppaita karkottamaan 'epätoivottavat', kaupallista voitontavoittelua häiritsevät henkilöt. (Fight for your right... to party! 2003.)

Kaupunkitilan kaupallistumisen kritiikki liittyy yleisempään kulutuksen ja kapitalismin kritiikkiin.

Puoluepoliitikot toteuttavat kenties huomaamattaan suuryritysten mieleisiä päätöksiä. Joskin yritysten rahoittamat vaalikampanjat, vievät uskottavuutta heidän vilpittömyydeltään. On yritysten etujen mukaista että ihmiset eivät ole tyytyväisiä elämäänsä. tyytymättömille ihmisille uskotellaan että elämä muuttuu paremmaksi kun saa hankittua isomman auton kuin naapurilla tai ostaa jotain muuta jonka arvo on vain statusa. [...] Monet kadunvaltaajat kuitenkin uskovat että ihmiset voivat olla onnellisia, ilman kulutusjuhliakin. Monet uskovat että sosiaalinen elämä, saasteeton, viihtyisä ja turvallinen elinympäristö parantaisi elämän laatua enemmän kuin rajaton tavarantalous. (Street Party – Ajatuksia kadunvaltauksista 2000.)

Jyväskylässä kadunvaltauksilla oli vuosina 1998, 2002, 2003 ja 2006 erityisestemana rallien vastustaminen, sillä katujuhlat järjestettiin elokuussa MM-ralliviikonloppuna.

Rallitapahtuman ekologinen kritiikki liitettiin laajempaan öljyteollisuuden vastaisiin kapitalismikriittisiin ajatuksiin.

Jyväskylä muuttuu jälleen elokuussa maailman suurimmaksi öljy- ja autokaupaksi Neste Rally Finlandin myötä. Rallitallien massiiviset rekkakolonnat jyräävät kaupunkiin tuoden mukanaan joukon auto- ja öljyteollisuuden edustajia. Mainostoimistot brandaavat kaupunkitilan jo viikkoja aiemmin monikansallisten yritysten mainosikkunaksi. Samalla rallit luovat positiivista mielikuvaa yksityisautoilusta. Rallit ovatkin auto- ja öljyteollisuuden markkinatapahtuma, joiden epäekologinen [vaikutus, AY] perustuu ennen kaikkea niiden ideologisiin vaikutuksiin. (Reclaim the Street – Kadunvaltaus 2002.)

2000-luvulla kadunvaltauksia alettiin järjestää myös Reclaim the City -nimellä, ja niiden sisältö alkoi muuttua liikennepoliittisista kysymyksistä työelämän epävarmistumisen ongelmiin sekä kapitalismi- ja globalisaatiokritiikkiin.

Tänäkin vappuna niin ammattiyhdistysten kuin valtion ja työnantajajärjestöjen edustajat lausuvat kauniita sanoja suomalaisesta työstä ja työttömyyden vastaisesta kamppailusta. Meitä nämä korupuheet eivät lohduta. Kolmikantakonsensuksen Suomessa epätyypilliset työsuhteet (pätkätyöt, osa-aikatyö, vuokratyö jne.) ovat täysin normaalia arkea. Suhteellisen pysyvienkin työpaikkojen työilmapiiri on kiristynyt leikkausten, saneerausten ja muiden uudelleenjärjestelyjen seurauksena. Emme kuitenkaan vaadi 'vanhan kunnon' palkkatyöyhteiskunnan palauttamista. Kuka haluaisikaan viettää koko elämänsä yhdessä työpaikassa? Joustavuudessa, vaihtelussa ja yrittäjäydessä ei ole sinänsä mitään vikaa — vika on siinä, että työntekijöistä on tehty yksipuoleisesti 'vapautettuihin' markkinoihin sisältyvien riskien kantajia. (MAYDAY 2004, Jyväskylä 1.5.2004 - Reclaim the City 2004.)

Vaadimme riittävää ja varmaa toimeentuloa, ja ennen kaikkea vaadimme aikaa itsellemme ja läheisillemme: enemmän aikaa rakastaa ja tuntea, taistella ja unelmoida, rakentaa maailmaa, jossa elämä, vapaus ja solidaarisuus eivät ole tyhjiä sanoja, vaan elettyjä ja jaettuja kokemuksia. Tänä vappuna otamme haltuun paikan, jossa emme ole tuottajia emmekä kuluttajia, emme tuotteita emmekä kulutettavia. [...] Toverimme ympäri Eurooppaa ja maailmaa ovat ajatuksissa kanssamme. Tänään marssitaan metropoleissa ja maalaiskylissä; globaali prekariaatti jakaa kaikkialla taistelunne, unelmamme ja vaatimuksemme. (Vappuaaton Reclaim the City-juhlat Helsingin keskustassa jatkui talonvaltauksena Käpylässä 2004.)

Ekologinen kritiikki sisältää monia edeltävistä teemoista. Autoilukulttuuria kritisoidaan ilmastonmuutoksen vuoksi, kulutuskeskeisyyttä luonnonvarojen loppumisen näkökulmasta ja ralli-ideologiaa auto- ja öljyteollisuuden epäekologisuuden näkökulmasta.

Autoilusta aiheutuvien ympäristövaurioiden kokonaisvaltainen huomioon ottaminen edellyttää koko auton elinkaaren tarkastelua. Pelkkä auton päästöjen tarkastelu ei riitä, vaan pitää myös ottaa huomioon se, että autot rakennetaan uusiutumattomista luonnonvaroista ja vain puolet auton elinkaaren aikana kuluttamasta energiasta kuluu autolla ajamiseen. Autoilun sivutuotteena syntyy myös paljon erilaisia ongelmajätteitä. Autolla ajaminen vapauttaa ilmaan typen ja rikin yhdisteitä, hiilivetyä, alailmakehän otsonia, savusumua sekä häkää ja pölyä. Ne ovat kaikki ilmansaasteita, jotka ovat vaaraksi kasvillisuudelle ja ihmisten terveydelle. Suomessa yli neljännes kasvihuoneilmiötä vahvistavista hiilidioksidipäästöistä aiheutuu liikenteestä. Hapan laskeuma ja teiden liukkauden poistossa käytetyt kemikaalit sekä suola pilaavat vesistöjä ja pohjavesiä. (Street Party – liikenteestä 2000.)

Toteuttamalla pienen osan järjestävän ryhmän tavoittelemasta laajasta kävelykeskustasta katujuhlien avulla tarjottiin vaihtoehto ilmastonmuutosta ja megamarkettien voitontavoittelua edistävälle autoistumiselle. Autoilua lisätään kasvihuoneilmiöstä huolimatta Suomessa ja muualla maailmassa. (Rauhamäki 2001a.)

Ralli-ideologia tuottaa mielikuvia ja käyttäytymismalleja, jotka pönkittävät öljyteollisuuden etuja, sen tarvitseman tuotannon ja kulutuksen ylläpitämistä. Näin vaikka hiilidioksidipäästöjä olisi päin vastoin vähennettävä tuntuvasti fossiilisten polttoaineiden ehtyessä ehtymistään ja vaikka juuri öljyvarojen hallinta on keskeisiä nykyaikaisen sodankäynnin syitä. Ralli-ideologialla tuetaan niin ikään yksityisautoilun vahvaa asemaa, vaikka etenkin kaupungeissa joukko- ja kevyen liikenteen ratkaisuille tulisi antaa enemmän tilaa niin kulutuskäyttäytymisessä kuin rakenteellisissa päätöksissä. (Fight for your right... to party! 2003.)

2000-luvulla kadunvaltausten järjestäjät alkoivat painottaa myös yksilönvapauten liittyviä teemoja. Taustalla tässä kehityksessä oli suurten globalisaatiokriittisten mielenosoitusten aikainen poliisiväkivalta, joka nostettiin esiin erityisesti Jyväskylässä. Helsingissä kadunvaltauksissa alettiin ottaa kantaa vuonna 1998 aloitettua Stop töhryille -kampanjaa vastaan.

Kadunvaltausjuhlat kiinnittävät tällä kertaa huomiota tietenkin kaupungin autoistamiseen mutta myös muihin tapoihin, joilla ihmisiltä viedään elintilaa. Helsinki ei tarvitse tällä hetkellä harjoitettua nollatoleranssipolitiikkaa, jonka hengessä mm. kaupungin 'Stop töhryille' -kampanja samaistaa sähkökaappeihin liisteröidyt epäkaupallisia tapahtumia mainostavat julisteet töhryihin. Se on resurssien tuhlausta tehostetun julisteiden poistamisen ja liisteröijien vartioinnin muodossa. [...] Siinä, että yhteisiä resursseja käytetään turhaan ihmisten kyttämiseen, ei kerta kaikkiaan ole järkeä! Kaupunki kuuluu ihmisille! (Reclaim The Streets - Kadunvaltaus viihtyisän ja ympäristöystävällisemmän kaupungin puolesta Helsingissä la 12.5. 2001.)

Monet kansalaisliikkeet ovat joutuneet viime vuosina kasvavan kontrollin, liikkumisen rajoittamisen ja väkivallan kohteiksi. Eurooppalaiset esimerkit (Göteborg, Genova...) ovat lähellä meitä itseämme joko välittömästi tai ystäviemme kautta. Laki ja laittomuus ovat sivuseikkoja näiden vallankäytön muotojen kannalta: poikkeustilassa laki voi aina toimia laittomasti. Siinä missä monet mielenosoittajat ovat joutuneet kohtuuttomien syytteiden kohteiksi, poliisin omat laittomuudet ovat harvoin aiheuttaneet

minkäänlaisia oikeustoimia. [...] Ehdotus mielenosoitusten naamioitumiskielloksi oli yksi suomalaisista viimeaikaisista pyrkimyksistä kansalaisoikeuksien rajoittamiseksi. Kyse oli hyökkäyksestä asemaltaan epävarmojen ihmisryhmien kimppuun, niiden, jotka kärsivät ennakkoluuloista, toimeentulon epävarmuudesta, mielivallasta ja tarkkailusta. Emme elä missään ideaaliyhteiskunnassa, jossa jokainen voi rauhassa sanoa mitä haluaa ja puolustaa oikeuksiaan. (Fight for your right... to party! 2003.)

Kuten edeltävistä sitaateista voi huomata, aktivistit määrittelevät ongelmia vastakkainasettelujen kautta. Seuraavassa taulukossa olen nostanut esiin aineistosta löytyneitä vastakkainasetteluja. Ongelmakentät ovat samat kuin taulukossa 1:

Taulukko 2. Miten RTS-aktiivit määrittelevät esiin nostamiaan ongelmia?

Ongelmakenttä	Vastakkainasettelu
Liikennepolitiikka	-Yksityisautoliikenne vs. kansalainen: liikenne on vaarallista ja vie tilaa kaupunkien asukkailta, kaupunkisuunnittelu tapahtuu kaupallisen liikennekulttuurin ehdoilla, ei tavallisten kansalaisten
Kaupunkisuunnittelu	-Elävä, omaehtoinen, aito epäkaupallinen kaupunkikulttuuri vs. kaupallinen, epäaito kaupunkikulttuuri: kansalaisten sosiaalinen kanssakäyminen kärsii nykyislaisesta kaupunkisuunnittelusta, kaupunkisuunnittelu tapahtuu kaupallisen kulttuurin ehdoilla, ei kaupunkilaisten, kaupunkitila on läpikaupallistunutta, asukkaista tulee asiakkaita ja oleskelusta maksullista, maksukyvyttömillä ei ole oikeutta kaupunkitilaan
Kapitalismi- ja globalisaatiokritiikki	-Gloaali markkinatalous vs. kansalainen: poliitikot tekevät päätöksiä markkinatalouden ehdoilla, eivät ihmisten etua ajatellen, globalisaatio tuottaa sosiaalisia ongelmia työpaikkojen epävarmistumisen ja halpatyövoiman maihin siirtymisen myötä, suuryritysten tuotemerkit valloittavat ihmisten arjen
Ekologinen kritiikki	-Kulutussyhteiskunta vs. ekologinen kestävyys: hiilidioksidipäästöihin perustuvan liikenteen tukeminen, vaikka fossiiliset polttoaineet ovat

	ehtymässä ja kilpailu öljystä on yksi suurimpia nykyaikaisen sodankäynnin syitä, koko energian liikakulutuksen varassa toimiva järjestelmämme, joka sysää vastuun ilmastonmuutoksesta aina toisaalle ja luistaa kilpailukyvyn nimissä rajoituksista, joita on itse ollut luomassa
Yksilönvapauksien puolustaminen	-Kansalaisoikeudet vs. kyttäyspolitiikka: yhteisiä resursseja käytetään turhaan ihmisten kyttämiseen, elävä kaupunkikulttuuri tarvitsee tilaa ihmisten itseilmaisulle, mielenosoitusten naamiointikiellot, nollatoleranssipolitiikka ja kansalaisjärjestöjen kontrolli poliisin toimesta rikkovat yksilönvapauksia

Seuraavaan taulukkoon olen tiivistänyt aktivistien esittämiä ratkaisuja esille nostettuihin ongelmiin. Ongelmakentät ovat yhä samat, mutta olen lisännyt viimeiseksi uuden kategorian: uuden toimintatilan ja -tavan avaamisen.

Taulukko 3. Millaisia ratkaisuja RTS-aktiivit esittävät esiin nostamiinsa ongelmiin?

Ongelmakenttä	Ratkaisuehdotukset
Liikennepolitiikka	-Autoton keskusta: keskustan autottomuus takaisi kaupunkilaisille turvallisemman ja viihtyisemmän elinympäristön, palauttaisi kadut ihmisten käyttöön ja loisi mahdollisuuden uudenlaisen sosiaalisen kaupunkiympäristön syntymiselle -Julkisen ja kevyen liikenteen kehittäminen
Kaupunkisuunnittelu	-Elävän kaupunkikulttuurin luominen: dialogin lisääminen kansalaisten ja päättäjien välille, toimitilat vaihtoehtoiselle kansalaistoiminnalle ja epäkaupalliselle nuorisotoiminnalle, kulttuuritarjonnan monipuolistaminen, kansalaisten tuominen kaupungin keskiöön
Kapitalismi- ja globalisaatiokritiikki	-Riittävä ja varma toimeentulo: perustulo, joka lievittäisi työmarkkinoiden epävarmuutta -Ihmisille mahdollisuuksia tuoda toimintaansa esille epäkaupallisesti
Ekologinen kritiikki	-Kaupungin tekeminen ympäristöystävällisemmäksi: enemmän puistoja ja kävelykeskustoja, kevyen liikenteen kehittäminen, kierrätyksen tehostaminen

Yksilönvapauksien puolustaminen	<p>-Tilan avaaminen kaikille kansalaisille, myös niille joiden ”maksukyky” on heikko: Street party haluaa tuoda kaikkien äänen kuuluviin; ympäristönsuojelijoiden, teknoporukoiden, eläintensuojelijoiden, kehitysmaa-aktivistien, globalisaatiokriitikkojen, anarkistien, niin tavallisten ihmisten kuin elämäntapaidealistienkin</p> <p>-Kaupungin vapauttaminen järjestyssäännöistä (päivän ajaksi): kadunvaltauksella puolustetaan ankeiden betonimuurien pirstämistä korkeatasoisilla seinämaalauksilla, skeittaamista siihen soveltuviissa paikoissa, piknikluontoista päihteiden nauttimista julkisilla paikoilla ja ylittää vapaata, muita häiritsemätöntä oleskelua kadulla</p>
Uusien toimintatilojen ja -tapojen avaaminen	<p>-Oman elämän haltuunotto suoran toiminnan avulla: rahan valtaaman kaupungin takaisinvaltaaminen, yksilö asettaa oman oikeudentuntonsa moottoriliikennettä suojaavien lakipykälien edelle, ottaa osaa yhteiskunnan ja maailman tulevaisuuden rakentamiseen, luo itse tilan itselleen (Do It Yourself)</p> <p>-Sosiaaliselle kanssakäymiselle ja monimuotoisuudelle avoimen tilan avaaminen: katu voi olla muutakin kuin läpikulkua varten, kadusta avoin tila politiikkaa, hauskanpitoa ja sosiaalista kanssakäymistä varten</p>

Kuten Anne Eronen (1991) toteaa talonvaltauksista, myös kadunvaltaus perustuu toiminnan symbolisen ja konkreettisen tason yhdistämiseen. Talonvaltauksillakin on konkreettiset ja välittömät tulokset, esimerkiksi asunnottomien tilanteen helpottuminen. Kadunvaltauksissa konkreettinen taso liittyy kritiikin kohteena olevan autoliikenteen häiritsemiseen katu katkaisemalla. Niin kadun- kuin talonvaltauksienkin liittyy yhtenä tavoitteena oman, vaihtoehtoisen kulttuurin luominen vallattuun tilaan. Kadunvaltauksessa tämä vaihtoehtoisen kulttuurin luominen liittyy julkiselle tilalle, kadulle annetun sosiaalisen merkityksen muuttamiseen, transgressiiviseen rajoilleen viemiseen, ja uuden kulttuurin tuottamiseen tähän avautuneeseen tilaan.

Kadunvaltausten kaltaisen toiminnan tutkimuksessa pelkän toiminnan sisällön

tarkasteleminen ei riitä antamaan koko kuvaa toiminnasta. On tärkeää tarkastella, kuinka Reclaim the Streets -liike toimii ongelmien ratkaisemiseksi? Seuraavassa taulukossa esittelen lehti- ja internetaineistosta poimimiani toiminnan muotoja jaettuna viiteen kategoriaan: kansalaistottelemattomuus ja vastarinta, vaihtoehtoisen tilan avaaminen, hauskanpito, ongelmien esillenostaminen ja poliittinen vaikuttaminen sekä ekologinen toiminta. Tarkastelen kadunvaltaustoiminnan konkreettista muotoa seuraavassa luvussa.

Taulukko 4. Miten RTS-liikkeessä toimitaan esiin nostettujen ongelmien ratkaisemiseksi?

Toimintatapa	Toiminta
Kansalaistottelemattomuus ja vastarinta	-Väkivallaton suora toiminta ja tottelemattomuus: kadun valtaaminen blokkamalla se autoilta, julkisen tilan haltuunotto ja sen avaaminen alakulttuureille ja kansalaistoiminnalle, ruuhkien tuottaminen ja autoliikenteen häiritseminen, naamioituminen protestimielessä, puiden istuttaminen keskelle tietä, päihteiden nauttiminen julkisilla paikoilla piknikluontoisesti
Vaihtoehtoisen tilan avaaminen	-Kadunvaltaaminen, vallatulle kadulle syntyvän valtaajien yhteisön luominen: toteuttaa pieni osa kävelykeskustasta, tarjota ihmisille tila kokea ja tuottaa epäkaupallista kaupunkikulttuuria, voittoa tavoittelemattoman ilmaistapahtuman luominen, kaupungin kiireisestä rytmistä erotetun paikan tuottaminen, kirpputorin, järjestötorin luominen, kasvisruoan tarjoaminen -Talonvaltaus
Hauskanpito	-Hauskanpito yhdessä: tarjoamalla tilaa musiikkia, tanssia, epäkaupallista kulttuuria, sirkusta, pelejä ja leikkejä varten, luoda hyvä ja positiivinen tunnelma, tutustua uusiin ihmisiin ja saada uusia ystäviä, nauttia päihteitä julkisilla paikoilla piknikluontoisesti
Ongelmien esilletuominen ja poliittinen vaikuttaminen	-Ongelmista tiedottaminen: banderollit, julistukset ja tiedotteet, nettisivut, keskustelutilaisuuden järjestäminen, kansalaisten mielipiteiden kerääminen ja toimittaminen päättäjille, vetoamukset, ”speakers corner”, järjestötori, infotaulut
Ekologinen toiminta	-Kadun valitseminen siten että joukkoliikenne ei

8.4 Kadunvaltauksen anatomia

Kadunvaltaustoiminnan konkreettisen muodon selvittämiseksi olen havainnoinut kadunvaltaustapahtumia kolmessa suomalaisessa kaupungissa vuosina 2005—2006: Helsingissä, Jyväskylässä ja Turussa. Seuraavassa havainnointini perusteella kirjoittamani kuvaus Helsingin kadunvaltauksesta 5.6.2005:

Saavun RTS-tapahtuman kokoontumispaikalle Helsingin modernin taiteen museon Kiasman pihaan sunnuntaipäivänä 5.6.2005 klo. 12. Olen saanut tiedon tapahtumasta konemusiikkikulttuuriin keskittyneen verkkosivuston Klubituksen (www.klubitus.org) tapahtumakalenterista. Internetissä kerrottiin tapahtumassa esiintyvien dj:den lisäksi vain kokoontumispaikka ja -aika. Kiasman edessä on n. 100 nuorta odottelemassa tapahtuman alkua. Iältään he ovat n. 15—35 -vuotiaita. Mielenosoittajat istuskelevat ja juttelevat keskenään. Tunnelma on rauhallinen. Paikalla on myös kaksi poliisin pakettiautoa. Mielenosoittajien joukossa kulkee kaksi poliisia, jotka yrittävät kommunikoida mielenosoittajien kanssa. He kyselevät tapahtuman liikennejärjestelyistä ja siitä, kenellä on puheoikeus valtauksen puolesta. Nuori mielenosoittajanainen vastaa: 'Eiköhän meillä kaikilla oo.' Kommunikaatio poliisin kanssa sujuu rauhanomaisesti, mutta poliisit eivät saa kysymyksiinsä vastauksia. He yrittävät selvittää, kuka on tapahtuman järjestäjä. Kukaan ei kuitenkaan suostu ottamaan vastuuta tapahtumasta, vaan kaikki vain kertovat tulleen paikalle, koska olivat kuulleet tapahtumasta.

Kaksi nuorta, n. 20-30 -vuotiasta miestä pitelee kahta oranssia ja vihreää salamakuviollista lippua. Tiedän oman kokemukseni pohjalta, että eri väriset salamakuviolliset liput liittyvät mielenosoittajien johdattamiseen valtauspaikalle. Siksi päätän miesten olevan yhteydessä tapahtuman järjestäjiin. Kysyn lippua kantavilta miehiltä lupaa tapahtuman videoimiseen, ja he suhtautuvat pyyntöni myönteisesti. Keskustelen heidän kanssaan, ja he korostavat miten Helsingissä ollaan toimittu poliisin kanssa yhteistyössä. Poliisi on suhtautunut rauhallisesti, koska he kuulemma tietävät ettei siitä seuraisi mitään hyvää jos he alkaisivat jotenkin estämään valtaajia. Miesten kertoman mukaan kadunvaltaustapahtuman on tarkoitus olla yksityisautoilua vastaan ja julkisen liikenteen puolesta.

Väkijoukko lähtee liikkeelle klo. 12.30, kun lippuja kantavat miehet lähtevät marssimaan kohti Kampin kaupunginosaa. Mielenosoittajat seuraavat lippujen kantajia kävellen jalkakäytävällä ja ajotiellä, kuitenkin hyvässä järjestyksessä. Kampin metroaseman kohdalla mielenosoittajajoukko jakaantuu kahtia. Oranssia lippua kantanut mies pysähtyy metroaseman kohdalle, itse lähdän seuraamaan vihreää lippua, jonka kantaja jatkaa matkaansa Runeberginkatua pitkin. Hetkeä myöhemmin Runeberginkatu on vallattu Kampin metroaseman sisäänkäynniltä Malminrinteen risteykseen saakka. Valtaus sujui rauhallisesti, ihmiset kävelivät kadun päihin estämään liikennettä ja katu suljettiin nopeasti liikenneopasteilla ja banderolleilla. Vallattu katu on n. 100 metrin mittainen. Osa valtaajista asettuu istumaan kadulle, osa ottaa jonglöörausvälineet esiin ja alkaa jonglöörata, osa pelaa footbagia. Ihmiset istuskelevat ryhmissä, syövät ja juovat piknik-henkisesti. Musiikki ei soi vielä, mutta kadun molempiin päihin rakennetaan palaitteita, toisessa päässä suuren telttakatoksen ja toisessa päässä virastorakennuksen katoksen alle. Musiikki saadaan kuulumaan tunnin kuluttua valtauksen alkamisesta, noin klo. 13.30. Ensimmäiset dj:t aloittavat soittamaan. Kadun metroaseman puoleisessa päädyssä soitetaan reggae-, hiphop- ja jazz-tyyppistä musiikkia, toisessa päässä elektronista musiikkia. Sähkövirta äänentoistolaitteisiin saadaan kahdesta aggregaatista, jotka on sijoitettu dj-pöytien läheisyyteen.

Valtauksen tapahduttua todistan välikohtausta poliisin ja banderollia liikennemerkkiin kiinnisitoneen mielenosoittajan välillä. Poliisi menee sanomaan banderollia sitovalle henkilölle, että kadun sulkeminen on laitton teko ja että tämä henkilö on vastuussa kadun sulkemisesta. Mielenosoittaja ei kuitenkaan suostu luovuttamaan henkilötietojaan poliisille, vaan toteaa kaikkien ympärillään olevien mielenosoittajien osallistuvan kadun sulkemiseen. Ympärillä olevat mielenosoittajat kommentoivat olevansa samaa mieltä. Tilanne kuitenkin säilyy melko rauhallisena poliisin ja mielenosoittajan välillä. Noin kymmenen minuutin kuluttua poliisi poistuu paikalta, eikä mielenosoittajalle tule asiasta seurauksia. Koska kuvasin kyseisen tapahtuman, hetkeä myöhemmin eräs mielenosoittaja tulee kysymään, voisiko hän nähdä tapahtuman videolta. Näytän kuvaamani videopätkän hänelle videokameran ruudulta. Keskustelemme hänen kanssaan tapahtuneesta, ja hänen mielestään poliisi on alkanut yhä enenevässä määrin häiritä kadunvaltaustapahtumia tällaisilla kyselyillä. Poliisi on paikalla tapahtumassa myös videoimassa valtaajien kasvoja. Kuvaavaan poliisiin suhtaudutaan huvittuneesti tai lievällä ärtymyksellä, ja useat aktivistit kulkevat videoivan poliisin perässä omine video- ja valokuvakameroineen. Poliisit lopettavat valtaajien kuvaamisen melko pian ja tyytyvät seuraamaan tapahtumia sivummalta, autoissaan istuen ja välillä pareittain kadulla partioiden.

Keskeytän oman videokuvaamiseni ja keskityn tapahtumaan osallistumiseen. Tanssin valtaajajoukon mukana konemusiikkia soittavan

dj:n edessä. Pyörittelen myös hetken tuttavani poi-jonglöörausketjuja. Paikalla on myös muita jonglööraajia, jotka heittelevät keiloja, palloja, erilaisia jonglöörauskeppejä ja pyörittelevät poi-ketjuja. Miesjoukko pelaa jalkapalloa kadun keskivaiheilla, toiset valtaajat hyppäävät hyppynarua. Jotkut piirtävät katuliiduilla katuun ja läheisen virastotalon seiniin. Paikalla on myös Oikeutta Eläimille -järjestön infopöytä, jolla on eläinten oikeuksia käsitteleviä lentolehtisiä ja erilaisia myytäviä tuotteita, kuten eläinoikeusaiheisia rintamerkkejä ja paitoja. Kadulla on arvioni mukaan 500 ihmistä (arvio tehty klo. 17). Kaksi valtaajamiestä on kanssani samaa mieltä: 'On enemmän, mä veikkaisin et vois olla melkein, no en tiedä, viis hunttia on aika hyvä arvaus. Yli 500 ehkä.' Valtaajien määrän arvioiminen on vaikeaa, sillä ihmiset liikkuvat pois kadulta Helsingin keskustaan ja keskustasta takaisin kadulle. Välillä sadekuurot keskeyttävät tanssimisen ja suurin osa ihmisistä lähtee kadulta sateensuojaan Kampin metroasemalle, katua reunustavan katoksen alle tai keskustan liikkeisiin. Vain parikymmentä innokkainta elektronisen musiikin ystävää jatkaa ekstaattista tanssiaan sadekuurosta välittämättä.

Kello 20 viimeinen dj lopettaa soittamisen ja musiikki loppuu. Katu siivotaan, valtaajat kulkevat kadulla mustien jätessäkkien kanssa ja keräävät niihin roskia. Muutamat valtaajat keräävät kadulle jääneet tyhjät olut- ja virvoitusjuomapullot palauttaakseen ne kauppaan. Klo. 20.30 teltat ja äänentoistolaitteet on purettu ja pakattu pakettiautoon, banderollit irroitettu kadun päistä ja autoliikenne päästetty kulkemaan kadun läpi. Ihmiset ovat siirtyneet ajoväylältä kulkemaan jalkakäytävälle ja suojateille. Vain katuun ja virastorakennuksen katoksen pylväisiin katuliiduilla piirretyt kuvat muistuttavat 8 tuntia kestäneen kadunvaltauksen olemassaolosta. Erään tapahtuman järjestäjän, nuoren helsinkiläisnaisen kanssa puhuttuani kuulin että bileiden teeman olisi kuulemma pitänyt olla ilmastonmuutoksen vastustaminen, mutta se jäi taka-alalle, sillä tapahtumaan olisi pitänyt osallistua ilmastonmuutoksen vastaisen Vaihda virtaa -verkoston. Kansalaisliike oli kuitenkin jättäytynyt pois, minulle tuntemattomasta syystä. Sen vuoksi kadulla ei nähty muita poliittisia järjestöjä kuin Oikeutta Eläimille -yhdistys. Toisaalta järjestäjä totesi bileiden tuomisen kadulle olevan sinällään poliittinen teko. Kadunvaltauksen jälkeen useat valtaukseseen osallistuneet ihmiset siirtyvät vähän matkan päähän Kaisaniemeen, jossa juhlinta jatkuu konemusiikin tahdittamana myöhään yöhön vallatussa kerrostalossa. (AY.)

Kuvailemassani kadunvaltauksessa toistui moni haastattelujeni perusteella toiminnan tyylille tyypillinen ominaispiirre. Kadunvaltauksia aletaan suunnitella yleensä muutamaa kuukautta ennen tapahtumaa. Aktiivit, jotka päättävät järjestää kadunvaltaustapahtuman, keräävät ympärilleen asiasta kiinnostuneita ihmisiä sosiaalisten verkostojensa tai erilaisten järjestöverkostojen kautta. Järjestämisprosessi pyritään toteuttamaan työryhmäperiaatteella,

siten että järjestäjät jakaantuvat erilaisiin pienryhmiin, joilla on jokaisella oma vastuualueensa. Kadunvaltauksset eivät ole spontaaneja mielenilmauksia, vaan ne suunnitellaan tarkkaan etukäteen. Tapahtumille suunnitellaan aikataulu, esiintyjät suunnitellaan etukäteen ja sateen varalta tehdään varasuunnitelmia. Myös poliisin kanssa toimimista suunnitellaan etukäteen. Tapahtumia myös mainostetaan internetin kautta, liimaamalla mainoksia kaupungille ja jakamalla lentolehtisiä.

Kadunvaltauksset on tyypillisesti aloitettu puolenpäivän aikaan, osanottajille mainoksissa ilmoitetussa kokoontumispaikassa. Haastateltavani kuvailevat kokoontumista ja vallattavalle kadulle siirtymistä näin:

On julkisesti ilmoitettu tapaamispiste, josta joukko muutaman kymmenen organisaattorin kehittelemän suunnitelman avulla siirtyy vallattavalle kadulle. Se voi vaihdella aika tavalla, siihen voi liittyä erilaisia harhautuksia tai joukon jakaantumisia[.] (H1.)

On täytynyt ilmoittaa joku kokoontumispaikka, ja koska sitä kadunvaltauspaikkaa ei kerrota etukäteen kenellekään muulle, sen tietää hyvin pieni ryhmä, edes kaikki niihin järjestelykokouksiin tai kaikki jonkun alan järjestämiseen osallistuvat niin ei tiedä sitä kohdetta vaan se on tietty, muutama ihminen, muutamia ihmisiä ja ni, on se kokoontumispaikka, ja siellä on, joinakin, yleensä, tänä vuonna sitä ei tehty mutta aiempina vuosina on just jaettu jotain flajjereita tyyliin mis kerrotaan tapahtuman luonteesta. Mut ehkä sitä ei, nykyisin jengi tietää niin vaan hyvin sen tapahtuman luonteen, ettei tarvii sitäkään niinsanotusti kertoo. Niis flajjereissa nyt on kerrottu et joo et siit lähdetään tyyliin vaikka kulkueina, tai muutamana eri kulkueena siitä paikan päältä, on ollu jotain niinku sellasia värikoodeja et on ollu erivärisiä flajjereita, et seuraa tän flajjerin väristä lippua. (H3.)

Jakaantuminen muutamaan kulkueeseen helpottaa kadun valtaamista. Valtaaminen toteutetaan ohjaamalla ihmisjoukkoa siten, että ihmismassa sulkee kadun päät ensin, jonka jälkeen kadun yli kiinnitetään banderolleja ja kadun päihin saatetaan tuoda myös liikenteenohjauspuomeja – joko mielenosoittajien tai poliisin toimesta.

Ja tota, et on niinkun edetty useammassa joukossa sinne valtauspaikalle, ettei sen takii että ku se on syytä saada kaks, ku katu suljettua molemmista päistä, niinku siihen tarvii yleensä sen kaks joukkoo, samanaikaisesti sulkemaan se katu. Ja, no siin on se porukka, jotka sit menee, siin on sitten

jengillä o banderolleja, lippuja ja muuta tällstä rekvisiittaa millä sitten se suljetaan se katu. [...] Ja sit ehkä siinä on jotain kännykkäyhteyksiä ehkä on ollu, et se katu suljetaan samaan aikaan molemmista päistä ja näin et siihen kadulle ei päädy mitään autoja ja, ylimääräisiä autoja. (H3.)

Ihmisten on pysyttävä kadulla, ei jalkakäytävällä vaan kadulla, koska jos kadulla ei ole tarpeeksi väkeä, tilaisuus voidaan hajottaa. Esimerkiksi täällä on käytetty usein tällaisia tietyöpuomeja joita on ollut keskustassa saatavilla ihan vaan onnenkaupan avulla, niin näitä on käytetty katkaisemaan se liikenne nopeasti, koska varoituspuomit on autoille selkee asia. (H5.)

Mikäli katkaistulle kadulle eksyy autoja, ne on päästetty ajamaan pois. Joskus tässä vaiheessa on syntynyt pientä kahnasta mielenosoittajien ja autoilijoiden välillä.

Ja yleensä siinä on kyllä sitä että muutama autoparka eksyy sinne ihmisjoukkoon, jonka jälkeen nämä autot ainakin Tampereen tapauksessa on kohteliaasti ohjattu sieltä pois. (H5.)



**Kuva 2. Kadunvaltaajien kokoontuminen Kiasman edessä Helsingissä
5.6.2005 klo. 12.**



Kuva 3. Kadunvaltaajien kulkue matkalla kohti vallattavaa katua.

Turku 11.6.2005.



Kuva 4. Vallatun kadun katkaiseva banderolli ja valtaajia. Turku

11.6.2005.

Ei se aina oo niin yksinkertaista ollu siin vaiheessa ku ollaan koitettu banderolleja laittaa tien suluksi niin ni on välil kyl tullu viel siin vaiheessa vihaista autoilijaa joitten on ihan pakko päästä läpi. [...] Siin on pikkusen, yhten vuotena ainakin oli pikkusen kahnausta. Me tota koitettiin kohteliaasti selittää että meitä on nyt tässä sata ihmistä kadulla tai ennemmänki, et tästä on nyt vähän vaikee ajaa ohi että kannattais ehkä kiertää toisesta suunnasta, mutta siinä vaiheessa ku autoilija nous ulos autosta ja alko lyömään ihmisiä niin niin me saatettiin väistää, et menkää sitte. (H7.)

Samanaikaisesti kun ihmisjoukko katkaisee kadun banderolleilla ja omilla kehoillaan, äänentoistolaitteita kuljettava pakettiauto saapuu valtauspaikalle. Äänentoistoauton kanssa on oltu yhteydessä yleensä kännyköiden avulla.

Ja sit on se äänentoistoauto, on yleensä aina ollu jossakin muualla valmiina, ja sit on niinku tyyliin kännyköillä soiteltu tarkemmin et mis mennään tai sovittu myös jotain kellonaikoja, että se äänentoistoauto sit ajaa sinne vallatulle kadulle sitte ku se on suljettu, tai ihmiset on sulkeneet sen. Et yleensä se on joko tehty niin että se äänentoistoauto on ollu jossain vähän niinku lähempänä sitä valtauspaikkaa, jossain lähikaduilla valmiina, et se on lyhyt matka ajaa sit siihen valtauspaikalle. (H3.)

Kun äänentoistoauto on saapunut paikalle, äänentoistolaitteita aletaan purkaa ja pystyttää kadulle, usein teltojen alle sateen varalta. Äänentoistolaitteiden ja esiintyjien teltat sijoitetaan kadun päihin, jotta ne varmistaisivat kadun pysymisen autottomana. Äänentoistolaitteet pyritään pystyttämään mahdollisimman pian, jotta ensimmäinen esiintyjä voi aloittaa soittamisen. Tämän jälkeen esiintyjät soittavat sovitussa järjestyksessä. Paikalla on myös osallistujien itsensä organisoimaa toimintaa.

Kadulla ihmiset ehkä tanssii musiikin tahdissa ja hengaillee ja näkee kavereita, ehkä tutustuu uusiin ihmisiin ja ehkä jos on jaetaan jotain informaatiota, mahdollisesti, jonain vuonna ei oo ollu niin paljon, jonain vuosina taas on ollu paljon enemmän ja jotkut myy tai tarjoo ruokaa halvalla. Ihmiset keksii omii aktiviteetteja, heittelee diaboloa ja pelaa footbagia ja futista ja piirtelee kadulle liiduilla ja kaikennäköstä. [...] On monesti jotain dj:tä tai joskus on ollu ihan akustisia bändejäkin. Erilaisia, tietenkin on jotain niinku samanlaisia katusoitininstrumenttejakin joskus näkyy mitä on ihan normaalisti kadulla, mutta monesti se kaikista eniten huomiota herättävä on se iso sähköinen äänentoisto jonka kautta esimerkiksi dj soittaa levyjä tai sit joku konemusiikki, joku liveartisti joka soittaa niinku omaa musiikkia joko omilta levyiltään tai sit jollain tietokoneella tai

erilaisilla soittovälineillä. (H4.)



Kuva 5. Dj-teltoa äänentoistolaitteineen. Jyväskylä 19.8.2006.



Kuva 6. Tanssijoita. Jyväskylä 19.8.2006.

Katujuhlat kestävät yleensä ennalta sovitun ajan, 6—7 tuntia. Poikkeuksena Suomessa on ainoastaan Helsingissä 24.7.1999 järjestetyt kadunvaltausjuhlat, jotka kestivät seuraavaan aamuun saakka. Poliiseille on yleensä ilmoitettu joku juhlien loppumisajankohta.

Useimmiten Suomen poliisi toimii sillä tavalla että kun iltapäivä kuluu pidemmälle tai sitten iltaan, poliisi alkaa aktiivisemmin tiedustella bileiden loppumisajankohtaa, ja useimmiten poliisille lähetetyssä tiedotteessa on voitu esimerkiksi mainita että bileet loppuvat kello 23, mutta tämä käytännössä usein aikaistuu, ja yleensä tässä on taustalla se että poliisin kanssa pyritään sitten tekemään kompromissi, ja lopuksi pidetään tilanne rauhallisena. Jos on ilmoitettu bileiden loppuvan kello 23, päätetäänkin lopettaa ne kello 21. Useimmiten poliisi silloin suhtautuu myönteisemmin niiden loppumiseen. Ja useimmiten dj esimerkiksi kuuluttaa että tän verran on aikaa jäljellä ja sitten bileet ovat ohi, ja sen jälkeen usein talkooporukka jää siivoamaan katua. (H5.)

Kaikki katujuhlien järjestäjät eivät halua olla keskusteluyhteydessä poliisin kanssa, mutta tällöinkin juhlat lopetetaan yleensä hyvissä ajoin, jotta katu saadaan siivottua ja kadunvaltauksen osallistujat pääsevät jatkamaan juhlintaa jatkobileisiin. Katu siivotaan juhlien jälkeen perusteellisesti.

No, sit porukka ottaa mustat jättesäkit käteen ja kerää kaikki roskat, serpentiinit ja muut roskat kadulta pois. Sit viedään pa-kamat autoon ja otetaan banderollit irti, ja tehään se katu sen näköseks kun se oli ennenku tultiin sinne. Ei saa jäädä mitään sellasta mitä siel ei ollu, paitsi et tietysti ne piirustukset jää sinne katuun. (H6.)

Kun banderollit otetaan irti kadun päistä ja liikenne päästetään taas kulkemaan kadulla normaalisti, katujuhlien luonne hetkellisenä irtautumisena olemassaolevasta järjestyksestä korostuu. On mielenkiintoista, että katu pyritään siivoamaan niin perusteellisesti juhlien päätyttyä. Haastateltavani suhtautuivat kriittisesti yksityisomaisuuden vahingoittamiseen. Osa heistä näki sen käyttökelpoiseksi toimintamuodoksi joissakin tilanteissa, mutta kadunvaltauksissa yksityisomaisuuden tuhoaminen tuomittiin yleisesti. Ainoa poikkeus oli aiheeseen liittyvien poliittisten graffitien teko, jonka osa haastateltavista hyväksyi.

Jos joku päättäis täysin satunnaisen jonkun liikkeen ikkunan hajottaa ja perustelis sitä sillä että tässähän on nyt Reclaim the Streets että täällä saa

tehdä mitä huvittaa, niin kyllä siihen suhtauduttaisiin kielteisesti. Mutta jotkut tollaset lievät asiat, niinkun joku pieni spreijaus jossain joka jotenkin liittyy siihen tapahtumaan tai jossa on joku semmonen järkevä symbolinen aspekti, mutta en sano että spreijaaminen nyt välttämättä sitä tarkoittais, mutta se voi sopia siihen kehykseen kumminkin. (H1.)

Ekana vuonna niin ni jotkut spreijas katuun, sit me käytiin järjestäjien toimesta pyytämässä et ne ei teksi niin, niin ne lopetti sen ihan ystävällisesti heti. Et ollaan koitettu aika korrektisti olla. (H7.)

Järjestyksen vaalimisesta kertoo myös se, että kun vuoden 1998 Helsingin kadunvaltauksessa katukiviä revittiin irti ja niiden tilalle istutettiin puita Brittien malliin, valtauksen loputtua järjestäjät kävivät itse repimässä puut irti (Rautiainen 1998). Järjestyksen ja rauhanomaisuuden korostaminen sopii hyvin suomalaisen mielenosoituskulttuurin perinteeseen. Järjestäjät perustelevat ratkaisua pragmaattisesti:

Jos halutaan pitää bileet seuraavanakin vuonna, niin eihän siitä sit saa tulla mitään sellasta, et mikään menis rikki tai tulis mitään tuhoa. Jos on tarkoitus pitää hauskaa ja antaa kaikille kaupunkilaisille mahdollisuus siihen hauskanpitoon, niin jos joku rupee riehumaan, ni ei kellään oo kivaa. (H6.)

Kadunvaltauksset halutaan pitää hengeltään positiivisina tapahtumina, ja järjestyshäiriöiden välttäminen sopii hyvin tähän kehykseen. Järjestyshäiriöt ovatkin olleet melko vähäisiä tapahtumissa, lukuunottamatta lieviä yhteenottoja virkavallan tai ulkopuolisten autoilijoiden kanssa.

Muutamia tapauksia on joissa on saattanut olla väkivaltaa, mutta ne ovat ymmärtääkseni marginaalitapauksia. [...] Usein alkoholin aiheuttamia järjestyshäiriöitä. (H5.)

Rauhanomaisuus ja ongelmien välttäminen näkyvät myös vallattavan kadun valinnassa. Vaikka kadunvaltauksen tarkoituksena on häiritä kaupungin liikennettä, ja valtauksen kohteina on usein ollut kaupungin pääväyliä, kuten Sörnäisten rantatie tai Mannerheimintie Helsingissä, vallattavat kadut on pyritty valitsemaan siten, että hälytysajoneuvojen ja julkisen liikenteen kulku ei häiriinny. Vallattavaksi valitaan katu, jota pitkin ei kulje montaa bussilinjaa, ja hälytyskeskukseen ilmoitetaan usein vallatun kadun sijainti ja valtauksen kesto, jotta hälytysajoneuvot pystyvät ajamaan vaihtoehtoista reittiä pitkin.

Usein myös poliisille ilmoitetaan etukäteen että valtaus on tulossa, vaikka sen tapahtumapaikkaa ei ilmoiteta etukäteen.

Mitä Tampereella on tehty niin Tampereella on lähetetty tiedotteet sekä poliisille että medialle. Ja tämä on ollut toimiva yhdistelmä. Poliisille lähtevä tiedote on usein sellainen että siinä ilmoitetaan että valtaus on tulossa, tähän ja tähän aikaan, jossakin tällä alueella, ja perustellaan valtauksen syyt, jonka jälkeen kerrotaan että valtaus tulee olemaan rauhanomainen, poliisilta toivotaan kärsivällisyyttä. Ja sitten ilmoitetaan kuitenkin että valtaus joka tapauksessa tapahtuu. Eli kohtelias mutta määrätietoinen. Ja ero siihen viralliseen toimintaan on se että näihin asioihin pitäisi hakea lupa. Tässä tapauksessa ei haeta lupaa vaan ainoastaan ilmoitetaan että tällainen tulee, varautukaa jos haluatte. Tämä on koettu hyväksi tavaksi sillä jos poliisi joutuu huolehtimaan valtauksesta ilman että poliisi tietää siitä etukäteen, se on ongelmallista liikennevirtojen kontrolloinnin kannalta. Tietenkin jotkut voivat haluta myös tätä, että liikenne menee enemmän kaaokseen, mutta usein tässä kaupungissa olemme päätyneet siihen että on tehokkaampaa, ikäänkuin vaikutusvaltaisempaa, ottaa haltuun tietty katu ja katkaista se, mutta antaa poliisille mahdollisuutta ohjata liikenne sivukaduille muualta esimerkiksi, jotta ei tule esimerkiksi autokolareita. (H5.)

Myös Lahdessa ollaan toimittu yhteistyössä virkavallan kanssa, toiminnalle on haettu melulupa ja poliisin toiveet on otettu huomioon valtausta suunniteltaessa.

Ollaan me joo ehto noudatettu kun ne on ollu ihan kohtuullisii, et poliisi on pyytäny että ei vallattais mitään katu missä bussit kulkee, ettei joukkoliikennettä estetä, ni ei me olla sitä tehty koska eihän se nyt tietty olis tavotteittenkaan mukaista koska joukkoliikennettähän siin just kannatetaan. Ja sairaalan lähelle ei sais mennä pitää bileitä koska sairaat häiriintyy. Ja sit kerran meinattiin pitää sairaalan lähellä bileet, mut sitte tultiin siihen tulokseen että poliisin pyyntö oli ihan kohtuullinen, et ei pidetä. (H7.)

Jyväskylässä kadunvaltauksen paikkaa jouduttiin siirtämäänkin kesken juhlien vuonna 2003, kun alunperin suunnitellulla kadunpätkällä sijaitsevassa kirkossa järjestettiin hautajaistilaisuus. Valtausten järjestäjät ovat siis toiminnan kansalaistotelemattomuusluonteesta huolimatta suhtautuneet poliisiin esittämiin vaatimuksiin yhteistyöhaluisesti, eikä ympäröivän yhteiskunnan sääntöjä olla haluttu rikkoa mielivaltaisesti. Tämä sopii hyvin Martti Siisiäisen (1998) kuvaamaan ilmiöön

riskittömintä vaihtoehtoa kohti suuntautuneesta toiminnasta.



Kuva 7. Poliisit keskustelevat kadunvaltaajien kanssa. Helsinki 5.6.2005.

Kadunvaltausten poliittisen toiminnan tyyli näyttäytyy konseptinomaisena toiminnan muotona, johon yhdistetään erilaisia sisältöjä. Toiminnan muodossa kansalaistottelemattomuus, rauhanomaisuus ja toiminnan säilyttäminen positiivisena näyttävät tärkeimmiltä elementeiltä. Pohdin toiminnan konseptinomaisuutta lisää toiminnassa tapahtunutta muutosta käsittelevässä luvussa.

8.5 Musatyypit ja aktivistityypit

Tässä luvussa hahmottelen RTS-liikkeen ominaispiirteitä tarkastelemalla, ketkä liikkeessä toimivat. Millaisista verkostoista aktivistit tulevat mukaan kadunvaltausprotestiin? Mitkä tekijät motivoivat heitä toimintaan? Tässä luvussa puhun liikeaktiiveista ja aktivisteista,

tarkoittaen haastattelemiani kadunvaltausten järjestäjiä. Haastateltavieni mukaan toimijat itse eivät halua tehdä jyrkkää eroa tapahtuman järjestäjien ja tapahtumaan osallistuvien ihmisten välillä. Tässä analyysissä olen kuitenkin halunnut pitäytyä haastattelemistani tapahtumien järjestäjissä. Tutkimustehtävieni mukaisesti haastateltavakseni valikoitui henkilöitä, jotka ovat olleet jo pitempään mukana liikkeessä.

Koska kadunvaltausprotestit järjestetään nimenomaan kaupungeissa, niiden teemat liittyvät olennaisesti kaupunkeihin ja kaupunkikulttuuriin ja kaikki haastattelemiani aktiivit (N=7) asuivat myös haastatteluhetkellä kaupungissa. Näin ollen kadunvaltausprotesti näyttäytyy aineistoni mukaan urbaanina protestina. Havainnointini perusteella kadunvaltauksiin osallistuvat ihmiset ovat enimmäkseen nuoria, 15-35 -vuotiaita. Myös haastattelemieni RTS-aktiivien ikäjakauma (19-29 vuotta) tukee tätä havaintoa.

Haastattelemistani aktivisteista merkillepantavaa oli, että heistä jokainen (N=7) ilmoitti toimineensa kadunvaltaustoiminnan lisäksi muissakin kansalaisjärjestöissä ja -liikkeissä. Aineistoni perusteella näyttäisi siltä, että kadunvaltausten järjestäjiä yhdistää kolme asiaa: he ovat yhteiskunnallisesti tiedostavia, arvostavat musiikkia ja tanssimista ja he tuntevat toisensa/toisia järjestäjiä. Aineistoni mukaan toimintaan osallistumiseen kannustaa aikaisempi toimiminen yhteiskunnallisissa liikkeissä, erityisesti ”neljännen aallon” protestiliikkeissä, ihmissuhteet eli liikeaktiivien tunteminen sekä musiikkiharrastus. Kadunvaltaustoimintaan mukaantuloon näyttäisi siis vaikuttavan toimijoiden elämänhistorioidensa aikana kerryttämät sosiaaliset verkostot sekä toisaalta kansalaisaktivismi- ja konemusiikkikulttuureihin liittyvä kulttuurinen pääoma.

Taulukko 5. Haastattelemieni aktiivien (N=7) järjestötausta.

Ympäristöaktivismi	4
Eläinoikeusaktivismi	3
Globalisaatiokriittinen liikehdintä	3
Maailmankauppaliike ja reilu kauppa	3
Antinolla ry.	2
Puolue- tai kunnallispolitiikka	2
Muut (anarkismi, talonvaltaus, aseistakieltäyt.)	5

Haastattelemistani RTS-aktiiveista kolme kertoi toimineensa Maan Ystävissä (joiden lisäksi yksi mainitsi yleisemmän ympäristöaktivismin), kolme eläinoikeusliikkeessä (joista yksi mainitsi erikseen Oikeutta Eläimille -yhdistyksen), kolme globalisaatiokriittisessä liikehdinnässä (joista yksi mainitsi erikseen Ylikansalliset kuriin -ryhmän ja yksi Valkohaalarit), kolme maailmankauppaliikkeessä, kaksi reiluun kauppaan liittyvässä toiminnassa ja kaksi puoluepolitiikkaan liittyvissä (nuoriso)järjestöissä. Kaksi haastateltavaani kuului lisäksi lahtelaiseen Antinolla ry:seen, joka on haastateltavieni mukaan vapaamuotoinen alakulttuuriyhdistys:

Miksi sitä nyt kutsuttiin hienosti, alakulttuuriyhdistys. Elikkä porukka mihin voi tulla mukaan tehdäkseen kaikkee sellasta mikä itteä kiinnostaa, omaa taidetta tai omia juttuja ja ihan niinku kaikkee semmosta mihin ihmisillä on kiinnostusta. Jos joku ehottaa, että tehään tämmönen, no sit jos se on kivaa niin tehään vaan. (H6.)

Lisäksi yksittäisiä mainintoja saivat ihmisoikeusjärjestöt, talonvaltaustoiminta, aseistakieltäytyminen ja Aseistakieltäytyjäliitto, Ruokaa, ei aseita -kampanja, Rauhanpiippu, Critical Mass -polkupyörämielenosoitukset, Opiskelevat Anarkistit, kuokkavierasjuhlat, siirtolaisuuskysymyksiä käsittelevä No Border, verkkojulkaisu Megafoni (<http://megafoni.kulma.net>) sekä poliittiset kunnallisjärjestöt. RTS-toiminnassa mukana olleiden yhteiskunnallisten kiinnostuksenkohteiden voi siis sanoa olevan laaja-alaisia. Olemassaolleen liikevaiheen, yleisen aktivismin aallon voidaan nähdä olevan taustana RTS-aktivistien mukaantuloon. Kaksi haastateltavaa kuvaa RTS-liikkeeseen mukaantuloa näin:

Jos mä muistelen historiaa niin Suomessa ensimmäiset RTS-kadunvaltauksset oli -97. Ja mun näkemyksen mukaan se asettui sellaiseen liikevaiheeseen jossa oli syntynyt tällainen niin sanottu nuori kansalaisaktivismi, joka oli verkostoitunut ja joka liitti siihen samaan verkostoon aika paljon erilaisia teemoja. Ne vois jakaa jotenkin silleen että eläinoikeusaktivismi, radikaali ympäristöliike ja sitte jotkut anarkismiin liittyvät teemat. Vähän ehkä jotain muutakin, mutta pääasiassa nuo. Sitte -97 osittain jonkun Muutoksen Kevät -lehden vaikutuksen takia oli Helsingissä ensimmäinen RTS-tapahtuma. Ja nää osallistujat tuli tosta edellä mainitusta verkostosta aika paljon. Ja sit Maan Ystävät voi mainita kanssa vähän täsmällisemmin. (H1.)

No mä silloin 90-luvun puolivälissä aloin kiinnostuu tästä aktivistimeiningistä, kaikenlaisesta aseistakieltäytymisestä ja ympäristöaktivismista ja näin, Muutoksen Kevät -lehden myötä ja muiden tällasten juttujen, eläinoikeusliikkeen nousun myötä ja sitte Maan Ystävissäkin myös siinä kun se nyt oli siinä kans syntymässä silloin. (H3.)

Haastattelemani liikeaktiivit ovat yhteiskunnallisesti tiedostavia. Toiminta erilaisissa liikkeissä näyttäisi tarjoavan tarvittavat sosiaaliset verkostot toimintaan mukaan pääsemiseksi. Ensimmäiset kadunvaltauksset olivat Maan Ystävien organisoimia, joten järjestäjiä tuli sitä kautta, mutta myös myöhemmin valtausten järjestämisestä kiinnostuneita ihmisiä kerättiin yhdistysverkostojen avulla. Yhdistykset eivät kuitenkaan sinänsä näyttäydy tapahtumien järjestäjinä, vaan taustavaikuttajina ja resurssien antajina. Toinen toimintaan kannustanut verkosto ovat olleet konemusiikkiharrastajien piirit.

No on ne [järjestäjät] kyl ollu yksityishenkilöitä et ei oo ollu, mun mielestä ei voi sanoa, ei oo kyl ollu ikinä mun mielestä niinkun järjestöjä. Tai siis et jotkut sanoo, no tietysti siellä on tietynlaista taustavaikutusta aina joillakin järjestöillä, et mä niinku muistelisin että, no, Maan Yst-, no se ehkä liittyy siihen yleisempään aktivismin virtauksiin mitä siinä kullakin vuotena tai hetkenä vallitsee, missä sitä niinku aktiivista ihmisryhmää on. [...] Mut et on se aina kyl ollu yksittäisiä ihmisiä ja et kun on ollu, aika paljon erilaisia ihmisiä, et on ollu tällasta niinkun aktivistityyppiä, sit on ollu kaikenlaista muuta, niinkun just musatyyppiä ja muuta et, ja sit kaikkea, niinku sekä aktivisti- että musatyyppiä. [...] Mut et, se on tietysti vähän vaihdellu tietysti vuodesta toiseen, kun on sellasia aktivisteja jotka on myös niinku, tekee dj-hommia tai järjestää konemusabileitä ja näin niin, se on silleen sekottunu, et mitään yksiselitteistä linjaa mä en tekis että tää järjestetään musatyyppien ja aktivistien yhteistyönä, vaan et sellasta sekottumistakin on. (H3.)

Että, kylhän me aina ollaan tää Reclaim the Streets -ryhmä perustettu silleen, että siihen kerätään sen saman nimikkeen alle kaikki nää yhdistykset Lahdesta ketkä tulee mukaan. Mitäs siin on ollu... Ruokaa, ei aseita ja eläinsuojeluyhdistyksiä ja mitä kaikkee siin on ollu mukana. (H6.)

Lahden tapaus on hieman erikoinen, sillä lahtelaiset kadunvaltauksset on organisoitu rekisteröidyn yhdistyksen, Antinolla ry:n, puitteissa:

Antinolla ry:hän nää ensimmäiset bileet täällä järjesti, jotka niinku tavallaan aloitti tän kadunvaltaustoiminnan Lahdessa. (H6.)

[M]eil oli yhdistys ensin, meil oli jotain muuta pienimuotoista toimintaa, meil oli jotain tavaravaihtokirppareita ja jotain sellasta, et ylipäättänsä juteltiin maailmanparantamisesta keskenämme. [...] Ja sit jossain vaiheessa joku sai sen idean et pitäis järjestää Lahteenkin katubileet. (H7.)

Konttisen ja Peltokosken (2004, 76) mukaan neljännen protestiaallon toimijoiden suhtautuminen puoluepoliittiseen toimintaan oli kriittistä. Arto Lindholmin (2005a) mukaan tämä varauksellisuus alkoi lientyä 1990-luvun lopulla, globalisaatiokriittisen aallon noustessa. Haastateltavistani kaksi mainitsikin toimivansa puoluepoliittisissa järjestöissä, nuorisjärjestöissä tai kunnallispolitiikassa.

Olemassaolevien järjestöverkostojen lisäksi aktivistit käyttävät myös tietoverkkoja hyväkseen kerätessään toiminnasta kiinnostuneita ihmisiä:

Turussa on sellanen Turku-lista mikä on niinku ihan kaikenlaisten asioista kiinnostuneiden ihmisten, tiedostavien ihmisten niinku, et kutsutaan koolle niitä ihmisiä, et tänä vuonna, joku juttelee jonkun kans ja sit pistetään sinne ja levitetään sanaa ympäriinsä et kuka haluaa tulla kokouksiin ja järjestämään tätä ja sinne just tulee hyvin eri paikoista ihmisiä usein järjestämään ja se on mun mielestä hyvä. (H2.)

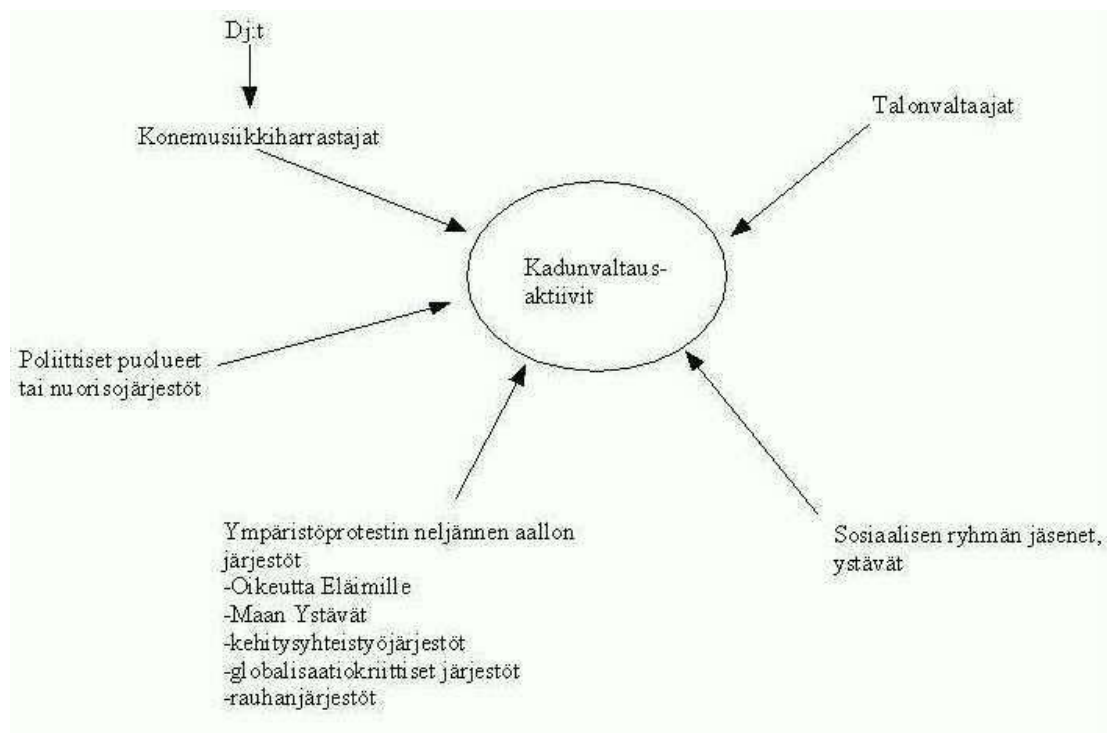
Liikkeeseen mukaan pääsy saattaa olla vaikeaa, jos toimijalla ei ole sosiaalista pääomaa, eli hän ei entuudestaan toimi järjestöverkostossa tai ei tunne kadunvaltausten järjestäjiä. Ongelma johtuu kadunvaltaustoiminnan laittomasta luonteesta; järjestäminen tapahtuu salassa, joten ryhmään voi olla vaikea päästä mukaan. Muutamit haastateltavani olivat aloittaneet olemalla ensin mukana juhlijoina katujuhlissa, tutustuneet ihmisiin ja sen

jälkeen tulleet mukaan täysipainoisina järjestäjinä:

Ja tota, en mä oikein osaa sanoa miten mä sinne ensimmäiseen kadunvaltaukseseen -97 sitte päädyin, siinähan mä en sitten muistaakseni millään tavalla osallistunut siihen järjestämiseen erityisesti et tota, et olin paikan päällä. Mut sitte, en oo varma olinks mä jotain julisteita liisteröimässä tai flajjereita jakamassa edes siinä ekassa. Mut varmaan tokassa olin jo niinkun, olin jo varmaan vähän niinku just tyyliin liisteröimässä ja näin. (H3.)

Itse asiassa on aika vaikee päästä mukaan koska jos ei tiedä ihmisiä jotka järjestää ja se vähän niinku leviää sitä että jotkut kaverit jotka tietää jonkun niin se tavallaan niinku sitä kautta verkostoituu, kaveripiirien kautta. Varsinaisesti ei ole mitenkään silleen että yritettäis rekrytoida ihmisiä tai mitään sellasta mihinkään RTS-liikkeeseen mukaan, vaan se on ihan vaan et tietty määrä ihmisiä, jotka on ehkä tottunu aikasemmin järjestämään, joka voi olla, josta voi muodostua joku RTS-porukka, niin kokoo taas voimansa haluamallaan tavalla ja tekee uudestaan jotain.[...] Mä tulin, mä olin ensimmäiset bileet missä mä olin just nää antikapitalistinen vappu Mayday 2000 -bileet, joissa mä olin itte ihan vaan mukana. Sen jälkeen vuonna 2001 mä olin ihan vaan juhlimassa, ottamassa osaa tapahtumaan. 2002 mä sit ensimmäistä kertaa näin ennen niitä bileitä menin mukaan järjestelyihin. Hirveesti en päässyt suunnittelemaan, jotain pikkusen autoin, vähän keräsin roskia lopussa ja tutustuin vähän porukkaan. Sitte seuraavina vuosina olin mukana enemmänkin suunnittelemassa. Ja tästä nyt viimesinä vuosina oon ollu käytännön järjestelyissä olennaisesti mukana. (H4.)

Aineistoni perusteella voidaan piirtää seuraava kaaviokuva järjestäjien taustoista, taustaverkostoista joiden kautta he ovat tulleet toimintaan mukaan:



Kaavio 2. Kadunvaltausten järjestäjien suhteet muihin verkostoihin.

Talonvaltaustoiminta on tässä kaavakuvassa erotettu kenties tarpeettomasti neljännen protestiaallon järjestöistä, mutta tutkimustietoa 1990- ja 2000-luvun talonvaltaustoiminnasta on hyvin vähän ja toiminnan asemoiminen protestiaaltoon on näin ollen ongelmallista.

Tämä kaavio antaa tyypitellyn kuvan kadunvaltausten järjestäjistä, ja haastateltavieni mukaan järjestämisessä on mukana myös ihmisiä, jotka eivät ole toimineet muissa järjestöissä:

Miun mielestä meil on kyl ollu toisaalta aika paljon sellastakin väkee etkä ei harrasta mitään semmost toimintaa muuten. Yllättävän paljon semmosii ihmisii jotka on sit tähän RTS-toimintaan lähteny mukaan vaikkei niit maailmanparantaminen sinänsä oo paljoo yleensä harrastuksen kiinnostanu. (H7.)

Miksi minun haastateltavikseni sitten on valikoitunut juuri yhteiskunnallisesti aktiivisia henkilöitä? Syy saattaa löytyä haastattelujeni hankkimistavasta; sain haastateltujen yhteystietoja toisilta haastateltavilta, joten haastateltavani ovat valikoituneet järjestäjien

yhteiskunnallisesti valveutuneemmasta osasta. Toisaalta järjestäjissä on haastateltavieni mukaan kaksi ryhmää; paljon vastuuta ottava ydinryhmä, joka pysyy usein järjestelyissä mukana useiden vuosien ajan, sekä vuosittain vaihtuva järjestäjäporukka, joka ei ole välttämättä yhtä sitoutunut toimintaan. Koska halusin haastatella nimenomaan sellaisia järjestäjiä jotka ovat olleet mukana jo useampia vuosia, valintani ovat osuneet juuri aktiivisimpaan ydinryhmään.

[E]li on tietty kiinteä ydinryhmä joka on polkaissut toiminnan käyntiin, ja huolehtii siitä että tapaamiset pidetään, missä ne pidetään, tekee pohjaesityksiä, tämäntyyppistä. Usein nämä henkilöt ovat sellaisia henkilöitä joilla on kokemusta, joko aiempien tapahtumien järjestämisestä tai sitten muunlaisesta kansalaistoimintaorganisoitumisesta. Heidän lisäksi sitten usein paikalle tulee joko kutsuttuina tai spontaanisti henkilöitä suunnittelemaan. Vaihtuvuus on oman kokemukseni mukaan, jos vaikkapa kahtena peräkkäisenä vuotena järjestetään kadunvaltaus samassa kaupungissa, henkilöiden vaihtelevuus on ehkä 40-50%. Eli tietty ryhmä pysyy mutta sitten tietty ryhmä tulee ja menee. (H5.)

Tavallaan on ollu aika pieni se aktiivisin porukka kuka on ollu mukana, et on ollu ihan hirveesti ihmisiä mukana kun joku on ensin laittanu sen homman pyörimään. [...] Kyl jos joku jaksais ottaa sen päävastuun koko hommasta niin ni kyl sit ois puol kaupunkii innostuis vähän auttamaan. (H7.)

On kuitenkin mielenkiintoista kysyä, miksi toimijat sitten ovat tulleet mukaan juuri kadunvaltausliikkeeseen ja mikä saa aktiivisimman ydinjoukon pysymään valtausten järjestäjinä useiden vuosien ajan. Seuraavaksi tarkastelen haastatteluaineistoni perusteella toimijoita motivoivia tekijöitä toimintaan mukaantulossa ja toiminnan jatkamisessa. Toiminnan omintakeinen muoto, kadulla järjestettävät konemusiikkijuhlat, näyttävät olevan tärkeä osatekijä toimintaan osallistumisessa:

Et tota, mut sit mä oon, no siitä, sitä kautta vaan että se musapuoli ja musakiinnostus on ollut siinä sivussa, no okei, kyl toi niinku tanssiminen on aina kiinnostanut ja toi, et tota se on ollu siinä tietysti yks vaikuttava tekijä et oon tykänny noista tapahtumista. Mut sitte myöhemmin, ehkä vuodesta 2000 ja siitä eteenpäin oon itekin ollu järkkäämässä jotain konemusabileitä ja tälläsii, jotain klubeja[.] (H3.)

Mä olin ite, mä olin ihan että bileissä ja sit mä kuulin yheltä tyypiltä et joku oli ollu joskus mukana järjestämässä ja mä kysyin siltä ja mua kiinnosti itte silloin tulla mukaan järjestämään, koska vaikutti mun mielestä hyvältä idealta, oli kiva yhdistää musiikkia ja poliittista sanomaa, ehkä tietynlaista, siin vaiheessa kun mä tulin mukaan niin se tuntu tietynlaiselta semmoselta vaihtoehtokulttuurilta tai sellaselta, johon oli ehkä helppo niinku päästä mukaan. (H4.)

Liikeaktivisteilla näyttäisi olevan kaksi tärkeää liikkeessä toimimiseen kannustavaa ominaisuutta: kiinnostus yhteiskunnallista aktiivisuutta ja toisaalta kiinnostus (elektronista) musiikkia ja tanssimista kohtaan. Liikkeen rantautuessa Suomeen nämä kaksi elementtiä kohtasivat haastateltavani mukaan seuraavasti:

Et varmaan se liittyy tähän, osittain varmaan tähän internetin käytön lisääntymiseen ja toisaalta mitä mä oon ymmärtäny et silloin Helsingissä näis eläinoikeusporukoissa, tää nyt on aika mutua mut et tota, eläinoikeusporukoissa oli just sellanen joku brittiläinen, joku tällänen dj-tyyppi, niinkun aktivisti-dj tai tällänen, nii ehkä siitä tuli sitten idea. Ja sitte varmaan niinku eläinoikeusaktivisteilla oli siihen aikaan varmaan, niinku seurasivat tai, ja sit nää Muutoksen Kevät -lehti ja muut tälläset niin, et seurasivat ulkomailla tapahtuvaa aktivismia ja varmaan ehkä sitten myös saattais siihen liittyä että täällä Englannissa tällänen helvetin hauska, mukava, positiivinen tapa vaikuttaa, ni se herätti kiinnostuksen Suomessakin ja sitä alettiin järjestää. (H3.)

Kuten äskeisestäkin lainauksesta käy ilmi, myös toiminnan positiivinen henki, karnevalismi ja iloisuus motivoivat toimijoita:

Mut et, no, ilon kautta, se on varmaan ollu ainakin meil täällä Lahessa tosi sellai tärke juttu et ei tääl oo hirveesti ketään varmaan kiinnostais lähtee pelkästään vaan osottamaan mieltään jos ei siihen liittyis jotain hauskanpitoa samalla että. (H7.)

Kadunvaltaukset näyttäytyvätkin aineistoni mukaan kokemuksina, joilta haetaan mielekkyyttä ja positiivisuutta poliittisen vaikuttamisen lisäksi. Kadunvaltausliike ei näyttäydy identiteetti liikkeenä, joka loisi toimijoille yhtenäistä ja jatkuvaa yhteenkuuluvuuden tunnetta. Sen sijaan toiminta liikkeessä koettiin henkilökohtaisella tavalla kasvattavana, opettavaisena ja myönteisiä kokemuksia tarjoavana asiana.

Haastateltavistani kuusi nimesi toiminnan heille henkilökohtaisesti tärkeäksi asiaksi, yksi puolestaan oli toista mieltä:

No nää jutut sijoittuu aika monen vuoden ajalle ja niitä on ollu yhden käden sormilla laskettava määrä, ja sitten jos jokaiseen aktiivista osallistumista korkeintaan kuukausi, ois vähän liioittelua sanoa et se olis niinkun älyttömän tärkeitä. Mut se on niinkun yks prosessi josta on voinut yhteiskunnallisesti tai yhteiskunnallisen toiminnan kannalta oppia jotain. (H1.)

Toiminnan merkityksellisyys näyttäytyikin toimijoille henkilökohtaisten kokemusten kautta:

Siitä on saanut paljon hyviä kokemuksia, se on opettanut hyvin paljon. Siitä on oppinut organisointikykyä sekä tietenkin sosiaalisia taitoja että sitten sellaista tietynlaista tärkeää kokemusta siitä miten tällaiset rauhanomaiset kansalaistottelemattomuustempaukset tulee järjestää, mistä voi oppia, miten niitä voi kehittää, ja on se myös toiminut sellaisena tietynlaisena ideologisen kipinän antajana [...] sillä tavalla että kun huomaa että asioita voi tehdä tietyllä tavalla niin se avaa tiettyjä ajatusketjuja jotka sitten taas johtavat uusiin ideoihin ja sitten sitä kautta kehittyä toimijana ja tiedostavana kansalaisena. (H5.)

Monel taval tietty se et kokee vaikuttavansa, mut ihan henkilökohtaisesti niin onhan siin ollu niin paljon tekemistä ja kaikkii sosiaalisii kontakteja ja niinku ihan et on oppinukki paljon asioita kun isoa tapahtumaa järjestää niin ni on semmonen tavallaan ollut tärkeitä ja antosaa. (H7.)

Henkilökohtaisten kokemusten kautta määrittäminen saattaa tarkoittaa myös, että toiminnan mielekkyyttä reflektoidaan vuodesta toiseen uudelleen Lappalaisen nimeämässä poliittisen arvioinnin prosessissa:

Viimesenä, tänä neljänä kertana missä mä oon ollu mukana niin mä oon tuntenu sen tärkeeks asiaks mutta nyt sit tänä vuonna ei enää tuntunut niin tärkeeltä. [...] Koska mun mielestä se tapahtuma ei vastaa sellasta niinku niin suuren vaivan näkemisen arvosta, et se ei ollu mun mielestä suunniteltu niin hyvin tai ne ihmiset joiden [kanssa] mä tein sitä tapahtumaa tänä vuonna, sen verran mitä mä jouduin tekeen, niin se ei sillä tavalla onnistunut et en mä usko et se ois niinku miellyttävää tehdä sitä. [...] Ainaki silloin kun mä oon ollu järjestämässä niillä ensimmäisillä kerroilla niin musta tuntu et se on ollu hyvä poliittisen vaikuttamisen tapa. Nyt mä oon miettiny sitä

asiaa uudelleen, ei sillä tavalla että mä oisin päätenyt mihinkään lopputulokseen mut mä oon ihan vaan jääny miettimään sitä ehkä senkin kautta että tänä vuonna ne järjestelyt ei onnistunut vastaavalla tavalla mitä viime vuonna onnistunu, niin mulle ei jääny sillä tavalla hyvä maku, se on ehkä antanu niinku uudelleen niinku, ihan ehkä hyvä juttu ehkä antaa uudelleen, uudelleen sysäyksen mieltä sitä ihan uudelleen, lähteä vähän niinku puhtaalta pöydältä kattoo sitä et minkälainen tavallaan niinku poliittinen keino se on, tai ne poliittiset teemat mitä se ajaa. (H4.)

Henkilökohtaisten kokemusten lisäksi kadunvaltaustoiminta näyttäytyy toimijoille tärkeänä sen sosiaalisen ulottuvuuden vuoksi. Toiminnan sosiaalinen ulottuvuus, eli ihmisten kohtaaminen ja uusien sosiaalisten kontaktien hankkiminen, paitsi järjestäjien kesken, myös kadunvaltauksen osallistuvien ihmisten kesken, mainittiin useita kertoja tärkeäksi toimintaan motivoivaksi tekijäksi. Kadunvaltauksset nähtiin myös hyvänä tapana tutustuttaa uusia ihmisiä poliittiseen toimintaan; kadunvaltaus nähtiin juuri positiivisuutensa vuoksi hyvänä poliittisen vaikuttamisen tapana, keinona tuoda yhteiskunnallisia kysymyksiä esille positiivisessa hengessä ja innostaa uusia ihmisiä mukaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen:

Niin se oli semmonen että okei tässä on ne kaikki ihmiset, ja ne voi tavata siellä kadulla, ja tulee uusia ihmisiä, tutustuu niihin järjestöihin ja ne löytää niinku et antaa mahdollisuuksia ihmisille löytää sellasen ihan erilaisen ajattelutavan mihin ne on tottunu. Niin sen on kokenu tärkeeks. Ja semmonen tietynlainen semmosen niinku konkreettisen jäljen jättäminen. Et tietää että on ollu mukana sellasessa missä niinku paljon ihmisiä mukana ja siitä on jääny aina jotain jälkiä. (H2.)

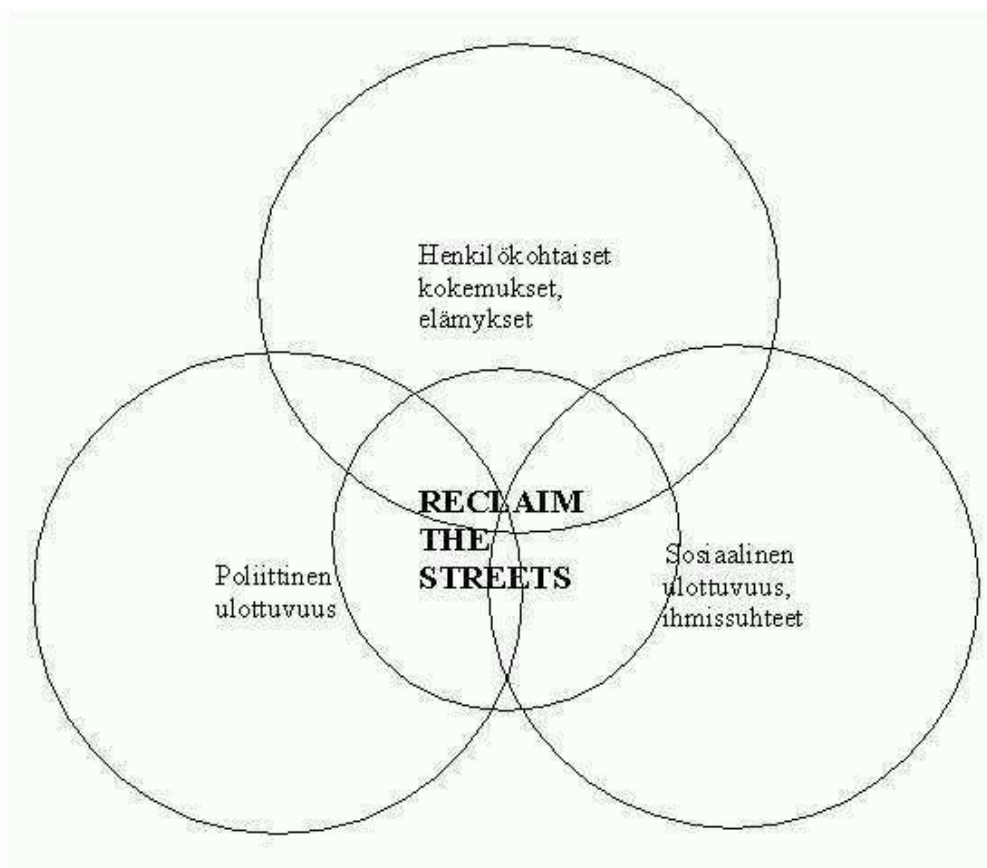
[K]u tää on kuitenkin sen verran niinkun tunnettu tapahtuma ja hyvämaineinen ja tällänen niinkun brändi niin sanotusti, että tota, se on aika helppo tapa, tai kohtuullisen helppo tapa tavoittaa ihmisiä ja luoda tällästä niinku poliittista toimintaa tai jollain tavalla katalysoida sitä poliittista toimintaa tai tälleen. (H3.)

2003 päätimme hetken mielijohteesta organisoida tällaisen tapahtuman ja inspiraatio siihen syntyi oikeastaan yhteiskunnallisen tiedostamisen kautta, ja sitä kautta että tällaiselle tapahtumalle a) olisi tilausta b) sillä olisi hyödyllisiä vaikutuksia ja c) se voisi aktivoida ihmisiä toimimaan yhteiskunnallisesti, toimia ikäänkuin matalan kynnyksen osallistumiskeinona sellaisille ihmisille joita kiinnostaa yhteiskunnallinen vaikuttaminen mutta jotka eivät kuitenkaan halua vaikuttaa

yhteiskuntajärjestelmän sisällä. (H5.)

No kyl siin varmaan osittain oli just se että niil katubileillä ehkä saatais ihmisiä niinku Lahes muutenki aktivoitumaan kaikenmaailman maailmanparannusmeininkiin. Et se ois jotain ainakin mikä näkyis ja kuuluis ja mil saatais ehkä ihmisiä aktivoitumaan sit muutenkin. Mut kyl miul ainaki se on niinku se, sosiaalinen hyvinvointi, sellai mikä niinku kiehtoo. [...] No jos niis kadunvaltausbileissä on niinku tosi tärkee teema tietty se ilmastonmuutoksen estäminen ja yksityisautoilun vähentäminen ja muuta, niin kyl miulle henkilökohtasesti on ehkä kuitenkin tärkeempää se, kävelykadustakin se puoli että, et se ois sellanen paikka mis ihmiset vois kohdata ja niis bileissä vois ihmiset kohdata ja vaihtaa ajatuksii. (H7.)

Kadunvaltaustoimintaan motivoivia tekijöitä voidaan kuvata tällä kaaviokuvalla:



Kaavio 3. Kadunvaltauksen motivoivat tekijät

Päällekkäiset ympyrät kuvaavat sitä prosessia, jossa eri tekijät kietoutuvat toisiinsa toimintaa motivoivina tekijöinä. Kadunvaltausprotestiin osallistumisessa mielenkiintoinen ulottuvuus on toiminnan kokemuksellisuuden korostuminen. Toimintaan kannustaa poliittisen sisällön lisäksi itsensä toteuttamisen, tanssimisen, ihmisten kohtaamisen ja hauskanpidon elementti. Tämä voidaan nähdä maffesolilaisena ”uusheimolaisuutena”, toiminnan esteettisen ja orgastisen nautinnollisuuden korostumisena postmodernissa tyyliässä (Maffesoli 1995).

Nää on niin jotenkin positiivisia tapahtumia ja se tosiaan se et niinku, siin yhdistyy se, yhdistyy se niinku sellanen poliittinen sanoma ja se et se, ja sit toisaalta se myös se niinkun musiikki ja tanssiminen on aina kiinnostanut, ja ne hyvät bileet ja sellaset niinkun koko päivän kestävätkä ulkona tapahtuvat bileet on aina ollut siistit, on ollu hauska tanssii koko päivän. (H3.)

8.6 Yhteydet ja erot

8.6.1 RTS ja suomalaisen protestin pitkä linja

Reclaim the Streets –liikkeestä löytyy monia yhteneväisyyksiä ja eroja verrattuna suomalaisen kansalaisprotestin perinteeseen. Mielenkiintoisimmat yhteneväisyydet liikkeen toiminnassa löytyvät liikkeen rauhanomaisista ja kompromissihaluisista toimintatavoista. Kadunvaltaajat rikkovat julkiselle katutilalle tuotettua sosiaalista merkitystä asettamalla omat ruumiinsa autoja vastaan, ja tanssimalla siinä tilassa, joka on varattu moottoriajoneuvojen liikkumiselle paikasta toiseen. On kuitenkin mielenkiintoista, että tämä karnevalistinen kadun merkityksen rajoilleen vieminen toteutetaan hetkellisenä projektina, jonka jälkeen palataan takaisin yhteiskunnan sovittujen pelisääntöjen noudattamiseen. Kadunvaltausprotestissa tästä kertoo vallattujen katujen pikkutarkka siivoaminen valtauksen jälkeen.

Kuten Olli Tammilehto (1989) kirjoittaa Kansalaistoiminnan oppaassaan, tämä ilmiö voi selittyä kansalaistottelemattomuuden luonteen avulla. Kadunvaltaajat eivät yritä asettua

yhteiskunnan ulkopuolelle, vaan kohdistavat vaatimuksensa yhteiskunnan sisälle, haluten muuttaa olemassa olevaa järjestystä. Yhteiskunnasta ei kuitenkaan haluta sanoutua irti, ja sen vuoksi valtauksen päätyttyä vallatut tilat jätetään samanlaiseen kuntoon kuin missä ne olivat valtauksen alkaessa. Anne Erosen (1991) mukaan sama ilmiö toteutui myös Suomen 1980-luvun talonvaltaustoiminnassa; vallatut talot pyrittiin siivoamaan valtauksen jälkeen, ja jättämään jopa parempaan kuntoon kuin ennen valtausta.

Kompromissihaluisuus ja protestin kohdistaminen yhteiskunnallisia toimijoita, kuten valtiota vastaan, sopii hyvin suomalaiseen protestiperinteeseen. Sen sijaan toiminnan projektinomaisuus, toimijoiden löyhä sitoutuminen kadunvaltaustoimintaan, toimijoiden vaihtuvuus ja toiminnan symbolisen aspektin korostaminen sopivat suomalaista yhdistysperustaista toiminnan perinnettä paremmin ”uudenlaisiin” toiminnan muotoihin. Meluccin (1985) teesin mukaan uudenlaiset protestin muodot liittyvät yhä enenevässä määrin toiminnan symboliseen ja kulttuuriseen ulottuvuuteen.

Kaikkein mielenkiintoisimmalla tavalla RTS-liike on uudistanut suomalaista protestiperinnettä kuitenkin toiminnan karnevalistisella luonteella. Suomalaisesta protestiperinteestä on puuttunut karnevalistinen ilonpito ja juhlan tuntu. RTS-liike taas nimenomaan määrittänyt katujuhlien, Street Party –protestivaalien kautta. Kadunvaltausprotestiin on integroitu 1980-luvulla syntyneen rave-kulttuurin ekstaattinen elämyshakuisuus. Pauliina Seppälän (2001) mukaan rave on itse oma päämääränsä, postmoderni kokemus ilman välinearvoa ja merkitystä. Kadunvaltausjuhlassa raveen on tuotu mukaan poliittinen sanoma.

8.6.2 RTS ja ympäristöprotestin neljäs aalto

Kadunvaltausliikkeellä on selviä yhteyksiä ympäristöprotestin neljänteen aaltoon. Haastateltavieni mukaan RTS-liike syntyi Suomessa olemassaolleen protestiliikehännän piirissä. Tärkeinä kokoavina voimana toimivat eläinoikeusliike, Maan Ystävät -ympäristöjärjestö sekä Muutoksen Kevät -lehti. Nämä toimijat sopivat hyvin Konttisen ja

Peltokosken (2004) antamaan kuvaan ympäristöprotestin neljännestä aallosta. Heidän mukaansa aallon keskeisin yksittäinen mielenkiinnon kohde olivat eläinten oikeudet. Lähes puolet heidän haastattelemistaan aktivisteista toimi eläinoikeusliikkeessä. Sama ilmiö näkyy minun pienessä haastateltavien joukossani, seitsemästä toimijasta kolme ilmoitti toimineensa eläinoikeusliikkeessä. Lisäksi kaikissa havainnoimissani kadunvaltaustapahtumissa oli nimenomaan Oikeutta Eläimille -eläinoikeusjärjestön infopöytä, mitä ei voida pitää sattumana. Konttisen ja Peltokosken (emt.) mukaan toinen tärkeä neljännen aallon aktivisteja yhdistänyt toimintakehys oli yleinen ympäristöaktivismi. Heidän mukaansa eläinoikeusliike oli aallon toimijoiden keskeisin yksittäinen toiminta-alue, mutta osallistuminen yleiseen ympäristöaktivismiin oli jopa eläinoikeusaktivismia suositumpaa. Oma pieni otokseni tukee tätä oletusta, sillä haastattelemistani aktiiveista neljä ilmoitti toimineensa ympäristöliikkeessä; kolme mainitsi nimeltä ympäristöjärjestön Maan Ystävät. Konttinen ja Peltokoski pitävätkin Maan Ystäviä uuden ympäristöprotestin yleisjärjestönä, joka yhdisti eri ryhmiä ja teemoja. (Konttinen & Peltokoski emt., 68—75.)



Kuva 8. Oikeutta Eläimille -yhdistyksen infopöytä vallatulla kadulla. Jyväskylä 19.8.2006.

Yhdistykset näyttävät haastateltavien puheessa taustaverkostona, resurssien antajina:

Et niissä ensimmäisissä kadunvaltauksissahan Maan Ystävät oli mun mielestä silleen niinku näkyvästi mukana ja näin. [...] Maan Ystävät oli silloin alkuvuosina siinä taustalla mut et tota, mut mut, niin no, ei se mikään salaisuus et no, joskus, no sit on tänä vuonna ainaskin tää Mayday-tapahtuma Helsingissä, niin siinä oli aika tällästä niinkun helsinkiläistä anarkistiskeneä ja tota sit myös tällästä niinku autonomiosastoo, jotka sittemmin on keskittyny tähän talonvaltauspuoleen. Ja tota, no sit on, okei no sit on ollu aina niinku mukana ihmisii niinku jostain järjestöistä tyyliin Oikeutta Eläimille, Aseistakieltäytyjäliitto, ja tota, tällasia niinku aktivistijärjestöjä, joiden, näiden ihmisten mukana on sit saatu joitakin resursseja, aina et jotakin niinku, jotain teltoja mitä on käytetty dj-pöydillä ja jotain tällästä rekvisiittaa, jotain niinku pakettiauton vuokrausjuttuja käytetty, jotain niinku just joidenkin yliopistojärjestöjen, kun Helsingissä yliopistojärjestöt saa halvalla pakettiauton vuokran, niin sit on niitä, niitä järjestöjen, tätä pakettiautoresurssia käytetty hyväksi. (H3.)

Konttisen ja Peltokosken (emt., 122) mukaan verkostot ovat liikkeiden rakennusaineita, ja ne tarjoavat toimijoille monenlaisia resurssivarantoja. Heidän mukaansa ympäristöprotestin neljännelle aallolle on tyypillistä projektityyppisen toiminnan laaja kirjo, ja kampanjoiden nopeampoinen syttyminen ja hiipuminen, ”sykkivä” liikehdintä (emt., 131).

Kadunvaltausaktivismi näyttää aineistoni mukaan juuri tällaisena projektiluontoisena toimintana, jossa resurssit kootaan olemassaolevista järjestöverkostoista uudestaan aina uuden tempauksen suunnittelun alkaessa:

Usein se tapahtuu lähinnä täsmähaarukoinnilla että järjestäjät katsovat ketkä voisivat olla potentiaalisia yhteistyöhenkilöitä tai tahoja, näihin otetaan yhteyttä, pidetään yleensä muutama suunnittelukokous. [...] Ja tämä suunnittelu on myös osittain sitten sitä että pitää löytää ne resurssit, pakettiauto, äänentoistolaitteet, mahdolliset liveyhtyeet esimerkiks mitä on, tämäntyyppistä. (H5.)

Arto Lindholm (2005a) näkee vuosien 1993—1997 eläinoikeusaktiivisuuden aallon ja vuosien 1999—2002 globalisaatiokriittisen aallon osittain erillisinä ilmiöinä. Hänen mukaansa aktiivisuudessa oli hajaantumisen tai hiljaiselon kausi eläinoikeusliikkeen vaimentaneiden ns. Orimattilan laukausten jälkeen vuonna 1997. (Lindholm emt., 228—229.) Minun tutkimustulokseni ovat kuitenkin ristiriidassa tämän ajatuksen kanssa. Kadunvaltausliike

syntyi Suomessa nimenomaan vuonna 1997, ja liikkeen kohdalla ei voida puhua hajaannuksesta ennen vuoden 2000 jälkeistä pirstaloitumisen ja teemojen eriytymisen aikaa. Vuosina 1997—1999 suomalainen kadunvaltausliike eli omaa huippukauttaan; tapahtumia järjestettiin aktiivisesti joka vuosi ja miltei jokaisessa kadunvaltauksessa (säiden salliessa) rikottiin edellisen tapahtuman osallistujaennätys. Yleisömäärältään suurimpaan kadunvaltaukseseen Helsingissä 25.7.1998 osallistui aktivistin arvion mukaan jopa 2000-4000 ihmistä. Kadunvaltauksiin järjestettiin 90-luvun lopulla bussikuljetuksia muista kaupungeista, ja tapahtumia myös koordinoitiin eri kaupunkien järjestäjien kesken vuosina 1998—2002 järjestetyillä ekoanarkistisilla Mustavihreillä päivillä, joilla pidettiin vuosina 2000, 2001 ja 2002 työryhmä kadunvaltaamisesta (Oinaala 2002b; haastattelu 12.6.2005). RTS-liikkeen kohdalla ei siis voida puhua protestiaaltojen välisestä latentista vaiheesta. Kadunvaltausliikkeen jatkuva suosio sekä ympäristö-, että globalisaatiokriittisen protestiaallon keskuudessa korostaa näiden kahden perättäisen aallon välisiä kytkentöjä ja jatkuvuutta, kuten Esa Konttinen (2006) painottaa.

Arto Lindholm (2005b) kytkee Reclaim the Streets -liikkeen väitöskirjassaan tutkimaansa globalisaatiokriittiseen protestiaaltoon. Lindholm käyttää liikkeestä Street Party -nimeä, ja luokittelee sen katutason projekteihin kuuluvaksi epäformaaliksi ryhmittymäksi. Hän lukee samaan kategoriaan mm. Ruokaa, ei aseita -ryhmän, anarkistiryhmittymät ja Maan Ystävät. Street Partyjen osanottajien keskiarvoikä on Lindholmin mukaan 24 vuotta, ja heistä on miehiä 49%. Nämä verkkokyselyn perusteella tehdyt havainnot tukevat omia empiirisiä havaintojani kadunvaltaajista. Sen sijaan Lindholmin teesi globalisaatiokriittisen protestiaallon hiipumisesta vuoden 2001 jälkeen on ristiriidassa omien tutkimustulosteni kanssa. Kadunvaltauksia on järjestetty itse asiassa eniten juuri vuoden 2001 jälkeen, tapahtumien kokonaismäärän ollessa 6—7 kadunvaltaustapahtumaa vuodessa. Ainoa notkahdus kadunvaltausten määrässä tapahtui vuonna 2003, jolloin katu vallattiin vain kolme kertaa. Tämä poikkeama yleisestä aktivismin aaltoilusta voidaan selittää kadunvaltausliikkeen erityisasemalla ympäristöprotestin neljännen aallon ja globalisaatiokriittisen protestiaallon sisällä. Vaikka kadunvaltausliike liittyykin erottamattomasti useilta osiltaan yleisempään protestiliikehdintään, toiminnan omintakeisuus houkuttelee tapahtumien järjestäjiksi myös järjestökentän ulkopuolisia

toimijoita, kuten konemusiikkiharrastajia ja näiden sosiaaliseen verkostoon kuuluvia tuttavina. (Lindholm 2005b, 80; 168—172.)

8.6.3 RTS ulkomailla ja Suomessa

Kadunvaltauksset ovat Suomessa olleet ulkomaisia pienempiä. Tämä selittyy maamme väkiluvun pienuudella. Katujuhlat ovat olleet Suomessa myös rauhanomaisempia ja väkivallattomampia kuin Englannissa ja naapurimaassamme Ruotsissa. Ulkomaiset kadunvaltauksset ovat kohdanneet rajua poliisin vastarintaa. Tapahtumissa on pidätetty ihmisiä, ja valtaajat ovat joutuneet kokemaan jopa poliisin väkivaltaa. Esimerkiksi Lontoossa 18.6.1999 järjestetyssä kadunvaltauksessa sairaalaan joutui noin 50 henkilöä, joista lähes kaikki olivat suomalaisen aktivistin kertomuksen mukaan poliisin pamputtamia (Rauhamäki 1999). Englannin lisäksi poliisin otteet kadunvaltaajia kohtaan ovat olleet kovia myös Irlannissa, Ruotsissa ja Tsekeissä (Prahan Global Street Party 1998; Poliisi nuiji katujuhlijointa Tukholmassa 2000; Kadunvaltausjuhlat Dublinissa 2002). Poliisin ulkomailla omaksuma toimintalinja eroaa merkittävästi suomalaisen poliisin sallivasta asenteesta. Suomalainen aktivisti onkin kommentoinut suomalaisen poliisin "olevan vientikelpoinen" (Global Street Party 16 May 1998).

Toisaalta myös ulkomaiset aktivistit ovat käyttäytyneet suomalaisesta näkökulmasta negatiivisesti. Englannissa asunut suomalainen aktivisti kuvasi Lontoon kadunvaltausta 18.6.1999:

Tapahtuma piti sisällään valitettavan paljon myös negatiivisia piirteitä. Osa ihmisistä ei tuntunut tajuavan lainkaan, mikä on jutun juoni. Joidenkin yksityisten ihmisten kimppuun hyökättiin, jos näiden ulkonäkö ei miellyttänyt kalliin puvun tms. takia. Kommentti erään päälle hyökänneen suusta oli ollut: 'Me vain haluamme juhlia!' Kahvila, joka oli muonittanut osaa mielenosoittajista pitkin päivää joutui ilman suurempaa syytä mellakoinnin kohteeksi. [...] Yksityisautoja rikottiin sankoin joukoin [...] Usea paikalla ollut kertoi, ettei pelännyt vain poliisia, vaan myös joitain mielenosoittajia. (Rauhamäki 1999.)

Kertomus eroaa selvästi suomalaisesta rauhanomaisesta kadunvaltaustraditiosta.

Haastateltavani suhtautuivat sekä omaisuuden että ihmisten vahingoittamiseen kriittisesti. Omaisuuden vahingoittaminen saatettiin hyväksyä perustelluissa tapauksissa, mutta yleisasenne omaisuusvahinkoja kohtaan oli kielteinen. Ihmisten vahingoittamiseen haastateltavani suhtautuivat kielteisesti. Nämä havainnot sopivat Konttisen ja Peltokosken teesiin, jonka mukaan neljännen aallon aktivistit siirsivät sallitun suoran toiminnan rajan kansalaistottelemattomuudesta omaisuuden vahingoittamisen alueelle, mutta uusi rajalinja vedettiin ihmisten ja eläinten fyysisen loukkaamattomuuden eteen (2004, 139; 143; 172). Omaisuusvahinkojen syntyminen koettiin kuitenkin ongelmalliseksi kadunvaltausten yhteydessä:

No Reclaim the Streets -liike on ollut periaatteessa hirveen rauhanomainen liike, tai kaikki ne Reclaim the Streets -tapahtumat ja Street Partyt ja tällaiset on ollut niinku yksityisomaisuutta sinänsä kunnioittavaa, ei ainakaan niinku rikkomaan päin mut ehkä jonkun verran on jossain tilanteessa piirrelty seiniin ehkä jotain tai jotain, jotkut osanottajat on tehneet jonkun spraymaalilla jonkun graffitimaalauksen, mut periaatteessa se on ollut sellasta positiivisluontosta ja ei varsinaisesti mitään naarmuttamista tai tuhoamista tai mitään mun mielestä töhertelyä. Ehkä enemmänkin nimenomaan sen oman jutun tuomista, eikä niinkään sellasta, silloin se tavallaan hyökkäis tai, että se olis sellanen aggressiivinen esiintyminen. [...] Mun mielestä se aina on, kyllä se niinku periaatteessa tuo huonot fiilikset siihen toimintaan, se varmasti karkottaa monia ihmisiä ja ei välttämättä tee hyvää sen tapahtuman kululle ylipäätään, se provosoi ehkä virkavaltaa, aiheuttaa sellasta turhaa, turhia konflikteja. (H4.)

Suomalaiset kadunvaltaukset on pyritty pitämään hengeltään positiivisina tapahtumina, ja tapahtuman järjestäminen pyritään mahdollistamaan myös seuraavana vuonna. Kadut siivotaan huolellisesti tapahtuman jälkeen, eikä pysyviä merkkejä tapahtumasta haluta juurikaan jättää. Kadunvaltaajien rooli yhteiskuntaan integroituneina toimijoina korostuu; kadunvaltaus on vain tilapäinen poikkeama vallitsevasta järjestyksestä. Suhteet virkavaltaan ovat pysyneet hyvinä toiminnan kompromissihakuisuuden ja rauhanomaisuuden vuoksi. Nämä piirteet osuvat mielenkiintoisella tavalla yksiin suomalaisten mielenosoitusten riskittömimpään vaihtoehtoon suuntautumisen perinteen kanssa (Siisiäinen 1998, 223).

8.6.4 RTS ja talonvaltaus

Kadunvaltaustoiminnasta löytyy selviä yhteyksiä myös talonvaltausliikkeeseen. Molemmissa aktivismin muodoissa on kyse kansalaistottelemattomuudesta ja tilojen haltuunotosta. Yksi haastattemistani aktivisteista kertoi olleensa mukana talonvaltaustoiminnassa. Useiden kadunvaltausten jälkeen on järjestetty talonvaltaus. Esimerkiksi Helsingin kadunvaltauksen 5.6.2005 jälkeen osa valtaajista siirtyi Kaisaniemessä vallattuun asuintaloon, Omegaksi nimettyyn sosiaalikeskukseen, jatkamaan konemusiikkijuhlia. Lahdessa ihmisjoukko valtasi talon eräiden katujuhlien päätteeksi Reclaim the Streets -nimekkeen alla. Haastateltavieni mukaan valtaajat tulivat monesta eri ryhmittymästä, ja Reclaim the Streets -nimeä käytettiin kokoavana kehyksenä myös talonvaltaustoiminnassa (haastattelu 13.3.2006).

Kuten talonvaltauksissa, myös kadunvaltauksissa yhdistyvät toiminnan symbolinen ja konkreettinen taso. Talonvaltauksissa on usein ollut motiivina konkreettinen asunnottomien tilanteen parantaminen, mutta myös omaehtoisen, vaihtoehtoisen kulttuurin luominen vallattuihin tiloihin. Myös kadunvaltauksissa yhdistyvät nämä kaksi elementtiä; ympäristöä vahingoittavaa yksityisautoilua pyritään häiritsemään konkreettisella tavalla katkaisemalla kaupungin autoteitä, ja samalla tuotetaan tähän tilaan omaa kaupunkikulttuuria. Myös monissa suomalaisissa talojen ja toimitilojen valtauksissa oli mukana karnevalistisia elementtejä. Valtauksissa, kuten vuoden 1979 Lepakon valtauksessa, oli usein taustavaikuttajina elävän musiikin yhdistyksiä. Vuonna 1985 Vantaan Tikkurilassa vallattiin entinen vernissatehdas rock-tapahtuman lomassa. Musiikki ja musiikkipiirit olivat siis jo tuolloin mukana kansalaistoiminnassa. RTS-liikehdintä eroaa tuolloisesta rock-piirien liikehdinnästä kuitenkin kahdella tavalla. Toisaalta RTS-toiminnassa tärkeällä sijalla on ollut nimenomaan 1980-luvun lopulla syntynyt konemusiikki- ja ravekulttuuri, ja toisaalta musiikki ja tanssiminen on itsessään nostettu protestia määrittäväksi tekijäksi. (Eronen 1991.)

Kadunvaltaukset ja talonvaltaukset liittyvät Suomessa yhteen myös toiminnan rauhanomaisuuden vuoksi. Vallatut talot on pyritty siivoamaan valtauksen jälkeen; myös

vallatut kadut siivotaan huolellisesti valtauksen päättyessä. Anne Erosen (emt.) mukaan talojen siivoaminen liittyy talonvaltaajien asemaan yhteiskunnan jäsenenä, ei yhteiskunnan ulkopuolisina toimijoina. Samaa voidaan argumentoida myös suhteessa kadunvaltauksiin. Myös kadunvaltauksset on järjestetty viikonloppuisin ja muina vapaapäivinä, mikä kertoo valtaajien asemasta yhteiskunnan (mahdollisesti työssäkäyvinä tai opiskelevina) jäsenenä. Myös katujen siivoaminen tapahtuman loppuessa liittyy kadunvaltauksen luonteeseen ainoastaan hetkellisenä poikkeamisena vallitsevat yhteiskunnan järjestyksestä.

8.6.5 RTS ja metsäbileet

RTS-tapahtumilla on selviä yhtymäkohtia erityisesti klubikulttuurin underground-tyyliseen metsäbilealakulttuuriin. ”Metsäbileet tai ulkoilmabileet (forest party, open air party/event) ovat termejä joita käytetään, kun on kyse pääasiassa kesäaikaan viikonloppuna järjestettävästä ulkoilmatapahtumasta, jossa ryhmä teknomusiikista ja siihen liittyvästä kulttuurista kiinnostuneita ihmisiä, enimmäkseen nuoria, kokoontuu metsään tai muuten asumuksesta syrjään järjestämään tietyn tyyppiset elektroniset tanssimusiikkijuhlat (rave party)” (Laine 2005, 397). Laine puhuu myös ”metsänvaltausjuhlista”, sillä tapahtumat ovat useimmiten laittomia, eivätkä virallisesti kontrolloituja. Laineen mukaan tapahtumien järjestämiseen liittyykin samanlaisia periaatteita kuin kadun- ja talonvaltauksissa; tapahtuman organisoinnissa toimitaan salaa ja se toteutetaan kyselemättä lupia viranomaisilta. Myös metsäbileiden järjestämisen ajankohta kesäaikaan ja viikoloppuisin pitää yhtä kadunvaltausten järjestämisen ajankohdan kanssa. (Laine 2005, 397—399.)

Laineen mukaan suomalainen metsäbilekulttuuri on omalaatuista verrattuna kansainvälisiin tapahtumiin. Muissa Pohjoismaissa tapahtumat ovat hänen mukaansa harvinaisia, ja Keski-Euroopassa vastaavan tyyliä tapahtumia kutsutaan usein open air -festivaaleiksi, ja ne ovat pääsymaksullisia. Suomalaisissa metsäbileissä useimmiten ainoa perittävä maksu on vapaaehtoinen kolehti järjestelykulujen kattamiseksi. Suomalaisissa metsäbileissä tapahtumien tyyli on myös ulkomaalaisia vapaampi. Laineen mukaan metsäbilekulttuuri on suomalaisen konemusiikkikulttuurin aktiivisin alakulttuurivirtaus. Myös RTS-liike edustaa

tietyntaista suomalaisen konemusiikkikulttuurin alakulttuuria. Laine toteaa metsäbileissä kävijöiden olevan nuoria konemusiikkiharrastajia, iältään 15—35 -vuotiaita; sama ikäjakauma pätee myös kadunvaltaustapahtumissa. Lisäksi myös RTS-tapahtumissa on useina vuosina soitettu psykedeelistä trancea (esim. Street Party 27.5. Turussa 2000), joka lukeutuu konemusiikki- ja klubikulttuurin vastakulttuuriseen siipeen. Pauliina Seppälän (2001) mukaan konemusiikkikulttuurissa psykedeelialakulttuuriin liittyy yhteiskuntakritiikki, vallitsevien yhteiskunnallisten järjestelmien arvostelu ja vaihtoehtoisen elämäntavan etsiminen, joten on luontevaa että metsäbileissä kävijöitä kiinnostaa myös kadunvaltaustoiminnan kaltainen kansalaistoiminta. Metsäbileitä onkin järjestetty kadunvaltaustapahtumien jatkobileinä, kuten Lahden kadunvaltaustapahtuman jälkeen vuonna 2002, mikä kertoo näiden kahden kulttuurin läheisyydestä toisiinsa (Oinaala 2002a). (Laine 2005, 399—401; Seppälä 2001.)

8.7 Muutoksen näkökulma

Kadunvaltausliikkeen suomalaisessa historiassa voidaan erottaa kaksi vaihetta. Liikkeen synnyttyä Suomeen vuonna 1997, seuraavat kolme vuotta 1997—2000 voidaan nähdä kasvun ja koheesion aikakautena ja vuoden 2000 jälkeinen aika hajaantumisen ja monipuolistumisen vaiheena. Syksyllä 1997, kun Suomessa oli järjestetty ensimmäiset kadunvaltausjuhlat Helsingissä ja Tampereella, Muutoksen Kevät -lehdessä kadunvaltausliikkeen tulevaisuutta analysoitiin seuraavalla tavalla:

Taktiikoiden on oltava liikkeessä. Jos niin ei ole, mukana olevat ihmiset väsyvät tai kyllästyvät. Yksi tapa 'liikkua' on kasvu, asioiden tekeminen suuremmissa mittakaavassa ja paremmin. Turvautuminen tiukempaan organisaatioon ja erikoistuneisiin aktivisteihin. Tällä lähestymistavalla voi olla välitöntä hyötyä, joka tuo 'menestystä' sitä käyttävälle ryhmälle: tiedotusvälineiden huomio, lisää tilaajia uutislehdille, maine. Toinen tapa – dialektisesti vastakkainen edelliselle, vaikkakin myös tietynlaista kasvua – on hajaannuttaminen. Antaa yhä useammille mahdollisuus kokeilla

taktiikkaa tai tulla suoraan sen läsnäolon tai mahdollisuuksien koskettamaksi. (Reclaim the Streets! ”Me emme vaadi mitään. Me emme pyydä mitään. Me otamme. Me valtaamme.” 1997.)

Tämä katkelma osoittaa mielenkiintoisella tavalla, että kadunvaltausliikkeessä käytiin ja käydään jatkuvaa poliittisen arvioinnin prosessia, strategioiden pohdintaa ja valintaa. Tämä artikkeli onnistui kiteyttämään kadunvaltausliikkeen tulevan kehityksen, kasvun ideologiasta kohti hajaantumista.

Yhtenäisyyden aikakaudella, vuosina 1997—2000 kadunvaltaustapahtumat järjestettiin Street Party -nimellä, ja ne noudattivat samanlaista peruskaavaa. Tapahtumia järjestettiin suurimmissa kaupungeissa (Helsinki, Tampere, Turku, Jyväskylä) ja niiden osallistujamäärä pyrittiin maksimoimaan. Liikkeen teemat olivat myös homogeeniset, yksityisautoilun kritiikin ollessa tapahtumien tärkein sisältö. Järjestäjät pitivät myös jonkun verran yhteyttä toisissa kaupungeissa toimiviin järjestäjiin. Tästä kertoo se, että kadunvaltauksiin järjestettiin bussikuljetuksia muista suomalaisista kaupungeista. Alkuvaiheen kadunvaltauksset myös laskettiin ja niiden määrästä pidettiin lukua.

Vuoden 2000 tienoilla tilanne alkoi muuttua. Kadunvaltausten vakiintunut Street Party -nimi vaihdettiin poliittisävyisemmäksi Reclaim the Streetsiksi. Kadunvaltaustapahtumat alkoivat kehittyä heterogeenisempään suuntaan. Hyvä esimerkki tästä ilmiöstä on vuoden 2000 vappuna Helsingissä Mayday-nimellä järjestetty Reclaim the City -tapahtuma. Kadunvaltausten lisäksi alettiin puhua ”kaupungin valtaamisesta” (Reclaim the City) sekä ”tilan valtaamisesta” (Reclaim the Space). Protestin sisällöt laajenivat käsittelemään liikenne- ja ympäristöpoliittisten sisältöjen lisäksi laajempia sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä aiheita. Toisaalta tämä jako koheesion ja hajautumisen aikakauteen on keinotekoinen, sillä myös vuoden 2000 jälkeen kadunvaltauksia koordinoitiin valtakunnallisesti. Ekoanarkistisilla Mustavihreillä päivillä Tampereella järjestettiin kadunvaltauksia käsitellyt työryhmä vuosina 1999—2002. Näissä kokoontumisissa kadunvaltauksien järjestäjät kohtasivat toisiaan, sovittelivat tapahtumien aikatauluja ja keskustelivat kadunvaltausten teemoista ja tavoitteista. (Oinaala 2002b.)

Kadunvaltausliikkeen liikevaiheen muutos liittyy kuitenkin oleellisesti uudenlaisen toimintamuodon, Reclaim the City -nimellä kulkevan liikkuvan kadunvaltauksen syntymiseen Suomessa. Reclaim the City on eräänlainen perinteisen mielenosoituksen ja kadunvaltauksen yhdistelmä, johon on otettu piirteitä molemmista protestoinnin muodoista. Suomalaisissa Reclaim the City -tapahtumissa mielenosoittajajoukko liikkuu ennalta mietittyä reittiä pitkin kaupungin kaduilla seuraten äänentoistolaitteistoa ja dj:tä kuljettavaa pakettiautoa. Äänentoistolaitteiden kautta vahvistetaan musiikkia koko mielenosoituksen ajan. Reclaim the City -tapahtumat lähestyvät tavanomaista mielenosoitusta, sillä niissä karnevalismi jää sivuun, tanssimisen ollessa vaikeaa liikkuvassa ihmisjoukossa. Mielenosoituskulkuessa on mukana banderolleja, ihmiset kulkevat hyvässä järjestyksessä osoitettua reittiä pitkin ja seuraavat kuuliaisesti äänentoistoautoa. Myös musiikkivalinnat ja mielenosoitusten sisällöt eroavat Reclaim the Streetsistä. Kun kadunvaltauksissa musiikista valtaosa on ollut perinteisesti ekstaattista elektronista trance-musiikkia ja musiikista nauttiminen tanssimisen kautta on korostuneessa roolissa, Reclaim the City -tapahtumissa on soitettu poliittista hip hop- ja reggaemusiikkia. Tapahtuman muoto on kuitenkin säilynyt luvattomana mielenosoituksena ja kansalaistottelemattomuustempauksena, ja siihen saatetaan yhdistää kadun valtaaminen kulkueen päätepisteessä tai muuta lakien uhmaamista, kuten Jyväskylässä vuoden 2005 Mayday-vapputapahtumassa järjestetty erääseen ylikansalliseen kauppaketjuun kohdistunut kollektiivinen myymälävarkausaktio.

Haastateltavieni mukaan Reclaim the City -toiminta on syntynyt Englannissa kuten Reclaim the Streets, missä oli järjestetty Reclaim the City -nimellä mielenosoituksia Lontoon keskustassa jo 1980-luvulla. Suomeen Reclaim the City rantautui kuitenkin Ruotsista vuoden 2000 paikkeilla. Ensimmäiset Reclaim the City -nimellä kulkeneet tapahtumat järjestettiin vuonna 2004, mutta RTC:n piirteitä saattoi nähdä jo vuoden 2000 Mayday2000-mielenosoituksessa Helsingissä.

Tukholmassa tai siis Ruotsissa tota kun näitä kadunvaltausbileitä on järjestetty mun mielestä Reclaim the City -nimellä, ja tota, se on ollu just tällaista, tilan haltuunotto on ollu se pääviesti. [...] Mutta et Helsingissä ainaki siis se porukka on ollu täysin eri ku on järjestäny Reclaim the Cityn ja Reclaim the Streetsin, että se Reclaim the City on järjestetty, tai se on ollu vähän eriluonteinen se tapahtuma, et se ei oo ollu semmonen kadunvaltaus,

semmonen niinku semmonen liikkuva kadunvaltaus tai liikkuva tällanen paraati, ja et se on, ja se musiikki on ollu myös erilaista et se on ollu hip hoppia ja mun mielestä se tunnelma ei oo ollu yhtä korkeella kuin tota näissä konemusaan, konemusan varaan rakentuvussa kadunvaltauksissa, tai siis näissä niinkun paikallaanpysyvissä, ja ne on ollu myös vähän pienempiä mun mielestä ne Reclaim the Cityt. (H3.)

Mun käsittääkseni Reclaim the City -tapahtumia on järjestetty Ruotsissa, joskus aika takavuosina, tai siis on järjestetty, joista on ehkä otettu ideoita ja se on ehkä se, ehkä tavallaan luonteeltaan, ehkä siihen enemmän sellainen yleinen kaupunkitilan haltuunotto. Se on ehkä, Reclaim the Streets on ehkä pehmeämpi, keskittyy ehkä juhlimiseen. [Reclaim the City on] ehkä pikkusen radikalisoitu versio Reclaim the Streetsistä. (H4.)

Reclaim the City voidaan nähdä haastateltavieni mukaan Reclaim the Streetsin radikalisoitumana. Liikkeen radikalisoituminen liittyy haastateltavan mukaan yleiseen globalisaatiokriittisen protestiaallon nousuun. Hänen mukaansa aktivistijoukossa tapahtui 2000-luvun taitteessa sukupolvenvaihdosta, ja lisäksi vuoden 1998 Mustavihreillä päivillä tapahtuneet yhteentörmäykset poliisin kanssa ja Orimattilassa vuonna 1997 tapahtunut ampumavälikohtaus ”Orimattilan laukaukset” kiristivät mielialoja.

Siis sekä tota Mustavihreet päivät jotka oli aika, vaikka siellä nyt ei hirveen rajua tapahtunut, jotka niinkun paljasti aika monelle ihmiselle niinku aika raadollisella tavalla poliisin mahdollisuuksista käyttää mielivaltaa. [...] Ja toinen melko samoille ajoille ajottuva on varmaan toi Orimattilan laukaukset. Eli nää ihmiset ja asiat paljasti ihmisille ehkä sellaisia asioita joita ne ties muutenkin mut silleen selkeemmällä tavalla ja koskettavammin. Ja sitte en oo ihan varma mut ehkä näiden vaikutuksesta osittain sitä sukupolvenvaihdosta tuli ja sitte asia joka asettu sitten näihin vuosiin myös oli toi että Suomesta matkusti 2000 syyskuussa Prahaan näihin IMF:n ja Maailmanpankin, niiden kokoontumiseen liittyviin protesteihin, huomattava joukko ihmisiä jotka niinkun oppi niistä paljon. [...] Ja tota sit no Jyväskylässä ei kadunvaltauksia ollutkaan -99, 2000 ja 2001, mutta jos mä katon sitä eroa -98 ja 2002, niin varmaan siinä orientaatioissa ja tavoitteissa, ja niissä teemoissa joita haluttiin korostaa, niin tapahtui ehkä sellaista jonkunlaista muutosta siihen että asioita, viestiä katottiin vähän rakenteellisemmin ja ehkä sitä ei päälle päin välttämättä huomannut sitä kaikkee. Mutta kyllä mä näkisin kuitenkin, tää oli se prosessi siinä taustalla. Ja sitte se prosessi liittyy myös tähän näin että täällä nyt tota, no mä oon ite aika vahvasti kannattanut sellaista linjaa että nää kadunvaltauksia lopetettaisiin rallien yhteydessä ja yrittäny, niinku nähny että se tie on, ettei siitä tuu

rituaalia. Ja sitten niinku vaihdettu sitä aikaa, että korostetaan toisenlaisia teemoja. Mä näen että tää prosessi liittyy siihen liikevaiheen muutokseen. (H1.)

Reclaim the City -tapahtumia on järjestetty vapun aikaan Helsingissä, Jyväskylässä ja Torniossa liitoksissa Euroopan laajuiseen Euromayday -liikkeeseen, ja niiden teemat ovat liittyneet työelämän epävarmistumisen ongelmiin ja ns. Prekariaattiliikkeeseen. Reclaim the City -tapahtumien teemat eivät ole liittyneet suoranaisesti liikennepoliittikkaan, vaan sisällöt ovat olleet laajempia sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kysymyksiä. Reclaim the City voidaan siis nähdä myös Reclaim the Streetsin laajentumana. Toinen haastateltavani analysoi tätä laajentumaa kriittisesti:

Se [Reclaim the City] on, oikeestaan se on looginen jatko sitten tälle Reclaim the Streetsille, koska siinä halutaan nostaa asia voimakkaammin esiin ja tavallaan tuoda ehkä, jos nyt sarkastisesti sanon niin sellasta tiettyä kasvun ideologiaa myös Reclaim the Streetsiin, joka toimii kasvun ideologiaa vastaan. [...] Että kun asiaa on tehty tietyllä tavalla tietyn aikaa, sen volyymia halutaan nostaa, sitä halutaan tehdä enemmän, paremmin, tehokkaammin, joka tietenkin on vastuuajattelua, joka tietenkin edustaa sitten taas sellaista markkina-ajattelua, osallistujien maksimointia, tietynlaista huomion maksimointia, joka taas ikäänkuin on niitä piirteitä jotka liittyvät niihin asioihin joita Reclaim the Streetsissä usein vastustetaan. (H5.)

Aineistoni perusteella jää vielä epäselväksi Reclaim the City -toiminnan tarkka suhde Reclaim the Streetsiin. Haastateltavieni mukaan Reclaim the City- ja Reclaim the Streets -tapahtumia järjestävät ainakin Helsingissä osittain eri ihmiset. Toisaalta haastateltavani näkivät Reclaim the Cityn olevan Suomessa selkeässä yhteydessä Reclaim the Streetsiin; liikkuva kadunvaltaus nähtiin paikallaanpysyvän tapahtuman jatkeena tai laajentumana. Joka tapauksessa Reclaim the Cityn esimerkki osoittaa, miten kadunvaltaus on konseptinomainen toiminnan tyyli, jota voidaan soveltaa poliittisen tyylin taidolla luovasti erilaisiin tarkoitukseen ja erilaisiin toiminnan muotoihin. Globalisaatiokriittisestä liikehdinnästä kummunnut Reclaim the City osoittaa myös, miten herkästi kadunvaltausliike reagoi ympäröivän liikevaiheen ja toimijakentän muutoksiin. Liikkeessä toimivat aktivistit hankkivat elämäkokemuksia erilaisista tapahtumista, kuten suurista globalisaatiokriittisistä mielenosoituksista, ja soveltavat oppimaansa järjestäessään

kadunvaltaustapahtumia Suomessa.

Kadunvaltausliikkeen muuntuminen ympäröivän yhteiskunnan mukana kertoo poliittisen arvioinnin prosessin keskeisyydestä projektityyppisessä kansalaistoiminnassa. Kun toiminta aloitetaan joka vuosi uudelleen ja toimijoiden vaihtuvuus on suurta, toimintaa myös arvioidaan joka vuosi uudelleen. Kadunvaltausten ajankohdat, toiminnan muoto ja poliittinen sisältö ovat tarkastelun kohteena, ja toimintaan osallistujien yksilölliset elämänhistoriat vaikuttavat valittavaan toiminnan tyyliin. 1990-luvun lopussa ja 2000-luvun alussa tapahtuneet suuret globalisaatiokriittiset mielenosoitukset ja niihin liittynyt poliisiväkivalta radikalisoivat kadunvaltausliikettä osittain, ja siirsi toiminnan painopistettä kohti mielenosoituksellisempaa Reclaim the Cityä ja prekariaattiliikettä. Toisaalta myös "perinteisiä", konemusiikin ja karnevalismin varaan rakentuneita kadunvaltauksia on järjestetty tasaisesti joka vuosi. Tähän vaikuttaa järjestäjien oma mieltymys konemusiikkikulttuuria kohtaan.

Kysyessäni haastateltaviltani, mihin suuntaan he haluaisivat kehittää liikettä tulevaisuudessa, vastaukset kertovat tästä jatkuvasta poliittisen arvioinnin prosessista. Toiminnan rituaalinomaistumisen välttämiseksi haastateltavani ehdottivat RTS-tapahtumien liittämistä muihin kansalaisjärjestötapahtumiin (kuten Lahdessa on tehtykin yhteistyössä vappumarssin kanssa), sekä vaihtelemalla protestien sisältöä ja järjestämällä katujuhlia tietyllä teemalla (kuten Reclaim the City -tyyppisiä tapahtumia on järjestettykin Stop Töhryille -kampanjan vastaisella tai prekariaattiteemalla). Lisäksi haastateltavani pohtivat musiikkivalintojen suhdetta kadunvaltaukseseen saapuviin osanottajiin. He pohtivat esimerkiksi sellaisen koko perheelle suunnatun kadunvaltauksen mahdollisuutta, jossa soitettaisiin konemusiikin lisäksi lapsille sopivaa musiikkia. Toimintaan toivottiin myös lisää jatkuvuutta. Nämä vastaukset kertovat poliittisen arvioinnin prosessista, jossa toimijat pohtivat liikkeen tulevaisuutta toiminnan jatkuvuuden turvaamisen ja toimintatyylien mielekkyyden näkökulmasta.

9 REIVATEN VALLANKUMOUKSEEN

Olen tarkastellut gradussani RTS-liikkeen toiminnan sisältöä ja halunnut selvittää, mitä asioita liikeaktivistit ajavat ja millaisia ratkaisuehdotuksia he esittävät konstruoimiensa ongelmien selvittämiseksi. Protestin sisällön selvittäminen ei kuitenkaan anna riittävää kuvaa tyylietoisesta poliittisesta toiminnasta, vaan RTS-tapahtumissa tärkeää on myös protestin muoto; protestivaali eli poliittinen kaupunkifestivaali. Protestivaali yhdistää moraalisen protestin ja ”hyvät bileet”. Yksi aktivistien päämääristä onkin pitää toiminta positiivisena ja järjestää osallistujille ”hyvät bileet”, joissa he viihtyvät (Street Party – Ajatuksia kadunvaltauksista 2000; haastattelu 12.6.2005). Protestin ja bileiden yhdistäminen on ollut vieras ajatus suomalaisessa protestiperinteessä, eikä se ole tapahtunut liikeaktivistienkaan keskuudessa ilman kriittistä keskustelua (Oinaala 2002d). Protestivaalin poliittisuus tai epäpoliittisuus saattaa hämmentää myös paikalle sattuneita tutkijoita, jotka kritisoivat tapahtuman epäpoliittisuutta, kuten nuorisotutkija Jaana Lähteenmaa (2005) kirjoittaa artikkelissaan. Hänen mielestään ainoa poliittisuuteen viittaava asia Helsingissä järjestetyssä kadunvaltaustapahtumassa oli hänen laukkuunsa tarttunut Irakin sodan vastainen rintamerkki. Tämän kaltaiset kritiikit kumpuavat suomalaisesta protestiperinteestä, jossa protestiliikkeiden on nähty kantavan eräänlaista valistajan roolia; poliittiset linjaukset on tuotava selkeästi esiin mahdollisine toimintaehdotuksineen. Symbolista toimintaa, uusien toimintatilojen avaamista ja ”vaihtoehtoisen kaupunkimerkityksen” (ks. Castells 1983) tarjoamista ei ole pidetty sinänsä poliittisena tekona (vrt. Lähteenmaa 2005, 379—384).

Anne Erosen (1991) mukaan vuosien 1986 ja 1987 talonvaltausliike teki talonvaltauksista Suomessa yleisesti hyväksytyin mielenosoitusmuodon. Samalla tavalla voidaan argumentoida, että vuonna 1997 alkanut kadunvaltausliike on lisännyt kadun valtaamisen suomalaisten protestiliikkeiden toimintarepertuaariin. Suomalaisessa protestiperinteessä ei olla usein nähty kadut sulkevia barrikadeja. Sen lisäksi ja ennen kaikkea kadunvaltausliike on lisännyt suomalaiseen protestiperinteeseen siitä puuttunutta karnevalistista ulottuvuutta. Globalisaatiokriittisiä suuria mielenosoituksia tutkinut Arto Lindholm (2005b) kysyy

perustellusti, voidaanko mielenosoituksissa ilmenneitä karnevalistisia piirteitä pitää uutena ilmiönä protestiliikkeiden keinovalikoimissa. Karnevaalit ovat alun perinkin olleet poliittisen nurinpäinkääntämisen tiloja, ja erilaiset vähemmistöryhmittymät kuten homoseksuaalit ovat käyttäneet karnevaaleja oikeuksiensa ajamiseen (vrt. Bakhtin 1995; Cohen 1993). On kuitenkin perusteltua argumentoida, ettei tällainen perinne ole ollut Suomessa aikaisemmin kovinkaan suosittu tai rikas. Tästä näkökulmasta katsottuna kymmenen vuotta kestänyt kadunvaltausperinne on merkittäväällä tavalla uudistanut suomalaista kansalaisliikehdintää.

Olen pohtinut gradussani, mitkä tekijät vaikuttavat siihen että uusia protestin muotoja syntyy, ja ne leviävät maasta toiseen. Reclaim the Streets -liikkeen synty ja suhteellinen menestys Suomessa liittyy useisiin rakenteellisiin ja toimijakohtaisiin ilmiöihin. Liike tuotiin Suomeen 1990-luvun puolivälissä Englannista, missä suomalaiset aktivistit olivat käyneet tutustumassa paikalliseen toimintaan, ja raportoivat siitä Suomessa mm. Muutoksen Kevät -lehden kautta. Myös internetillä oli osansa tässä diffuusiossa rajojen yli. Voidaan sanoa, että aktivistien sosiaaliset verkostot muiden maiden aktivisteihin vaikuttivat positiivisesti tähän ilmiöön. Myös Suomen liittymisen Euroopan Unioniin vuonna 1995 ja siihen liittyneen rajojen avautumisen voidaan ajatella olevan taustavaikuttajana liikkeen diffuusiossa Englannista Suomeen. Toinen vaikuttava tekijä on ollut erilaisten opiskelijavaihto-ohjelmien kasvanut suosio. Erityisesti Englantiin lähti ERASMUS-vaihto-ohjelman kautta lukuvuonna 1996-97 melkein kahdeksankertainen määrä suomalaisopiskelijoita (832), kuin lukuvuonna 1992-93 (188) (ERASMUS 92—2005). Kansainvälinen liikkuvuus kadunvaltauksen järjestäjien ikäisten nuorten aikuisten keskuudessa oli siis lisääntynyt. Toimintamuodon omaksuminen Suomessa liittyy siten toimijoiden yksilöllisiin elämänhistorioihin, heidän matkusteluunsa Euroopassa, kokemuksiinsa toisten maiden aktivistien toiminnasta ja myös heidän omaan toimintaansa Suomessa; ideointiin, poliittiseen arviointiin ja yhteydenpitoon muihin aktivisteihin. Liike ei olisi voinut juurtua Suomeen ilman olemassaolevaa kansalaisliikehdinnän aktiivista kautta, ympäristöprotestin neljättä aaltoa. Tärkeää roolia näytteli myös vaihtoehtoinen media, esimerkiksi suomalaista neljännen aallon ympäristöprotestin kenttää yksien kansien väliin koonnut Muutoksen Kevät -lehti, joka julkaisi ensimmäisistä numeroistaan vuonna

1996 lähtien ulkomailla matkustelevien aktivistien kirjoittamia artikkeleita englantilaisista kadunvaltauksista. Myös olemassa ollut konemusiikki”skene” vaikutti suotuisasti kadunvaltausten suosioon ja siihen, että konemusiikin, tanssimisen ja mielenosoittamisen yhdistävä toimintamuoto, protestivaali, omaksuttiin Suomeen ja hyväksyttiin osaksi suomalaista kansalaistoiminnan kenttää. Erityisesti Suomessa suosittu "metsänvaltaus-" eli metsäbilekulttuuri sisältää monia kadunvaltauksille tyypillisiä piirteitä. Ei olekaan yllättävää, että kadunvaltausten jatkobileitä on järjestetty metsässä.

Kadunvaltaus toiminnan tyylinä omaksuttiin suomalaiseen toimintarepertuaariin, mutta se myös muokattiin suomalaiseen protestin perinteeseen sopivaksi. Tämäkin prosessi liittyy toimijoiden elämänhistorioihin ja poliittisen arvioinnin prosessiin. Kadunvaltaajat ovat kasvaneet suomalaisen kulttuurin piirissä, ja sisäistäneet suomalaisen kompromissihakuisen poliittisen toiminnan perinteen. Liiallisia ylilyöntejä pyritään välttämään, tapahtumat halutaan pitää rauhanomaisina ja niiden positiivisuutta halutaan korostaa. Järjestelyissä kiinnitetään huomiota yhteistyöhön esimerkiksi pelastuslaitoksen ja muiden viranomaisten kanssa ja kadut myös siivotaan tapahtumien jälkeen. Toiminnan rauhanomaisuus selittyy myös pragmaattisella tavalla, poliittisen arvioinnin prosessin tuloksena. Kadunvaltauksia halutaan pitää positiivisina tapahtumina, jotta poliisit eivät estäisi niitä ja jotta kadulle saataisiin houkutelua paljon ihmisiä. Kolmas syy toiminnan rauhanomaisuuteen liittyy henkilökohtaisiin elämyksiin, joita aktivistit saavat kadunvaltauksista. Motivaatio kadunvaltausten järjestämiseen liittyi useilla haastateltavillani hauskanpitoon ja myönteisten elämysten kokemiseen.

Jos tietyn ajankohdan kollektiivisen toiminnan ymmärtäminen edellyttää sen tarkastelua suhteessa yhteisön kollektiivitajuntaan ja sen muutokseen (Konttinen 1998; Siisiäinen 1998, 221), niin mitä siirtymä kohti karnevalistisempia toiminnan tyyliä kertoo suomalaisen kollektiivitajunnan muutoksista? Kadunvaltausprotesti voidaan nähdä postmodernina itsensä toteuttamisen ilmentymänä, maffesolilaisena ”uusheimona”. Motivaatio toimintaan syntyy sen mielekkyydestä, opettavaisuudesta ja elämyksellisyydestä. Rave ekstaattisena postmodernina kokemuksena sopii hyvin tähän kehykseen. Toinen selitys karnevalististen ja symbolisesti näyttävien toiminnan tyylien yleistymiseen löytyy mediasta. Toimijat

ottavat poliittisen arvioinnin prosessissaan huomioon median vaikutuksen, ja myös mediaa varten halutaan luoda kuva positiivisesta ja näyttävästä toiminnasta. Kadunvaltausprotesti on eräällä tavalla hyväksyttykin osaksi ”postmodernia kaupunkikuvaa”. Esimerkiksi Helsingin kaupunki on käyttänyt katujuhlista otettua valokuvaa kaupungin markkinoinnissa käytetyssä ulkomainoskampanjassaan (haastattelu 13.7.2005).

Kadunvaltaus poliittisen toiminnan tyylinä toimii herkkänä liikevaiheen heijastelijana, sillä eri teemoista kiinnostuneet aktivistit ovat luovasti yhdistelleet erilaisia sisältöjä kadunvaltauksiin. Esimerkkinä tästä voidaan käyttää 2000-luvulla Suomeen rantautunutta Reclaim the City -nimellä kulkevaa liikkuvaa kadunvaltausta. Pertti Lappalaisen (2002) sanoin kadunvaltausten järjestäjät käyttävät poliittisen tyylin taitoa luodakseen uudenlaisia yhdistelmiä kadunvaltausprotestin muodosta ja sisällöstä. Kadunvaltausliike sopii hyvin Konttisen ja Peltokosken (2004) kuvaamaan uudenlaiseen sykäyksittäiseen protestitoiminnan muotoon. Tapahtumia aletaan suunnitella uudestaan joka vuosi ja toimijoiden vaihtuvuus on melko suurta. Poliittisen arvioinnin prosessin merkitys korostuu tällaisessa projektinomaisessa kansalaistoiminnassa.

Kadunvaltausliikettä voidaan kuitenkin pitää erityistapauksena ympäristöprotestin neljännen aallon liikkeiden kentässä, sillä ympäristö- ja globalisaatiokriittisten liikkeiden aktiivisuutta luonnehtinut aaltoilu ei tunnu vaikuttavan kadunvaltausten järjestämistiheyteen tai tapahtumien suosioon. Liike on toki pirstaloitunut 1990-luvun loppupuolen suurista, eri kaupunkien aktivisteja yhdistäneistä massatapahtumista kohti pistemäisempiä, vähemmän juhlijoita kerääviä ja hajaantuneempia aktioita. Merkittävää kuitenkin on, että kadunvaltauksia on järjestetty vuodesta 1997 vuoteen 2006 tasaisesti joka vuosi; merkittävää hiipumista tai aaltoliikettä RTS-liikkeen aktiivisuudessa ei ole ollut havaittavissa. Liikkeen toimintatavat ovat jonkin verran monipuolistuneet, mm. Reclaim the City -tyyppisten liikkuvien kadunvaltausten myötä, mutta joka vuosi on järjestetty myös ”perinteisempiä”, paikallaanpysyviä, konemusiikin varaan rakentuvia ja yksityisautoilua kritisoivia kadunvaltaustapahtumia. Toiminta on myös vuosien saatossa levinnyt Etelä-Suomen suurimmista kaupungeista kohti yhä pienempiä ja pohjoisempia kaupunkeja, Helsingistä Tornioon ja Rovaniemelle saakka. Tulevaisuus näyttää mihin

suuntaan kadunvaltaustoiminta lähtee Suomessa kehittymään. Tällä hetkellä vaikuttaa kuitenkin siltä, että kadunvaltaustapahtumien suosio on tasainen ja toiminnan tyyli on vakiinnuttanut asemansa suomalaisten protestiliikkeiden toimintarepertuaarissa.

Tässä tutkimuksessa ei olla vielä päästy syvälle siihen, ketkä kadunvaltausliikkeessä toimivat ja millaisia yhteyksiä aktiiveilla on muihin yhteiskunnallisiin liikkeisiin ja alakulttuureihin. Olen hahmotellut aktivistien muotokuvan haastattelujen ja havaintojeni pohjalta, ja todennut tapahtumien järjestäjien tulevan toisaalta ympäristöprotestin neljännen aallon liikkeiden kentältä, toisaalta konemusiikkiharrastajien piiristä. Reclaim the Streets -liike on kuitenkin varsin heterogeeninen kokonaisuus; identiteetti-liikkeestä ei voida puhua. 2000-luvulla jatkunut edelleen hajautunut kehitys vaikuttaa siltä, että kadunvaltaus on eräänlainen konsepti, toiminnan tyyli jota voidaan käyttää erilaisten asiasisältöjen esille nostamiseen. Tässä mielessä yhtenäisestä kadunvaltausliikkeestä puhuminen saattaa olla liioiteltua. Olen kuitenkin tarkastellut kadunvaltaustoimintaa yhtenäisenä liikkeenä, sillä olen esittänyt toiminnasta yleiskuvauksen sen ominaispiirteiden hahmottamiseksi. Tämä tutkimus on ensimmäinen kadunvaltaustoimintaa käsittelevä laajempi selvitys, minkä vuoksi ilmiön yleisten ominaisuuksien selvittäminen on ollut tarkoituksenmukaista. Jotkin kadunvaltausilmiön yksittäiset piirteet ovat todennäköisesti jääneet näkökulmani vuoksi huomioimatta; tässä olisikin tilaa lisäselvityksille. Myös Reclaim the City- ja Reclaim the Streets -toiminnan keskinäisten yhteyksien ja erojen selvittäminen olisi kiinnostava jatkotutkimusten aihe. Kadunvaltaustoiminta olisi syytä kytkeä myös laajempaan talojen, toimitilojen ja sosiaalikeskusten valtauksiin liittyvään viitekehykseen ilmiön kaikkien puolien hahmottamiseksi. Tällaisten innovatiivisten poliittisen toiminnan tyylien syvempi tutkiminen on hedelmällistä protestiliikehdinnän liikevaiheiden muutosten selittämisessä sekä tulevaisuuden suuntausten ennustamisessa.

10 LÄHTEET

- Alapuro, Risto (1997) Suomen älymystö Venäjän varjossa. Helsinki: Tammi.
- Bakhtin, Mikhail (1995) Francois Rabelais – keskiajan ja renessanssin nauru. Helsinki: Kustannus Oy Taifuuni.
- Castells, Manuel (1983) The city and the grassroots: a cross-cultural theory of urban social movements. Lontoo: Arnold.
- Castrén, Sampo (2002) Talon- ja kadunvaltausta. Teoksessa: Korhonen, Ella & Tikkanen, Sarianne (toim.) (2002) Tanssiva katusulku. Kestävän kehityksen tositärinoita Helsingin seudulta. Uudenmaan ympäristönsuojelupiirin ja Ympäristö- ja kuluttajapoliittisen yhdistyksen julkaisuja. Helsinki: Kustantajat Sarmala / Rakennusalan kustantajat RAK. 137—146.
- Cohen, Abner (1993) Masquerade Politics. Explorations in the Structure on Urban Social Movements. Oxford: Berg Publishers.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2000) Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula (1997) Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hurme, Raija, Pesonen, Maritta & Syväoja, Olli (2003) Englanti-suomi-suursanakirja. Helsinki: WSOY.
- Ilmonen, Kaj (1998) Uudet ja vanhat yhteiskunnalliset liikkeet. Teoksessa: Ilmonen, Kaj & Siisiäinen, Martti (toim.) 1998. Uudet ja vanhat liikkeet. Tampere: Vastapaino. 15—43.
- Jasper, James M. (1997) The Art of Moral Protest. Culture, Biography, and Creativity in Social Movements. Chicago, Lontoo: The University of Chicago Press.
- Konttinen, Esa (1998) Uusien liikkeiden tuleminen subjektiviteetin puolustamisen kulttuuri-ilmastossa. Teoksessa: Ilmonen, Kaj & Siisiäinen, Martti (toim.) (1998) Uudet ja vanhat liikkeet. Tampere: Vastapaino. 187—217.
- Konttinen, Esa (2006) Radicalism of the 1990s generation – paving way to globalization critical movement in Finland. Käsikirjoitus 22.3.2006. Julkaisematon.
- Konttinen, Esa & Peltokoski, Jukka (2004) Ympäristöprotestin neljäs aalto.

- Eläinoikeusaktivismi ja uuden polven ympäristöradikalismi 1990-luvulla.
Jyväskylä: SoPhi.
- Laine, Max (2005) Metsäbileet. Kaupunkilaisnuorten metsänvaltausta teknoshamanismin nimissä. Teoksessa: Hoikkala, Tommi, Laine, Sofia & Laine, Jyrki (toim.) (2005) Mitä on tehtävä? Nuorison kapinan teoriaa ja käytäntöä. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusjulkaisuja 52. Helsinki: Loki-kirjat. 397—408.
- Lappalainen, Pertti (2002) Poliittisen tyylin taito. Tampere: Vastapaino.
- Lindholm, Arto (2005a) Globalisaatiokriittinen protestiaalto. Teoksessa: Hoikkala, Tommi, Laine, Sofia & Laine, Jyrki (toim.) (2005) Mitä on tehtävä? Nuorison kapinan teoriaa ja käytäntöä. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusjulkaisuja 52. Helsinki: Loki-kirjat. 225-237.
- Lindholm, Arto (2005b) Maailman parantajat. Globalisaatiokriittinen liike Suomessa. Helsinki: Gaudeamus.
- Loizos, Peter (2000) Video, Film and Photographs as Research Documents. Teoksessa: Bauer, Martin W. & Gaskell, George (toim.) (2000) Qualitative Research With Text, Image and Sound. A Practical Handbook. Lontoo, Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publications. 93—107.
- Lähteenmaa, Jaana (2005) Säpinää – Entä kapinaa? Ja mitä kapina on? Teoksessa: Hoikkala, Tommi, Laine, Sofia & Laine, Jyrki (toim.) (2005) Mitä on tehtävä? Nuorison kapinan teoriaa ja käytäntöä. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusjulkaisuja 52. Helsinki: Loki-kirjat. 379—396.
- Maffesoli, Michel (1995) Maailman mieli: yhteisöllisen tyylin muodoista. Helsinki: Gaudeamus.
- Melucci, Alberto (1985) The Symbolic Challenge of Contemporary Movements. *Social Research* 52:4, talvi 1985. 789—816.
- Siisiäinen, Martti (1990) Suomalainen protesti ja yhdistykset. Tutkimuksia yhdistyslaitoksen kehityksen ja protestijaksojen suhteesta suurlakosta 1990-luvulle. Helsinki: Tutkijaliitto.
- Siisiäinen, Martti (1998) Uusien ja vanhojen liikkeiden keinovalikoimat. Teoksessa:

- Ilmonen, Kaj & Siisiäinen, Martti (toim.) (1998) Uudet ja vanhat liikkeet. Tampere: Vastapaino. 219—243.
- St John, Graham (2004) Counter-Tribes, Global Protest and Carnivals of Reclamation. *Peace Review* 16:4, joulukuu 2004. 421—428.
- Stranius, Leo (2005) Maan ystävät ympäristöliikkeen aallokossa. Teoksessa: Hoikkala, Tommi, Laine, Sofia & Laine, Jyrki (toim.) (2005) Mitä on tehtävä? Nuorison kapinan teoriaa ja käytäntöä. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusjulkaisuja 52. Helsinki: Loki-kirjat. 313—336.
- Sulkunen, Pekka (1990) Ryhmähaastattelujen analyysi. Teoksessa: Mäkelä, Klaus (toim.) (1990) Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Gaudeamus. 264—285.
- Sulkunen, Pekka (1995) Esipuhe. Teoksessa: Maffesoli, Michel (1995) Maailman mieli: yhteisöllisen tyylin muodoista. Helsinki: Gaudeamus. 5—10.
- Syrjälä, Leena (1994) Tapaustutkimus opettajan ja tutkijan työvälineenä. Teoksessa: Syrjälä, Leena, Ahonen, Sinikka et al. (1994) Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä. 10—67.
- Tarrow, Sidney (1998) *Power in Movement. Social movements and contentious politics.* Cambridge, New York: Cambridge University Press.
- Ylönen, Marja (1996) Ympäristökonflikti valtasuhteiden muodostumisen näkökulmasta. *Jyväskylän yliopiston sosiologian julkaisuja* 61. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

WWW-lähteet:

- ERASMUS 92—2005 [online]. Excel-dokumentti. Julkaisija CIMO. Saatavilla www-muodossa:
 <url=<http://www.cimo.fi/dman/Document.phx/~public/Julkaisut+ja+tilastot/tilasto/ja/erasmus19922003.xls>> [Luettu 17.9.2006.]
- Seppälä, Pauliina (2001) Ravekulttuuri ja laittomat päihteet [online]. Pro gradu-tutkielma. Helsingin yliopisto, sosiaalipolitiikan laitos. Saatavilla www-muodossa:
 <url=<http://www.damicon.fi/fri/articles/gradut/laittomat-paihteet-ja->

ravekulttuuri/laittomat-paihteet-ja-ravekulttuuri.html> [Luettu 7.6.2006.]

Smith, Christopher (2004) ”Whose Streets?”: Notes on Urban Social Movements, and the Politicization of Urban (Public?) Space [online]. Proceedings of the Second Annual Canadian Association of Cultural Studies Conference. Konferenssipaperi 13.2.2004. Edmonton. Julkaisematon. Saatavilla [www-muodossa:](http://www.muodossa:) <[url=http://www.culturalstudies.ca/proceedings04/pdfs/smith.pdf](http://www.culturalstudies.ca/proceedings04/pdfs/smith.pdf)> [Luettu 18.5.2006].

Suber, Peter (1999) Civil Disobedience [online]. Teoksessa: Gray, Cristopher B. (toim.), Philosophy of Law: An Encyclopedia. New York: Garland Publishing. 110—113. Saatavilla [www-muodossa:](http://www.muodossa:) <[url=http://www.earlham.edu/~peters/writing/civ-dis.htm](http://www.earlham.edu/~peters/writing/civ-dis.htm)> Päivitetty 6.12.1999. [Luettu 8.8.2006].

Tammilehto, Olli (1989) Kun edustajat eivät riitä – Kansalaistoiminnan opas [online]. Helsinki: WSOY. Saatavilla [www-muodossa:](http://www.muodossa:) <[url=http://www.tammilehto.info/ktopas/index.html](http://www.tammilehto.info/ktopas/index.html)> Päivitetty 17.5.2005. [Luettu 19.8.2006.]

11 AINEISTOT

Muutoksen Kevät -lehti

Britannian kadunvaltaajat vaarassa (1999) Muutoksen kevät (12). 14.

Global Street Party (1998) Muutoksen kevät (10). 24.

Helsinki, 25. heinäkuuta – puiden istutusta ja lipunpolttoa (1998) Muutoksen kevät (10).
25.

Hämäläinen, Olli (1998) Zen ja Street Party 5:n järjestämisen taito. Muutoksen kevät (10).
25.

Kadunvaltausjuhlat Dublinissa (2002) Muutoksen kevät (25). 19.

Keiramo, Karel (1999). Street Party 6. Muutoksen kevät (14). 20.

Lähde, Ville (1999) Tampereen katujuhlat – Räjähatelyä, kaatosadetta ja urheaa juhlintaa.
Muutoksen kevät (14). 20.

Massiiviset kadunvaltausjuhlat Lontoossa (1996) Muutoksen kevät (2). 10.

Oinaala, Sampsa (2000) Neljä vuotta, kymmenen street partya. Muutoksen kevät (19). 19.

Oinaala, Sampsa (2002a) Aurinkoa ja anarkiaa – Lahden Reclaim the Streets keräsi kadulle
puolituhatta juhlijaa. Muutoksen kevät (25). 21.

Oinaala, Sampsa (2002b) Katujen valtaaminen jatkuu. Mustavihreiden päivien
työryhmässä löytyi intoa Reclaim the Streets -tapahtumien järjestämiseen.
Muutoksen kevät (25).

Oinaala, Sampsa (2002c) Tsernobyli ei unohtunut. Lähes 10000 ihmistä osoitti huoltaan
lisäydinvoiman rakentamisesta. Kadunvaltaajien protesti kohdistui voimayhtiöön.
Muutoksen kevät (25). 19.

Oinaala, Sampsa (2002d) ”Ei julistuksia”. Muutoksen kevät (26). 19.

Oinaala, Sampsa (2002e) Jyväskylän kadunvaltaus kritisoi autourheilua. Muutoksen kevät
(26). 18.

Oinaala, Sampsa (2002f) Katu vallattiin Joensuussa kaupungintalon edestä. Muutoksen
kevät (26). 19.

Oinaala, Sampsa (2002g) Kuudennen kerran kadulla – Helsingissä vallattiin jälleen katu –

- kuten joka kesä vuodesta 1997. Muutoksen kevät (26). 19.
- Oinaala, Sampsa (2002h) Savonlinnassa kadunvaltaus viihtyisämmän kaupungin puolesta. Muutoksen kevät (26). 19.
- Poliisi nuiji katujuhlijoita Tukholmassa (2000) Muutoksen kevät (15). 18.
- Prahan Global Street Party (1998) Muutoksen kevät (10). 24.
- Purmonen, Joni & Lähde, Ville (1996) Tiehankkeiden ja autoilun vastustusta englantilaisittain. Muutoksen kevät (1). 6.
- Rauhamäki, Miira (2001a) Helsingissä vallattiin katu takaisin ihmisille. Reclaim the Streets kohdisti huomionsa myös nollatoleranssiin. Muutoksen kevät (21). 24.
- Rauhamäki, Miira (2001b) Jyväskylässä neppailtiin Neste Rally Finlandia vastaan. Muutoksen kevät (22). 17.
- Rauhamäki, Miira (1999) Lontoon karnevaali kapitalismia vastaan. Muutoksen kevät (14). 17.
- Rallikaupungin kadut vallataan takaisin (2002) Muutoksen kevät (24). 19.
- Reclaim the Streets! ”Me emme vaadi mitään. Me emme pyydä mitään. Me otamme. Me valtaamme.” (1997) Muutoksen kevät (6). 16—18.
- Siippainen, Santtu & Purmonen, Joni (1997) Reivaten vallankumoukseen! Muutoksen kevät (6). 16.
- Street Party Turku (2000). Muutoksen kevät (17). 19.
- Turku, 16. toukokuuta (1998) Muutoksen kevät (10). 24.
- Vuori, Juho (1999) Street Party Helsingissä. Muutoksen kevät (14). 20.

WWW-aineistot

- Fight for your right... to party! [online] (2003) Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa.fi):
 <[url=http://www.cc.jyu.fi/rts-2003/julistus.htm](http://www.cc.jyu.fi/rts-2003/julistus.htm)> Päivitetty 4.8.2003. [Luettu 29.3.2006.]
- Global Street Party, 16 May 1998 – report [online] (1998) Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa.fi):
 <[url=http://rts.gn.apc.org/g-turku.htm](http://rts.gn.apc.org/g-turku.htm)> Päivitetty 20.2.2002. [Luettu 29.3.2006.]
- History of RTS in Finland [online] (2005) Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa.fi):
 <[url=http://honeybee.helsinki.fi/users/hjhellen/rts.html](http://honeybee.helsinki.fi/users/hjhellen/rts.html)> Päivitetty 7.7.2006.

[Luettu 22.8.2006.]

Kaaospuhallus musiikkifestivaali [online] (2006) Saatavilla www-muodossa:

<url=http://www.klubitus.org/tapahtuma.php?id=9678> [Luettu 22.8.2006.]

Kadunvalloitus Turussa 2005 perusteet ja päämäärät [online] (2005) Saatavilla www-

muodossa: <url=http://www.kulma.net/kadunvalloitus> [Luettu 29.3.2006.]

Kadunvaltausjuhlat – Reclaim the Streets Helsingissä 7.6.2003 [online] (2003)

Lehdistötiedote. Saatavilla www-muodossa:

<url=http://honeybee.helsinki.fi/users/hjhellen/rts03hki.html> Päivitetty

24.8.2004. [Luettu 29.3.2006.]

MAYDAY 2004, Jyväskylä 1.5.2004 - Reclaim the City [online] (2004) Saatavilla www-

muodossa: <url=http://squat.net/valtaus/mayday2004jkl> Päivitetty 21.4.2004.

[Luettu 29.3.2006.]

Raninen, Miikka (1997) Reclaim the Streets Helsinki [online]. Saatavilla www-muodossa:

<http://www.wussu.com/roads/r97/r9705202.htm> [Luettu 29.3.2006.]

”Ransu” (1997) Reclaim the Streets II – Finland [online]. Saatavilla www-muodossa:

<url=http://www.wussu.com/roads/r97/r9708173.htm> [Luettu 29.3.2006.]

Rautiainen, Antti (1998) Helsinki street party 25th july report [online]. Saatavilla www-

muodossa: <url=http://www.ainfos.ca/98/jul/ainfos00254.html> Päivitetty

11.7.2001. [Luettu 29.3.2006.]

Rautiainen, Antti (1999) Helsinki street party 24th july [online]. Saatavilla www-

muodossa: <url=http://www.ainfos.ca/99/aug/ainfos00035.html> Päivitetty

11.7.2001. [Luettu 29.3.2006.]

Reclaim the Street – Kadunvaltaus [online] (2002) Saatavilla www-muodossa:

<url=http://www.cc.jyu.fi/yhd/rts2002/kadunvaltaus.htm> Päivitetty 10.7.2002.

[Luettu 29.3.2006.]

Reclaim The Streets -kadunvaltausjuhlat Helsingissä 5.6.2004 [online] (2004)

Lehdistötiedote. Saatavilla www-muodossa:

<url=http://honeybee.helsinki.fi/users/hjhellen/rts04hki.html> Päivitetty

24.8.2004. [Luettu 29.3.2006.]

Reclaim The Streets - Kadunvaltaus elävän kaupunkikulttuurin puolesta [online] (2002)

Lehdistötiedote 11.7.2002. Saatavilla www-muodossa:

<url=http://honeybee.helsinki.fi/users/hjhellen/rts02hki.html> Päivitetty
24.8.2004. [Luettu 29.3.2006.]

Reclaim The Streets - Kadunvaltaus viihtyisän ja ympäristöystävällisemmän kaupungin
puolesta Helsingissä la 12.5. [online] (2001) Lehdistötiedote 8.5.2001. Saatavilla
www-muodossa: <url=http://honeybee.helsinki.fi/users/hjhellen/rts01hki.html>
Päivitetty 24.8.2004. [Luettu 29.3.2006.]

Reclaim the streets - kadut markkinavoimilta elämälle 5.6.2005 Kiasman edestä klo 12
[online] (2005) Lehdistötiedote. Saatavilla www-muodossa:
<url=http://honeybee.helsinki.fi/users/hjhellen/rts05hki.html> Päivitetty
17.8.2005. [Luettu 29.3.2006.]

Reclaim the Streets -liikkeen historiaa [online] (2005) Saatavilla www-muodossa:
<url=http://www.kulma.net/kadunvalloitus> [Luettu 29.3.2006.]

RTC katutaiteen puolesta, Helsinki 5.11.2004 [online] (2004) Saatavilla www-muodossa:
<url=http://megafoni.kulma.net/index.php?art=230> Päivitetty 11.12.2004. [Luettu
19.8.2006.]

Street Party 27.5. Turussa [online] (2000) Saatavilla www-muodossa:
<url=http://kulma.net/streetparty/turku10.htm> Päivitetty 23.5.2000. [Luettu
29.3.2006.]

Street Party – Ajatuksia kadunvaltauksesta [online] (2000) Saatavilla www-muodossa:
<url=http://kulma.net/streetparty/filosofiaa.html> [Luettu 29.3.2006.]

Street Party – Kadunvaltauksen historiasta [online] (2000) Saatavilla www-muodossa:
<url=http://kulma.net/streetparty/historiaa.html> [Luettu 29.3.2006.]

Street Party – liikenteestä [online] (2000) Saatavilla www-muodossa:
<url=http://kulma.net/streetparty/liikenteesta.htm> [Luettu 22.6.2006.]

Tila haltuun 2005 [online] (2005) Saatavilla www-muodossa: <http://www.q-
olio.net/rts.tampere/> Päivitetty 15.5.2005. [Luettu 29.3.2006.]

Valloittavasti tiellä 11.6.2005 [online] (2005) Saatavilla www-muodossa:
<url=http://www.kulma.net/kadunvalloitus> [Luettu 29.3.2006.]

Vappuaaton Reclaim the City-juhlat Helsingin keskustassa jatkui talonvaltauksena
Käpylässä [online] (2004) Tiedote 30.4.2004. Saatavilla www-muodossa:
<url=http://squat.net/valtaus/capsa.php> [Luettu 29.3.2006.]

12 LIITE

Teemahaastattelurunko

Haastattelu RTS-liikkeestä Suomessa

Taustatiedot:

Haastateltavan tiedot: sukupuoli, ikä, ammatti, kotipaikka

Reclaim the Streets –liikkeestä

Mikä on Reclaim the Streets?

Liikkeen tavoitteet?

Liikkeen keinot?

Onko toiminta laillista?

Kyseinen henkilö ja RTS

Kauanko olet ollut itse järjestämässä RTSää?

Montako kertaa olet ollut järjestämässä?

Missä olet ollut järjestämässä?

Mitä olet tehnyt?

Mitä kautta olet tullut RTS-liikkeeseen mukaan?

Missä muussa toiminnassa olet ollut? (järjestöt tms.)

Miksi tulit liikkeeseen mukaan?

Miten suhtaudut väkivallan käyttöön kansalaistoiminnassa? (tavaroiden vahingoittaminen, ihmisten vahingoittaminen?)

Onko toiminta tärkeää sinulle? Miksi?

Mitä RTS-liike sinulle merkitsee?

RTS-tapahtuman kulku

Mitä kadunvaltauksessa tapahtuu?

Mitä tapahtuu aluksi?

Mitä vallatulla kadulla tapahtuu?

Kauanko valtaus kestää?

Mitä vallatulla kadulla tapahtuu valtauksen päättyessä?

Miten hyvin toiminta kadulla on etukäteen suunniteltua?

Millaista toiminta kadulla on? Rauhanomaista? Omaehtoista?

Paljonko valtaajia on ollut?

Onko paikalla ollut virkavaltaa?

Miten virkavalta on suhtautunut? Onko heihin oltu yhteydessä?

Onko paikalla ollut mediaa?

Miten media on suhtautunut? Onko heihin oltu yhteydessä?

Onko paikalla ollut ulkopuolisia ihmisiä?

Miten ulkopuoliset ovat suhtautuneet? Onko heihin oltu yhteydessä?

Mikä on Reclaim the City?

Eroaako RTSstä, miten?

Miten RTS-liikkeessä suhtauduttu väkivaltaiseen toimintaan? (tavaroiden, ihmisten vahingoittaminen)

RTSn järjestäjät

Kuka RTSn järjestää?

Onko RTS organisaatio?

Ovatko järjestäjät järjestöjä?

Ovatko he yksityishenkilöitä?

Ovatko järjestäjät toimineet muissa liikkeissä?

Miten järjestäjät ovat tulleet toimintaan mukaan?

Kuinka järjestäjät ovat yhteydessä keskenään?

Ovatko järjestäjät aina samoja tahoja?

Miten paljon RTSää suunnitellaan etukäteen?

Onko se enemmän spontaania vai etukäteen suunniteltua?

Entä Reclaim the City?

RTS-liikkeen historia

Milloin liike on tullut Suomeen?

Miten liike tuli Suomeen?

Mitä eroja suomalaisella RTSllä on kansainvälisiin RTSiin nähden?

Mitä ulkomaisesta mallista on omaksuttu ja mitä jätetty pois?

Onko liike muuttunut mielestäsi historiansa aikana Suomessa? Miten?

Ovatko liikkeen teemat muuttuneet tänä aikana?

Missä RTSää on järjestetty Suomessa?

Entä Reclaim the City?

Millainen historia?

Miten Reclaim the Streetsiä on kehitetty?

Millaiseen suuntaan sitä on haluttu kehittää?

Mihin suuntaan haluaisit itse kehittää toimintaa?

Muuta, mitä?